

Nr 232.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering, m. m.; given Stockholms slott den 24 april 1942.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering,

dels antaga härvid fogade förslag till

1. lag angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag,

2. lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt

3. förordning om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å blindhetserättningar,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.

Härigenom förordnas, att 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

6 §.

2 mom. Jämte grundpension utgår tilläggspension med följande belopp, nämligen

i ortsgrupp 1.....	250 kronor,
» » 2.....	350 » ,
» » 3.....	450 »

med avdrag av fem tiondelar av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga 200 kronor. Om jämkning av pensionsbelopp stadgas i 31 § tredje stycket.

Indelningen i — — — medgiva undantag.

7 §.

Årsinkomst, som — — — 400 kronor.

Där inkomst — — — av Konungen.

Vid uppskattningen av fastighets eller kapitals avkastning skall denna höjas med 4 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må överstiga 5,000 kronor, och med ytterligare 6 procent av det belopp, varmed samma värde må överstiga 10,000 kronor.

I fråga — — — ogift person.

31 §.

Finner pensionsstyrelsen den — — — styrelsen bestämma pensionsbeloppet.

Finner pensionsstyrelsen i — — — pension, bestämma pensionsbeloppet.

Vid pensionens bestämmande må tilläggspensionens belopp höjas eller sänkas med högst tre kronor så, att pensionen kan utbetalas månadsvis jämnt i femtiotal ören. Där endast grundpension utgår, må dennas belopp höjas så, att pensionen kan utbetalas kvartalsvis jämnt i femtiotal ören. Pensions-

¹ Senaste lydelse av 6 § 2 mom. och 7 § se SFS 1937: 163.]

styrelsen utfärdar pensionsbrev, vilket genom pensionsnämndens försorg tillställs den, som äger uppbära pensionen.

Om pensionsstyrelsen — — — därom utfärdar.

Finner pensionsstyrelsen — — — nödig rättelse.

I behandling — — — till dom.

Vad angående — — — meddelat beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

Där enligt omräkning av pension, som skall verkställas med anledning av bestämmelserna i denna lag, nu utgående pension skulle ökas med mindre belopp än tre kronor, skall ändring av sådan pension icke vidtagas.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382)
om barnbidrag.

Häri genom förordnas, att 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 om barnbidrag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

5 §.

2 mom. Barnbidrag enligt — — — 180 kronor.

Överstiger moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 750 kronor i ortsgrupp 1, 1,000 kronor i ortsgrupp 2 och 1,250 kronor i ortsgrupp 3, eller har den arbetsoförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1,200 kronor i ortsgrupp 2 och 1,500 kronor i ortsgrupp 3, minskas barnbidraget med sex tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp.

Barnbidrag, varom — — — medgiva undantag.

Vistas barn — — — därtill nedsättas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

F ö r s l a g

till

L a g

om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd eller barnbidrag skall erhålla dyrtidstillägg därå för vart och ett av tredje och fjärde kvartalen 1942 med belopp, motsvarande en tredjedel av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för respektive kvartal, samt för vart och ett av första och andra kvartalen 1943 med följande belopp, nämligen

i fråga om folkpension eller invalidunderstöd	35	kronor,
beträffande barnbidrag för ett barn.....	25	» ,
» » » två »	44	» ,
» » » tre »	62	» 50 öre samt
» » » varje barn däröver ytterligare.....	12	» 50 » .

Dyrtidstillägg utgår dock icke å pension, understöd eller bidrag, som icke uppgår till 12 kronor för år räknat. Dyrtidstillägg å barnbidrag utgår å det barnbidragsbelopp, som belöper å barnet, innan avdrag för inkomst jämligt 6 § 2 mom. andra stycket lagen om barnbidrag verkställts.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Tillägg, som förfaller till betalning tidigare än under ett kvartals sista månad, utgår med oförändrat belopp, även om tilläggspensionen, invalidunderstödet eller barnbidraget minskas eller upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden infaller. Dyrtidstillägg utgår icke, där tilläggspension, invalidunderstöd eller barnbidrag upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg bidraga kommuner och landsting med belopp, beträffande tilläggen under tredje och fjärde kvartalen 1942 motsvarande en sjättedel av deras andelar i kostnaderna för under år 1942 utanordnade tilläggspensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, samt i fråga om tilläggen under första och andra kvartalen 1943 motsvarande en

femtedel av deras andelar i kostnaderna för under år 1943 utanordnade tilläggspensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Återstående kostnad bestrides av staten.

3 §.

Bestämmelserna i lagarna om folkpensionering och om barnbidrag skola, där ej annat följer av 1 och 2 §§, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen eller med avseende å fall, som beröra även postverket, åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen gemensamt att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1942.

F ö r s l a g
till
F ö r o r d n i n g
om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å blindhetsersättningar.

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter blindhetsersättning skall under budgetåret 1942/43 av statsmedel erhålla dyrtidstillägg därå med belopp, motsvarande en tredjedel av blindhetsersättningens belopp för budgetåret.

Dyrtidstillägg utbetalas kvartalsvis å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Tillägg, som förfaller till betalning tidigare än under ett kalenderkvartals sista månad, utgår med oförändrat belopp, även om blindhetsersättningen upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden infaller. Dyrtidstillägg utgår icke, där blindhetsersättning upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Bestämmelserna i förordningen om blindhetsersättning skola, där ej annat följer av 1 §, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1942.

*Utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 1 april 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden
PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON,
BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler che-
fen för socialdepartementet, statsrådet Möller, frågor rörande *dels vissa änd-
ringar i lagarna om folkpensionering, barnbidrag och förskottering av under-
hållsbidrag till barn, dels dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpen-
sioner m. m., dels ock förenkling av utbetalandet av folkpensioner m. m.* samt
anför:

**A. Vissa ändringar i lagarna om folkpensionering, barn-
bidrag och förskottering av underhållsbidrag till barn.**

Inledning.

Socialvårdskommitténs framställning.

I samband med behandlingen under hösten 1941 av spörsmålet om ytter-
ligare dyrtidstillägg för nämnda år å folkpensioner, invalidunderstöd, barn-
bidrag och blindhetsersättningar har socialvårdskommittén, med hänsyn till
nödvändigheten att även under år 1942 bereda dem, som komma i åtnjutan-
de av nyssnämnda förmåner, ekonomisk lättnad under rådande dyrtid, upp-
tagit till övervägande vissa frågor rörande förbättringar av folkpensione-
ringslagen samt lagarna om barnbidrag och bidragsförskott annorledes än
genom dyrtidstillägg, vilka förbättringar kunde anses påkallade av krisför-
hållandena eller eljest önskvärda. Kommittén har därvid ingående diskute-
rat möjligheten av förhöjning av pensionerna för ensamstående pensionärer,
frågan huruvida åtgärder kunde vidtagas för att åstadkomma en mera vid-
sträckt användning av de kommunala pensionstillskotten samt spörsmålet, hu-
ruvida kommunala pensionstillskott och kommunala hyresbidrag med stats-
bidrag till folkpensionärer kunde införas. Det hade dock visat sig, att bety-
dande organisatoriska svårigheter vore förenade med genomförande av för-
slag i sådant syfte. Även i fortsättningen syntes därför dyrtidstillägg böra
anlitas för att bringa folkpensionärer m. fl. den nödvändiga hjälpen. Vissa

olägenheter vore emellertid förenade med utvägen att giva procentuella dyrtidstillägg och enligt kommitténs mening vore det icke lämpligt att utan vidare fortsätta därmed. Vissa lagändringar borde vidtagas, som förminskade berörda olägenheter.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén funnit sig böra föreslå följande författningsändringar, nämligen *dels* ändring av den s. k. $\frac{7}{10}$ -regeln, *dels* förhöjning av den avdragsfria inkomsten och *dels* ändring av bestämmelserna om beräkning av inkomst av fastighet och kapital. Vidare har kommittén förutsatt, att nu gällande regler för uppskattning av naturaförmåner, vilka fastställts av Kungl. Maj:t genom brev till pensionsstyrelsen den 30 juni 1937, skulle ersättas med nya regler i samband med ikraftträdandet av de föreslagna författningsändringarna.

Socialvårdskommitténs förslag och motivering till desamma hava sammanfattats i en den 16 september 1941 dagtecknad, till chefen för socialdepartementet avlåten skrivelse. Denna skrivelse med tillhörande bilagor torde såsom bilaga få fogas till protokollet i förevarande ärende.

Yttranden över socialvårdskommitténs framställning m. m.

I anslutning till socialvårdskommitténs framställning har filosofie licentiaten Emil Liedstrand ingivit en skrivelse, vari erinrats om vissa oförmånliga verkningar av gällande avdragsregler samt — efter framhållande, att kommitténs förslag visserligen vore steg i rätt riktning men dock alldeles otillräckliga — hemställts, att i samband med behandlingen av nyssnämnda förslag den frågan måtte upptagas till prövning, huru man skulle kunna komma fram till en sådan anordning av socialförsäkringen, varigenom samhällets, arbetsgivarnas och de enskilda medborgarnas åtgärder med avseende å försörjningen på ålderdomen, vid varaktig arbetsoförmåga och för efterlevande bringades i harmonisk samverkan.

Yttranden över socialvårdskommitténs framställning hava, efter remiss, avgivits av pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, statskontoret, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs och Norrbottens län, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet samt de anställdas centralorganisation (Daco). Länsstyrelsen i Norrbottens län har bifogat yttrande av fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet.

Pensionsstyrelsens och socialstyrelsens yttranden innefattade även yttranden över Liedstrands skrivelse. Över densamma har därjämte socialvårdskommittén avgivit yttrande.

I detta sammanhang må omnämas, att *socialvårdskommittén* i detta yttrande anför, bland annat, följande:

Kommitténs nu framlagda förslag avser endast att mildra vissa under nuvarande förhållanden särskilt starkt framträdande olägenheter hos den gällande lagstiftningen utan att ändringar av principiell natur därigenom vidtagas i densamma. Kommitténs förslag är därför närmast att betrakta såsom

ett provisorium i avbidan på det mera omfattande förslag, vilket kommittén kommer att framlägga i sinom tid. I samband med utarbetandet av ett sådant förslag kommer givetvis tillbörlig uppmärksamhet att ägnas åt de av Liedstrand framförda allmänna synpunkterna angående hänsyn till olika i pensioneringssyfte förekommande anordningar.

De verkningar av de nuvarande avdragsreglerna i folkpensioneringslagen, som berörts av Liedstrand, hava varit föremål för noggranna överväganden inom kommittén, men kommittén har icke funnit sig kunna förorda längre gående åtgärder än de föreslagna utan risk att föregripa den blivande revisionen av samma lag. Även andra skäl tala för iakttagande av varsamhet i förvarande avseende.

Allmänna synpunkter.

Socialvårdskommittén.

Beträffande av kommittén uttalade allmänna synpunkter hänvisas till dess såsom bilaga till detta protokoll fogade skrivelse ävensom till vad kommittén, på sätt nyss anförts, yttrat i anledning av Liedstrands framställning.

Yttranden över socialvårdskommitténs skrivelse.

Att författningsändringar skola vidtagas i nu ifrågavarande lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med socialvårdskommitténs förslag tillstyrkes i flertalet yttranden över förslaget. Sålunda förklara sig *överståthållar-ämbetet* samt *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs och Norrbottens län* icke hava något att erinra mot förslaget. I huvudsak tillstyrkande yttranden hava även avgivits av *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet, svenska landstingsförbundet* och *Daco*.

Socialstyrelsen understryker, att en omedelbar och påtaglig förbättring av ifrågavarande socialförsäkringsförmåner är erforderlig samt anför:

Till ytterligare stöd för åtgärder i föreslagen riktning kan socialstyrelsen, vad särskilt beträffar folkpensioneringen, nämna, att av styrelsen verkställda preliminära beräkningar visa, att mera än hälften — omkring 55 % — av värdet av fattigvård, inklusive kommunala pensionstillskott, i kommunerna under år 1939 tillfördes personer med tilläggspension. Det sammanlagda värdet av denna fattigvård åt tilläggspensionärerna var omkring 50 miljoner kronor — utan avdrag för vad som kan ha återbetalats till fattigvårdsstyrelserna med tilläggspensionsmedel — och antalet tilläggspensionärer med fattigvård och kommunala pensionstillskott var drygt 142,000, d. v. s. nära $\frac{1}{3}$ av hela antalet tilläggspensionärer i landet i slutet av år 1939.

De anförda siffrorna, vilka under tiden efter år 1939 sannolikt hava blivit än större, visa tydligt, att det huvudsakliga syftet med folkpensioneringen — att bereda ålderstigna eller eljest invalida samhällsmedlemmar en annan form för understöd än fattigvård eller hjälp av enskilda — i avsevärd omfattning icke uppnås under nuvarande förhållanden. Det må vidare påpekas, att även en annan icke oväsentlig fördel, som avsetts med pensionsförsäkringen, försvagats, nämligen en jämnare fördelning av den börda, som eljest påvilade kommunerna och de enskilda för de gamlas och invalidernas försörjning.

Det är sålunda endast i enlighet med själva syftet med här ifrågavarande socialförsäkring, att bland annat folkpensionärernas läge förbättras. Ur de

synpunkter, som socialstyrelsen har att företräda särskilt i avseende å socialvården, finner styrelsen det vara angeläget, att den tydligen alltför vanliga sammankopplingen på ena eller andra sättet av folkpensioner med fattigvård effektivt motverkas. En dylik mera allmänt erforderlig påbyggnad av folkpensioner med helt kommunala understöd är nämligen ekonomiskt och administrativt betungande för kommunerna. Det är givetvis även besvärande för de enskilda hjälpbehövande tilläggspensionärerna.

Socialstyrelsen anser alltså, att synnerligen starka skäl tala för ett omedelbart realiserande av den föreslagna förbättringen av de här ifrågavarande socialförsäkringsförmånerna, vilken åtminstone till viss del torde vara ägnad att motverka nyss antydda förhållanden.

Pensionsstyrelsen är däremot i princip kritiskt inställd mot socialvårdskommitténs förslag samt yttrar:

En förbättring av de förmåner, som utgå enligt lagarna om folkpensionering och barnbidrag och vilka även under normala förhållanden i åtskilliga fall torde vara otillräckliga för en nödortftig försörjning, är givetvis ett spösmål av största betydelse. Vid en prövning av hjälpbehovet för ifrågavarande samhällsmedlemmar synes emellertid den naturliga utgångspunkten särskilt i nuvarande ekonomiska läge böra vara den, att främst låta dem, vilkas försörjningsläge är sämst, komma i åtanke. I detta hänseende må endast erinras om att socialvårdskommittén, såsom densamma i sitt förslag inledningsvis berört, icke funnit möjligheter föreligga att i förevarande sammanhang framlägga förslag till åtgärder som skulle innebära ökad hjälp åt de förmånstagare, vilka torde ha störst behov av sådan. Om statsmakterna fått tillfälle att i ett sammanhang ta ståndpunkt till de reformer beträffande ifrågavarande lagar som befunnits mest trängande, hade bättre tillfälle erhållits att mot varandra väga de olika anspråkens berättigande samt att överblicka möjligheten att genomföra dem inom ramen av förefintliga resurser och på lämpligaste sätt.

Genom kommitténs förslag erhålla icke några av de till cirka 300,000 uppgående folkpensionärer med inga eller ytterst ringa inkomster, utgörande nära $\frac{2}{3}$ av hela antalet folkpensionärer med tilläggspension eller invalidunderstöd, någon förbättring i sin ekonomiska ställning. Kommitténs förslag avser nämligen endast pensionstagare med en inkomst, som överstiger det avdragsfria beloppet, 100 kronor. Emellertid erhålla vissa tilläggspensionärer med egen inkomst — hur många är givetvis omöjligt att yttra sig om — helt eller delvis kompensation för dyrtiden genom höjning av inkomsterna utan att hänsyn härtill tagits eller tages vid pensionernas beräkning. Med stöd av uttalandet i Kungl. Maj:ts proposition den 26 september 1941, nr 304, att kristillägg å statliga pensioner samt med sådana tillägg jämförliga inkomstillskott tills vidare vid tillämpning av 7 § lagen om folkpensionering icke böra anses utgöra inkomst, har en ytterligare möjlighet skapats till förhindrande av att kompensation för dyrtiden verkar minskande på folkpensionerna. Dessutom må framhållas att dyrtidstillägg utgår såväl å den i folkpensionen ingående tilläggspensionen som å grund- eller avgiftspensionen, vilken ej beröres av $\frac{7}{10}$ -regeln.

I motiveringen till sitt förslag synes socialvårdskommittén förutsätta att man, i fråga om nytillträdande pensionstagare, skulle vid uppskattning av naturaförmåner och arbetsinkomster m. m. utgå från det förändrade penningvärdet. Beträffande de cirka 160,000 tilläggspensionärer, som enligt av pensionsstyrelsen fastställda inkomstberäkningar åtnjuta inkomst över 100 kronor och för vilka av arbetstekniska skäl en på grundval av ny ansökan

företagen efterprövning av inkomstberäkning m. m. kräver en relativt lång övergångsperiod och särskilda anordningar, förutsätter kommittén att allenast en teknisk omräkning sker med ledning av, som kommittén själv anger, inkomstberäkningar som äro ganska föråldrade eller i varje fall icke öfverensstämma med de inkomster som pensionstagarna åtnjuta vid tiden för omräkningens verkställande. En tillämpning av de utav kommittén angivna principerna medför, att kommitténs förslag för nytillträdande pensionstagare i åtskilliga fall icke torde innebära någon större förbättring sedd i ljuset av de grunder som för närvarande tillämpas vid inkomstberäkningen. Systemet verkar, som kommittén själv framhåller, därhän att förefintliga pensionsstagare komma i bättre läge än nytillkommande.

Några mera tungt vägande skäl torde icke föreligga att just nu och som en isolerad reform förbättra läget för de folkpensionstagare som åtnjuta inkomster, med reservation dock beträffande föreslagna ändringar i reduktionsfaktorn $\frac{7}{10}$ i 6 § lagen om folkpensionering.

Länsstyrelsen i Uppsala län uttalar — närmast i anslutning till förslaget om reduktion av avdragsregeln — att denna ändring måhända borde anstå till dess socialvårdskommitténs slutliga förslag till revision av folkpensioneringen föreläge.

Även *svenska stadsförbundet* uttalar tveksamhet och yttrar:

Vår folkpensionering synes alltjämt lida av konstitutiva brister. I socialvårdskommitténs uppdrag ingår en utredning även om socialförsäkringen och dess ställning till socialvårdens övriga grenar. Förbundet hade för sin del tänkt sig, att en ytterligare ofrånkomlig översyn av hela folkpensioneringen skulle sättas in i detta sammanhang och att mindre, i och för sig i enskilda fall kanske nog så påkallade, justeringar av lagstiftningen till dess borde anstå.

Sedd ur kommunernas synpunkt har lagstiftningen om folkpension genomgående medfört överraskningar, i vad angår effekten av försäkringen och därmed också av fördelningen mellan stat och kommun av kostnaderna. Vid införandet av denna socialförsäkringsform väcktes förhoppningen, att densamma skulle om ej helt så dock i avsevärd grad göra fattigvården öfverflödig. Så blev icke fallet. Sedermera har försäkringen utbyggts i avseende å beloppen, som också dyrortsgraderats, allt med betydligt ökade kostnader för kommunerna. Men effekten har — framför allt vad de större städerna angår — ändock icke varit den avsedda, att avkoppla stora grupper av befolkningen från andra understödsformer. Detta förhållande har tydligt klarlagts genom av socialvårdskommittén verkställd statistisk utredning. Bortsett i detta sammanhang från den självskrivna hänsynen till pensionärerna själva, har man således ur anförda synpunkter på kommunalt håll allt skäl att gärna se en *revision ännu en gång* av folkpensioneringslagstiftningen, ehuru den i sin nuvarande form är av ungt datum.

Men man vill som sagt gärna tänka sig, att ett öfvervägande av reformer inom själva folkpensioneringen sker med hänsynstagande till den *plats inom hela socialvården*, som slutligen skall avses för densamma. Ur det allmännas synpunkt är det huvudintresset just nu, att så snart ske kan få planen för socialvården upplagd. Att bota vissa, till synes särskilt framträdande brister i folkpensioneringslagen, förblir ett sekundärt intresse, så länge man icke vet, vilka former av social försäkring och understöd, man för framtiden har att räkna med. Särskilt som i olika sammanhang skymtat tanken på nya former av kommunala komplement till folkpensioneringen, måste huvudintresset på

kommunalt håll vara det, att socialvårdskommittén får sysselsätta sig med planritningar i stort mera än med justeringar i detaljer.

Förbundet måste i föreliggande situation ställa sig minst sagt *tveksamt* om lämpligheten att ånyo efter en nyligen verkställd revision och inför mera djupgående utredningar tumma på enstaka detaljer. Omstöpningen av folkpensioneringsreglerna börjar att få över sig något av ett »perpetuum mobile». En sak är att tillse, att levnadskostnadsökningen icke får medföra ett nödtillstånd för pensionärerna, en annan att låta ett abnormt läge omedelbart motivera justeringen i vissa delar, medan de stora linjerna alltjämt dröja. — I avvaktan på en mera genomgripande överarbetning, verkställd med hänsyn till folkpensioneringens framtida ställning i socialvården, böra för närvarande endast absolut oundvikliga ändringar i gällande bestämmelser vidtagas.

I princip avstyrkande ställer sig *svenska landskommunernas förbund*, som till en början påpekar, att vissa uttalanden av socialvårdskommittén syntes giva vid handen, att det nu skulle vara fråga om åtgärder, betingade av det rådande krisläget. Så syntes emellertid, såvitt styrelsen kunde finna, icke vara förhållandet. Vad man vid bedömande av kommitténs förslag hade att taga ställning till vore ändringar i själva grunderna för beräkningen av tilläggspension m. m., vilka principiellt icke hade att göra med krisförhållandena utan som syftade längre och gällde utformningen av ifrågavarande förmåner jämväl för normala förhållanden. Det vore uppenbart, att den med krisförhållandena sammanhängande stegringen av levnadskostnaderna borde föranleda en förbättring av ifrågavarande förmåner. Men detta borde dock kunna ske genom tillfälliga åtgärder av övergående natur. Att lägga krisförhållandena till grund för ändringar på förevarande område, vilka skulle gälla även under mera normala förhållanden, torde icke kunna anses principiellt riktigt. Förbundet anför vidare:

Förbundet finner det anmärkningsvärt, att man nu inför den omfattande och ingående reformen på socialvårdens område sätter i fråga att vidtaga sådana betydelsefulla detaljändringar, som nu äro avsedda. Kommittén påpekar själv på flera ställen i sitt betänkande vikten av att genom de nu föreslagna åtgärderna en framtida revision av folkpensioneringslagen icke föregripes och framhåller exempelvis beträffande den avdragsfria inkomsten enligt 6 § 2 mom. nämnda lag, att en definitiv lösning av frågan om inkomstgränsens beroende av dyrortsgruppering och civilstånd bland annat med hänsyn till pågående utredning icke kan lösas i förevarande sammanhang. Såvitt styrelsen kan finna, torde med skäl kunna ifrågasättas, om icke en ändring av hithörande lagar borde få anstå, tills man komme i tillfälle att bedöma problemen på grundval av kommitténs väntade reformförslag rörande socialvården, vilket ju skall avse en allmän översyn av åtgärderna på ifrågavarande område och upptaga till granskning icke minst socialvårdens materiella innehåll. Utan tillgång till denna översikt över hithörande problem är det nämligen svårt att taga ställning till sådana detaljfrågor, som nu framlagts till avgörande.

Även en *reservant inom pensionsstyrelsen* (byråchefen Broberg) avstyrker helt socialvårdskommitténs förslag, därvid han anför:

Det ligger i sakens natur att, när man gått in för en allmän folkpensionering, denna bör vara av en relativt stabil natur. En dylik folkpensionering

blir alltid — icke minst av tekniska skäl — i viss mån summarisk och kan icke i någon högre grad möta de i synnerhet under kristider alltid och särskilt för vissa orter mycket växlande försörjningsbehoven.

Ett under kristider småningom alltmera ökat men synnerligen växlande behov av försörjningsbidrag förefinnes särskilt på större orter och måste där, om och i den mån icke andra bestämmelser träffas, tillgodoses genom kommunala pensionstillskott, eventuellt fattigunderstöd. För tillgodoseende av försörjningsbehovet torde härvid först, förutom pensionen, redan beviljade dyrtidstillägg på pensionerna komma att utnyttjas tillika med de ytterligare två månadsutbetalningar, som utan lagändring kunna beslutas. Därefter skulle, om ingen lagändring sker, kommunala pensionstillskott eller fattigunderstöd komma till användning. På de större orter, varom här är fråga, torde fattigvården i regel vara mera tidsenligt anordnad, och motviljan att emottaga fattigunderstöd som följd härav i stor utsträckning hava försvunnit, på samma gång som i dessa orter förmågan att bära en ökad fattigvård är betydligt större än på mindre orter. Att märka är för övrigt, att på dessa större orter kommunala pensionstillskott, eventuellt fattigvård, ofta icke skulle kunna undvikas, även om avdragsprocenten sänktes från $\frac{7}{10}$ till $\frac{5}{10}$.

På landsbygden torde motviljan mot att emottaga fattigunderstöd alltjämt vara ganska starkt framträdande. Särskilt med hänsyn till att på landsbygden värdet av naturaförmåner ofta ingår bland de pensionerades inkomster, torde emellertid någon fattigvård som regel icke här vara erforderlig utöver pensionerna och redan beviljade dyrtidstillägg — eventuellt utökade med de två månadsutbetalningar, som ytterligare kunna beslutas, även om någon lagändring icke sker. Skulle på landsbygden i enstaka fall behov av understöd härutöver uppstå, få dessa givetvis i vanlig ordning tillgodoses genom fattigunderstöd.

Av ovan anförda skäl anser jag, att man bör undvika att för närvarande vidtaga några ändringar i lagarna om folkpensionering och barnbidrag, och att det behov av ökade försörjningsbidrag, som under nuvarande krisförhållande må yppa sig, får på annat sätt avhjälpas. Man skulle då slippa att binda sig vid en sannolikt föga betydelsefull detaljändring av lagarna och i stället vinna, att den stora och ganska trängande frågan om nödiga ändringar i folkpensioneringslagen och därmed sammanhängande författningar snarast möjligt på därför lämplig tidpunkt skulle kunna i ett sammanhang upptagas till prövning.

I förevarande sammanhang må återgivas vissa uppgifter rörande antalet tilläggpensionärer, som åtnjuta fattigvårdsunderstöd eller pensionstillskott.

Utredningar berörande tilläggpensionärernas förhållanden.

I september 1941 avlämnade *socialvårdskommittén* sitt betänkande III, inefattande statistisk undersökning angående fattigvårdens understödsverksamhet (statens off. utredn. 1941: 29). I betänkandet redogöres, bland annat, för antalet tilläggpensionärer med fattigvårdsunderstöd eller pensionstillskott i procent av samtliga. Härom anföres i betänkandet (sid. 19):

Av samtliga tilläggpensionärer uppburo under de tre månader undersökningen avser (september—november 1938) i städerna 38.5 % och på landsbygden 22.3 % understöd i form av fattigvård eller pensionstillskott. Skillnaden mellan städer och landsbygd i allmänhet i förevarande hänseende är allt-

så betydande. Stora skiljaktigheter råda emellertid även mellan olika grupper av stadskommuner och landskommuner och mellan skilda landsdelar. Den lägsta siffran uppvisa landsbygdens jordbrukskommuner, där i medeltal 16.8 % av tilläggspensionärerna åtnjuta fattigvård eller pensionstillskott. Det största relativa antalet tilläggspensionärer med understöd som nyss nämnts ha på landsbygden industrikommunerna (C-kommunerna) med 29.9 % och bland städerna Göteborg med 46.7 %. Landskommunerna i Mälardalskapen samt i Norrland och Dalarna uppvisa högre medeltal än landskommunerna i övriga riksområden.

De tilläggspensionärer, som erhöilo understöd av fattigvårdsstyrelserna i form av vård å anstalt eller utackordering i enskilt hem, utgöra i städerna 13.2 % och i landskommunerna 10.3 % av samtliga tilläggspensionärer. I detta hänseende råder alltså ingen större skillnad mellan landsbygd och städer i allmänhet. Däremot framträda stora skillnader såväl mellan landsbygd och städer som mellan olika slag av kommuner och skilda riksområden beträffande relativa antalet av fattigvårdsstyrelserna hemunderstödda tilläggspensionärer. Dessa utgjorde i städerna icke mindre än 25.3 % mot på landsbygden 11.1 % av samtliga tilläggspensionärer. Genomsnittssiffran är lägst i jordbrukskommunerna, 6.7 %, och stegras med landskommunernas ökade inslag av industri till 18.2 % i industrikommunerna. I fråga om städerna avvika Göteborg med en väsentligt högre siffra (33.0 %) och Malmö med en något lägre siffra (19.9 %) än övriga städer i medeltal. På landsbygden uppvisa landskommunerna i Mälardalskapen samt Norrland och Dalarna de högsta siffrorna och landskommunerna i Skåne, Halland och Blekinge de lägsta.

Jag övergår härefter till redogörelse i detalj för socialvårdskommitténs förslag.

Detaljbehandling av socialvårdskommitténs förslag.

I. Lagen om folkpensionering.

A. Ändring av den s. k. 7/10-regeln.

Gällande bestämmelser.

I 6 § 1 mom. *lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering* stadgas, att på grund av erlagda avgifter årligen skall utgå grundpension med dels ett fast belopp om 70 kronor och dels ett efter vars och ens erlagda pensionsavgifter växlande belopp, utgörande en tiondel av avgifterna. Hava ej sju avgifter påförts den pensionsberättigade eller hava ej alla påförda avgifter erlagts av honom, minskas det fasta beloppet i viss ordning. Enligt 6 § 2 mom. utgår jämte grundpension tilläggspension med följande belopp, nämligen 250 kronor i ortsgrupp I, 350 kronor i ortsgrupp II samt 450 kronor i ortsgrupp III, med avdrag av $\frac{7}{10}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad densamma överstiger 100 kronor.

Jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen (40 §) skall den, som fått pension enligt äldre lag, efter utgången av år 1936 anses hava fått folkpension sig tillerkänd. Avgiftspensionens belopp för honom är alltså bestämd enligt äldre regler men — med hänsyn till att grundpension icke utgår — är högsta tilläggspension 300 kronor i ortsgrupp I, 400 kronor i ortsgrupp II

och 500 kronor i ortsgrupp III. Från det sålunda förhöjda maximibeloppet göres avdrag för inkomst enligt samma regler som för andra pensionstagare.

Från *förarbetena till gällande lag* må erinras, att enligt 1928 års pensionsförsäkringskommittés förslag avdrag skulle ske med hälften av inkomsten, i den mån den översteg 100 kronor; enligt 1913 års pensionsförsäkringslag skulle avdragas $\frac{6}{10}$ av inkomst, överstigande 50 kronor. I propositionen nr 217 till 1935 års riksdag med förslag till lag om folkpensionering m. m. föreslogs, på min föredragning, det avdragsfria beloppet till 100 kronor samt avdrag med $\frac{5}{10}$ av överskjutande belopp för ensamstående pensionärer samt med $\frac{3}{4}$ för pensionstagare, som hade gemensamt hushåll med annan pensionstagare. Riksdagen antog emellertid, av kostnadsskäl, den i gällande lag intagna regeln.

Socialvårdskommitténs framställning.

Kommittén föreslår en nedsättning av avdraget från $\frac{7}{10}$ till $\frac{5}{10}$. Motiveringen här till samt uttalande om resultatet därav återfinnas å sid. 45—46 och 47—48 i bilagan. Ändringen bör enligt kommitténs mening gälla även beträffande dem, som vid de ändrade bestämmelsernas ikraftträdande redan äro i åtnjutande av tilläggspension eller invalidunderstöd.

Beträffande pensionernas storlek vid olika alternativ må hänvisas till den uppställning, vilken såsom bilaga A är fogad till socialvårdskommitténs framställning (sid. 53 i bilagan).

Till förtydligande av innebörden i vad kommittén anfört rörande konsekvenserna av nuvarande avdragsregel må återgivas följande uträkningar (i uträkningsexemplen har förutsatts, att grundpension utgår med 70 kronor samt att folkpensionären tillhör ortsgrupp III):

I. Dyrtidstillägg $83\frac{1}{3}$ % (4 månadsutbetalningar).

Egen inkomst.....	100: —	200: —	300: —
Folkpensionären erhåller:			
grundpension	70: —	70: —	70: —
tilläggspension.....	450: —	380: —	310: —
dyrtidstillägg.....	å 520: — 173: 33	å 450: — 150: —	å 380: — 126: 67
egen inkomst	100: —	200: —	300: —
	<u>793: 33</u>	<u>800: —</u>	<u>806: 67</u>

Av inkomstökningen (utöver 100 kr.) blir 6: 67 kr. per 100 kr. faktisk behållning.

II. Dyrtidstillägg $41\frac{2}{3}$ % (5 månadsutbetalningar).

Egen inkomst.....	100: —	200: —	300: —
Folkpensionären erhåller:			
grundpension	70: —	70: —	70: —
tilläggspension.....	450: —	380: —	310: —
dyrtidstillägg	å 520: — 216: 67	å 450: — 187: 50	å 380: — 158: 33
egen inkomst	100: —	200: —	300: —
	<u>836: 67</u>	<u>837: 50</u>	<u>838: 33</u>

Av inkomstökning (utöver 100 kr.) blir —: 33 kr. per 100 kr. faktisk behållning.

III. Dyrtidstillägg 50 % (6 månadsutbetalningar).

Egen inkomst	100: —	200: —	300: —
Folkpensionären erhåller:			
grundpension	70: —	70: —	70: —
tilläggs pension	450: —	380: —	310: —
dyrtidstillägg	å 520: — 260: —	å 450: — 225: —	å 380: — 190: —
egen inkomst	100: —	200: —	300: —
	880: —	875: —	870: —

Inkomstökning (utöver 100 kr.) minskar nettobehållningen med 5 kr. per 100 kr.

Om den föreslagna ändringen av $\frac{7}{10}$ -regeln ävensom övriga av socialvårdskommittén föreslagna, i det följande omnämnda lagändringar genomfördes, vilka ändringar enligt kommitténs åsikt till stor del motiverades med penningvärdets fall, syntes — fortsätter kommittén — konsekvensen fordra, att reglerna för uppskattning av naturaförmåner även anpassades efter det förändrade penningvärdet. De nu gällande reglerna, vilka återfunnes i Kungl. Maj:ts brev till pensionsstyrelsen den 30 juni 1937 (svensk författningssamling nr 869), borde därför i samband med lagstiftningens ikraftträdande ersättas med nya regler.

Yttrandena.

Förslaget om ändring av $\frac{7}{10}$ -regeln tillstyrkes i så gott som alla yttranden. Även svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund, som göra invändningar mot ändringar överhuvud, tillstyrka förevarande förslag, därest ändringar dock vidtagas. Endast reservanten inom pensionsstyrelsen avstyrker på sätt framgår av hans förut återgivna yttrande.

Pensionsstyrelsen erinrar om att, med bibehållande av en avdragsregel å $\frac{7}{10}$, dyrtidstillägg motsvarande fem månadsutbetalningar icke lämpligen kunde överskridas samt anför därefter:

Om man icke nu vill ändra reduktionsfaktorn, återstår att undersöka möjligheten av att bygga på de procentuella tilläggen, sedan dessa överskridit fem månadsbelopp, eventuellt tidigare, med fixt belopp. Ett dylikt system, som emellertid medför ökad risk för felaktiga utbetalningar, torde vara tekniskt genomförbart under förutsättning att det fixa beloppet göres lika i samtliga tre ortsgrupper. Denna omständighet torde å sin sida medföra vissa svårigheter när fråga uppkommer att bestämma ett lämpligt, efter levnads-kostnadernas stegring avvägt belopp. Genom ett fixt tillägg skulle ock den skillnad som nu förefinnes mellan dem som ha lägsta möjliga tilläggs pension och ingen sådan pension ökas med, förutom dyrtidstillägget å utgående avgifts- eller grundpension, det fixa beloppet.

Även ett system med enbart fixa belopp som dyrtidstillägg torde, med anlitande av nuvarande relativt enkla och snabba förfarande för utbetalning av dyrtidstillägg, d. v. s. genom påstämpling av belopp å vederbörlig kupong i pensionstagarnas kvittenshäften, icke heller vara tekniskt genomförbart under annan förutsättning än att samtliga fixa belopp göras lika i de tre ortsgrupperna. Redan detta torde vara ett skäl, som starkt talar mot dess genomförande. Jämväl med detta system kommer klyftan mellan dem som ha lägsta tilläggs pension och ingen sådan pension att ökas med de fixa be-

loppen. Ej heller någon annan väg för utbetalning av olika fixa tillägg i de olika ortsgrupperna torde vara framkomlig.

Av visst intresse i förevarande sammanhang torde vara att erhålla uppgift å antalet personer med tilläggspension eller invalidunderstöd i olika dyrorter. Antalet vid utgången av år 1940 framgår av nedanstående sammanställning.

	Ortsgr. 1	Ortsgr. 2	Ortsgr. 3	Summa
Med pension enligt 40 § överg.-best. till folkpensioneringslagen	282,660	72,315	44,090	399,065
Med pension enligt 6 § folkpensioneringslagen....	35,364	10,283	6,585	52,232
	318,024	82,598	50,675	451,297

Med hänsyn till det anförda förordar pensionsstyrelsen bibehållandet av procentuella tillägg samt tillstyrker redan på grund därav sänkning av reduktionsfaktorn till $\frac{5}{10}$. För en sådan sänkning talade jämväl den omständigheten, att reduktionsfaktorn redan från början varit för hög och att, såvitt styrelsen kunde bedöma förhållandena, en sänkning av densamma till $\frac{5}{10}$ torde vara motiverad även om man toge hänsyn till andra möjliga ändringar beträffande folkpensioneringen. Den föreslagna ändringen i reduktionsfaktorn medgäve utbetalning av tolv månadsbelopp i dyrtidstillägg, innan den högsta gränsen överskredes.

En invändning mot att göra denna ändring isolerad och nu vore, fortsätter pensionsstyrelsen, att den även vid en teknisk omräkning innebure ett betydade arbete särskilt för postverket genom att omkring 160,000 kvittenshäften måste av postverket nytryckas och utbytas mot äldre häften. Härtill komme arbetet i pensionsstyrelsen med själva omräkningen av pensionsbeloppen samt utskrivandet av nya uppgifter till generalpoststyrelsen och pensionsnämnderna rörande de nya pensionsbeloppen. Dessutom finge anmärkas, att för det säkerligen betydande antal pensionstagare, som åtnjöte pension efter en inkomst mellan 100 och 200 kronor, omräkningen skulle medföra en ökning av själva pensionen som alltid skulle understiga två kronor och i många fall ej ens uppgå till en krona i månaden.

Hur stor ökningen blir vid automatisk omräkning av utgående folkpensioner, om reduktionsfaktorn sänkes till $\frac{5}{10}$, framgår för olika inkomstbelopp av följande i pensionsstyrelsens yttrande intagna sammanställning (inom parentes angivna belopp ifrågakomma endast vid tilläggspension enligt övergångsbestämmelserna och streck (—) angiver, att vidstående inkomstbelopp utesluts från rätt till tilläggspension).

Egen inkomst kronor	Ökning (bortsett från dyrtidstillägg)		
	Ortsgrupp 1 kronor	Ortsgrupp 2 kronor	Ortsgrupp 3 kronor
0.....	0	0	0
100.....	0	0	0
200.....	20	20	20
450.....	70	70	70
520.....	(84)	84	84
600.....	—	100	100
670.....	—	(114)	114
700.....	—	—	120
740.....	—	—	128
800.....	—	—	(140)
810.....	—	—	(142)

Om pensionerna skulle omräknas även efter en avdragsfri inkomst av 200 kronor, bleve för inkomst av 200 kronor och därutöver den i tabellen angivna ökningen genomgående höjd med 50 kronor. Till beloppen bör i båda fallen läggas det procentuella dyrtidstillägget å ökningen.

I flera yttranden betonas, att folkpensionärernas intresse att genom eget arbete skaffa sig inkomster under nu rådande förhållanden bleve begränsat, varför en ändring av reduktionsregeln vore av betydelse.

Mot vad socialvårdskommittén anfört rörande ändring av gällande regler för uppskattning av naturaförmåner har erinran icke framställts i annat yttrande än pensionsstyrelsens. Styrelsen förklarar, att de lagändringar styrelsen ansåge böra vidtagas icke påverkade nämnda uppskattningsregler.

B. Höjning av den avdragsfria inkomsten.

Gällande bestämmelser.

Enligt 6 § 2 mom. lagen om folkpensionering uppgår den årsinkomst, som pensionsberättigad äger åtnjuta utan att avdrag å tilläggspension göres, till 100 kronor.

Socialvårdskommitténs framställning.

Kommittén föreslår en höjning av den avdragsfria inkomsten, såvitt angår inkomst av arbete, till 200 kronor. Vad kommittén anfört till stöd för detta förslag ävensom rörande verkningarna därav återfinnes å sid. 46—48 i bilagan. Ändringen bör enligt kommitténs mening gälla även beträffande dem, som vid de ändrade bestämmelsernas ikraftträdande redan äro i åtnjutande av tilläggspension eller invalidunderstöd. Beträffande pensionernas storlek vid olika alternativ må hänvisas till den såsom bilaga A vid socialvårdskommitténs framställning fogade uppställningen (sid. 53 i bilagan).

Yttrandena.

Den föreslagna höjningen tillstyrkes i flertalet yttranden.

Statskontoret framhåller, att, då ändringen icke torde utgöra en nödvändig följd av konstruktionen med dyrtidstillägg å pensionerna, det kunde synas tveksamt, om icke frågan borde lösas i samband med en framtida, mera allmän översyn av lagstiftningen. Å andra sidan kunde dock icke förnekas, att beträffande ensamstående pensionärer 100-kronorsgränsen framstode som väl låg. Vad åter anginge äkta makar, vilka båda åtnjöte tilläggspension, framkallade en höjning av den avdragsfria inkomsten för envar av dem till 200 kronor — vilket för dem båda medförde en avdragsfri inkomst av tillhopa 400 kronor — vissa betänkligheter, enär särskilt sådana pensionstagare, hänförliga till första ortgruppen, därigenom kunde komma i åtnjutande av tilläggspensioner vid, relativt sett, alltför höga årsinkomster. Även om statskontoret således icke ville motsätta sig en höjning av den avdragsfria inkomsten för ensamstående till 200 kronor, kunde ämbetsverket

icke förorda förslaget, då fråga vore om äkta makar, vilka båda åtnjöte tilläggspension.

Svenska landskommunernas förbund betonar svårigheten att nu, utan tillgång till den utredning rörande socialvården, som förväntades från socialvårdskommittén, fatta ståndpunkt till förevarande spörsmål.

Länsstyrelsen i Uppsala län yttrar:

Enligt länsstyrelsens mening kommer tilläggspensioneringen vid genomförande av förslaget om $\frac{5}{10}$ -avdraget jämte 200 kronors avdragsfri inkomst att sträckas ut till inkomstgrupper, inom vilka icke verkligt behov av tilläggspension i regel kan antagas föreligga. Därtill kommer en omständighet, som icke av kommittén blivit berörd i dess skrivelse. Just inom de högre grupperna inom nyssnämnda gränser torde relativt ofta förekomma privilegierade inkomster till exempel i form av pension från arbetsgivare, vård å stiftelse eller understöd på grund av testamente. Då det icke av kommittén ifrågasattes att rubba regeln om de privilegierade inkomsterna, bör nyssnämnda förhållande uppmärksammas vid gränsdragningen. En annan omständighet att beakta i detta sammanhang torde vara att särskilt på landet ett avsevärt antal pensionstagare åtnjuta naturaförmåner. Den enligt kungl. brevet den 30 juni 1937 gällande uppskattningen ligger väsentligt under nu rådande penningpris även på stora delar av landsbygden. Realinkomsten för dylika pensionstagare är således avsevärt högre än den vid tilläggspensionens fastställande beräknade. Även om man ändrar reglerna för uppskattningen, såsom kommittén ifrågasätter, torde dock på grund av sakens natur uppskattningen komma att ligga något under de gängse priserna. En revision av äldre pensionsbrev efter de nya uppskattningsgrunderna lär icke vara avsedd och skulle tydligen möta mycket stora svårigheter. Man torde därför få utgå från att ett avsevärt antal bland de mera gynnsamt ställda tilläggspensionärerna genom inkomstberäkningen åtnjuta en indirekt förmån.

De anmärkningar, som här framställts, gälla i särskild grad det fall, då äkta makar båda äro pensionsberättigade. Jämförelsen med taxeringssiffrorna för ett stort antal självförsörjande personer på landsbygden tala också i den riktningen, att gränsbeloppen enligt förevarande förslag komma att ligga väl högt. I detta avseende gäller fortfarande ett uttalande av särskilda utskottet vid 1935 års riksdag av innehåll att personer, som äga en efter ortens förhållanden god ekonomi, icke borde komma i åtnjutande av tilläggspension.

Pensionsstyrelsen avstyrker nu ifrågavarande förslag under anförande av följande:

Väl torde i stort sett fog finnas för kommitténs uppfattning att den avdragsfria inkomsten vid folkpensioneringslagens tillkomst var bestämd till för lågt belopp. Men å andra sidan får man ej glömma bort att hur den avdragsfria inkomsten bör bestämmas är en fråga som icke kan bedömas isolerad utan sammanhänger med spörsmålen hur dyrortsgrupperingen blir ordnad, om tilläggspensionen differentieras efter civilstånd, hur dess högsta belopp bestämmes o. s. v. Skulle socialvårdskommitténs förslag såväl i fråga om inkomstgränsen som beträffande avdragsregeln upplöjas till lag, bleve inkomstgränserna för rätten till tilläggspension inom de tre ortsgrupperna enligt folkpensioneringslagens huvudbestämmelser (6 §) resp. 700, 900 och 1,100 kronor för ensam person. För makar skulle beloppen uppgå till resp. 1,400, 1,800 och 2,200 kronor. Om rätten till privilegiering till fulla utnyttjades för

två makar, vilket emellertid torde förekomma i ringa utsträckning, bleve beloppen resp. 2,000, 2,500 och 3,000 kronor och enligt folkpensioneringslagens övergångsbestämmelser (40 §) resp. 2,200, 2,700 och 3,200 kronor i de skilda ortsgrupperna. Genomföres endast avdragsregelns sänkning från $\frac{7}{10}$ till $\frac{5}{10}$, bliva de angivna beloppen 100 kronor mindre för ensamstående och 200 kronor mindre för äkta makar. På platser å den rena landsbygden, tillhörande ortsgrupp 1, torde i regel anledning ej finnas att tillerkänna äkta makar med en, bortsett från privilegierad inkomst, enligt folkpensioneringslagens beräkningsgrunder uppskattad inkomst av inemot 1,400 kronor, tilläggspension med därtill hörande dyrtidstillägg. Med ganska stor sannolikhet skulle ett dylikt förhållande väcka missnöje särskilt bland folkpensionärer med ringa eller obetydliga inkomster, vilka å samma ort måste nöja sig med en folkpension — förutom grundpension och dyrtidstillägg — av 250 kronor för ogift person och 500 kronor för äkta makar. Vad kommittén anfört om det förändrade penningvärdet borde närmast leda till att någon ändring ej vidtages förrän detta mera stabiliserats. Beträffande önskemålet att folkpensioneringslagens bestämmelser icke skola motverka att folkpensionärerna efter sin förmåga utföra arbete synes det styrelsen knappast troligt att en ändring i fråga om storleken av den avdragsfria inkomsten i någon nämnvärd grad skulle inverka på pensionstagarnas villighet att åtaga sig arbete. Rörande förhållandena i detta avseende under nuvarande kristid har styrelsen i meddelande till pensionsnämnderna och styrelsens ombud uttalat, att om den inkomst som erhålles endast kan påräknas under kortare tid eller eljest är av tillfällig natur, påverkar densamma icke pensionstagarens rätt till tilläggspension. Även om det ur administrativa synpunkter vore lämpligt att denna ändring gjordes samtidigt med en ändring i $\frac{7}{10}$ -regeln, enär därav icke skulle föräntas ökade besvär eller arbetskostnader, anser styrelsen emellertid, att ändringar beträffande den avdragsfria inkomsten icke för närvarande böra ske.

C. Ändrad beräkning av avkastningen å förmögenhet.

Gällande bestämmelser.

Enligt 7 § tredje stycket folkpensioneringslagen skall vid uppskattningen av fastighets eller kapitals avkastning denna höjas med 2 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må överstiga 5,000 kronor, och med ytterligare 3 procent av det belopp, varmed samma värde må överstiga 10,000 kronor.

Socialvårdskommitténs framställning.

Kommittén upplyser, att, om de i det föregående omnämnda, av socialvårdskommittén föreslagna lagändringarna genomfördes och nuvarande höjningsregel beträffande inkomst av fastighet och kapital bibehölles, de förmögenhetsbelopp, som utslöte rätt till tilläggspension, skulle höjas i ortsgrupp 1 från omkring 10,700 till 13,750 kronor och i ortsgrupp III från omkring 14,300 till 18,750 kronor. Då kommittén icke ville tillstyrka höjning av den fria inkomst, som härflöte från förmögenhet, borde höjningsregeln göras strängare. Man kunde därvid tänka sig en höjning med t. ex. 5 procent å belopp överstigande 5,000 kronor och ytterligare 2 procent å belopp överstigande 10,000 kronor eller eventuellt en fördubbling av de pro-

centsatser med vilka höjning nu skulle ske. Kommitténs uttalanden återfinnas å sid. 48—49 i bilagan.

Yttrandena.

Förslaget att beräkningen av avkastningen å förmögenhet skall ändras tillstyrkes i åtskilliga yttranden. I några yttranden uttalas emellertid betänkligheter. *Statskontoret* framhåller, att förevarande förslag bör genomföras endast om ändring av $\frac{7}{10}$ -regeln och höjning av den avdragsfria inkomsten komma till stånd. Betänkligheter anföras även av *länsstyrelsen i Uppsala län* och *svenska landskommunernas förbund*. Förbundet framhåller, att några principiella skäl för den föreslagna åtgärden näppeligen stå att finna samt att i synnerhet på landsbygden fall torde kunna förekomma, där de föreslagna reglerna skulle visa sig alltför godtyckliga och orättvisa. *Pensionsstyrelsen* och *svenska stadsförbundet* avstyrka förslaget. *Pensionsstyrelsen* återger i en tabell de inkomstbelopp, till vilka avkastningen å olika kapitalbelopp skulle uppgå vid olika skärpningsbestämmelser. I inkomstbeloppen har inräknats ränta å kapitalet efter 3 %. Tabellen, som avser ogift person, omfattar dels gällande bestämmelser och dels de av socialvårdskommittén ifrågasatta alternativen. För äkta makar halveras deras sammanlagda kapital, varefter tabellen utvisar den beräknade inkomsten för vardera maken.

Den beräknade inkomsten av kapitalet vid ansökan om tilläggs pension.

(3 procents ränta + skärpning.)

Kapital kronor	Nuvarande skärpnings- regler kronor	5 % för 7 % »	Socialvårdskommittén	
			A 5,000—10,000 överskjutande belopp kronor	B Fördubbling av nuvarande skärpning kronor
1,000.....	30		30	30
2,000.....	60		60	60
3,000.....	90		90	90
4,000.....	120		120	120
5,000.....	150		150	150
6,000.....	200		230	220
7,000.....	250		310	290
8,000.....	300		390	360
9,000.....	350		470	430
10,000.....	400		550	500
11,000.....	480		650	630
12,000.....	560		750	760
13,000.....	640		850	890
14,000.....	720		950	1,020
15,000.....	800		1,050	—
16,000.....	880		—	—
17,000.....	960		—	—
18,000.....	1,040		—	—

Härefter anför pensionsstyrelsen:

En närmare granskning av siffrorna i tabellen torde giva vid handen att, särskilt beträffande större kapitalbelopp, den beräknade avkastningen enligt

socialvårdskommitténs alternativ skulle bliva så stor att fara föreligger för att enskild förtänksamhet kunde påverkas på ett sätt som knappast skulle vara till gagn varken för folkpensioneringen eller för det allmänna. Fråga är också om genom förslaget några utgiftsminskningar av större betydelse skulle uppstå för det allmänna. Slutligen är att märka att å inkomst av ren kapitaltillgång i allmänhet icke erhållits någon kompensation under nuvarande dyrtid.

Svenska stadsförbundet framhåller, att, när det nu föresloges, att förhöjningsregeln för den avdragsfria inkomsten skulle göras strängare i avseende å förmögenheten än i fråga om annan inkomst, detta förslag med den utformning det fått säkerligen icke kunde anses ägnat att befrämja sparsamheten. I lagens nuvarande avfattning hade sparande i form av försäkring givits en förmånligare ställning än annat sparande. Ett skärpande av denna uppdelning syntes knappast önskvärt. Den, som under ett långt och strävsamt liv insatt pengar på sin sparbanksbok eller skaffat sig ett eget hem, borde icke komma i en sämre ställning för att han valt denna form.

D. Sättet för de föreslagna reformernas genomförande.

Socialvårdskommittén föreslår, att genom ändringar av folkpensioneringslagen skapade pensionsförbättringar skola tillgodogöras de nuvarande tilläggspensionärerna utan ansökningsförfarande och enbart genom en teknisk omräkning av de till dem utgående pensionerna (invalidunderstöden). Kommitténs motivering återfinnes å sid. 49—50 i bilagan.

Kommitténs förslag tillstyrkes i yttrandena. *Pensionsstyrelsen* upplyser, att de ökade kostnader, som en teknisk omräkning medförde såväl för pensionsstyrelsen som för postverket, torde vad pensionsstyrelsen anginge kunna beräknas komma att icke överstiga 35,000 kronor. Att närmare angiva beloppet låte sig ej göra, när detsamma bleve beroende av de möjligheter som kunde förefinnas att för arbetet disponera styrelsens egna lokaler och arbetskrafter. För postverkets vidkommande torde nämnda kostnader, enligt vad generalpoststyrelsen under hand meddelat, kunna uppskattas till cirka 150,000 kronor.

E. Kostnaderna.

Socialvårdskommitténs framställning.

Kommittén åberopar (sid. 50 i bilagan) verkställa kostnadsberäkningar samt omnämner, att ett genomförande av reformerna skulle draga en årlig kostnad av omkring 11.5 miljoner kronor, varav å statsverket skulle belöpa omkring 9 miljoner kronor. Skulle endast $\frac{7}{10}$ -regeln ändras, bleve motsvarande kostnad 4.8 miljoner kronor, varav å staten skulle belöpa 3.8 miljoner kronor. Dessa beräkningar avsågo en teknisk omräkning av pensionsbeloppen. Frågan om kostnaden skulle bli väsentligen lägre om ansökningsförfarandet tillämpades kunde icke med någon större grad av säkerhet besvaras.

Yttrandena.

Kostnadsfrågan har icke föranlett närmare uttalande i annat yttrande än *svenska landstingsförbundets*. Förbundet framhåller, att genom de av socialvårdskommittén föreslagna lagändringarna, vilka givetvis icke endast avsåge att undanröja det nuvarande dyrtidstilläggssystemets olägenheter utan därjämte syftade till en förbättring över huvud av folkpensionärernas ställning, även en utvidgning komme att ske av folkpensioneringen till att omfatta nya grupper av medborgare. Häremot vore i och för sig intet att säga. Men härigenom aktualiserades frågan, huruvida och efter vilka grunder landstingen i fortsättningen skulle bidra till folkpensioneringen. Härom anföres:

Socialvårdskommittén har beräknat merkostnaderna för den föreslagna reformen till 11.5 miljoner kronor, varav 9 miljoner kronor skulle komma på staten. Hur stor del av dessa kostnader, som skulle påvila landstingen, framgår ej av förslaget, men sannolikt torde kostnaderna för dem belöpa sig till inemot 1 miljon kronor per år. Genom de beslutade och föreslagna dyrtidstilläggen ökas landstingens kostnader med cirka 1½ miljon kronor. Sammanlagt skulle sålunda landstingen få vidkännas en ökad utgift för detta ändamål om över två miljoner kronor. I stället för att successivt nedgå, såsom förutsattes vid folkpensioneringsreformens antagande, komma landstingens kostnader för detta ändamål att väsentligt öka. Beträffande dyrtidstilläggen har styrelsen tidigare, om än med tvekan, ansett sig kunna förorda, att landstingen skulle påtaga sin andel av kostnaderna för desamma. När det nu är fråga om kostnadsökningar, föranledda av ändringar av själva lagen om folkpension, anser styrelsen icke samma skäl föreligga, för att landstingen skola bidra till täckande av dessa. Då en omräkning av tilläggspensionerna blir nödvändig, om socialvårdskommitténs förslag godtages, synes det icke böra erbjuda några oöverstigliga svårigheter att beräkna landstingens kostnader med bortseende från den del, som betingas av de nu föreslagna lagändringarna.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att i årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 41) hemställts, att riksdagen till Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m. måtte för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 133,000,000 kronor. I statsverkspropositionen anmärktes, att vid anslagsberäkningen hänsyn icke tagits till sådana kostnader, som kunde föranledas av ändringar i folkpensioneringslagen i anledning av socialvårdskommitténs skrivelse den 16 september 1941.

II. Lagen om barnbidrag.

Då de av socialvårdskommittén föreslagna ändringarna nära sammanhöra med varandra behandlas de i det följande i ett sammanhang.

Gällande bestämmelser.

Enligt 4 § 1 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag utgår barnbidrag för barn, vars föräldrar eller, då barnet adopterats, vars adoptant eller adoptivföräldrar avlidit. Har någon adopterat sin makes barn, utgår barnbidrag enligt detta moment dock först då båda makarna avlidit.

Barnbidrag utgår vidare, enligt 4 § 2 mom., för barn, vars fader avlidit, samt för adoptivbarn till makar och hustruns före eller under äktenskapet antagna adoptivbarn, då mannen avlidit, för barn och adoptivbarn till makar, då mannen är arbetsoförmögen, för arbetsoförmögen änklings barn och adoptivbarn i äktenskapet med den avlidna hustrun samt för arbetsoförmögen frånskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta äktenskapet, då denne har vårdnaden om barnet. Barnbidrag utgår även i vissa andra fall enligt detta moment till barn till arbetsoförmögen person.

Beträffande storleken av barnbidrag stadgas, såvitt angår barnbidrag enligt 4 § 1 mom., i första momentet av 5 § samt i fråga om barnbidrag enligt 4 § 2 mom. i andra momentet av 5 §. I sistnämnda fall föreskrives vidare, att, om moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst överstiger 600 kronor i ortsgrupp 1, 800 kronor i ortsgrupp 2 och 1,000 kronor i ortsgrupp 3, eller om den arbetsoförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru har en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1,125 kronor i ortsgrupp 2 och 1,350 kronor i ortsgrupp 3, barnbidraget skall minskas med sju tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp.

I 6 § 1 mom. stadgas, att, om barn, som avses i 4 § 1 mom., har inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, barnbidrag till sådant barn skall antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt.

Har barn, som avses i 4 § 2 mom., inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget minskas med nämnda inkomst. Vid uppskattning av sådan inkomst, som nu sagts, skall avkastning av fastighet och kapital höjas med 3 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må överstiga 2,000 kronor.

Enligt 6 § 2 mom. första stycket lagen om barnbidrag skall inkomst, som jämlikt 5 § 2 mom. andra stycket skall läggas till grund för beräkning av barnbidrag enligt 4 § 2 mom., uppskattas i överensstämmelse med de grunder, som angivas i 7 § lagen om folkpensionering.

Socialvårdskommitténs framställning.

Kommittén anför, att, då lagarna om folkpensionering och barnbidrag i fråga om förmånernas utformning företedde stora likheter, det vore tydligt, att ändringar i den ena lagen som en konsekvens medförde behov av ändringar i den andra. Den s. k. $\frac{7}{10}$ -regeln vore gemensam för båda lagarna. Då samma skäl i stort sett kunde åberopas för ändring av denna regel i fråga om barnbidragens beräkning som i fråga om folkpensionernas torde ändring av folkpensioneringslagen i detta avseende böra medföra jämkning även av barnbidragslagens motsvarande bestämmelser.

Kommittén framhåller (sid. 51—52 i bilagan) vidare, bland annat, att de i 5 § 2 mom. angivna beloppen syntes även under mera normala ekonomiska förhållanden vara väl snävt tillmätta. Redan av detta skäl torde en förhöj-

ning vara motiverad. De ökade arbetslönerna och levnadskostnaderna utgjorde ett ytterligare skäl för att en revision av lagen nu komme till stånd. Särskilt gällde detta beträffande beräkning av inkomst för barnbidrag till änkors barn. Det torde emellertid av praktiska skäl vara olämpligt att införa olika inkomstgränser för olika kategorier av försörjare. Vid övervägande av de olika skäl som kunde anföras för en större eller mindre förhöjning har kommittén stannat för att föreslå, att den avdragsfria inkomsten skulle förhöjas med omkring 25 % eller till respektive 750, 1,000 och 1,250 kronor för ensamstående försörjare samt den avdragsfria inkomsten för gift försörjare bestämmas till nyss nämnda belopp förhöjda med 20 % av beloppet för ensamstående eller till respektive 900, 1,200 och 1,500 kronor.

Om den nuvarande $\frac{7}{10}$ -regeln mildrades liksom för tilläggs pensionärerna till $\frac{5}{10}$ -regel, kunde denna ändring tillsammans med förhöjningen av den avdragsfria inkomsten, vilket jämväl föresloges av kommittén, komma att medföra, att barnbidrag komme att utgå till försörjare med jämförelsevis stora inkomster. Då lagändringen avsåg att förbättra försörjningsmöjligheten för de ekonomiskt svagaste änkorna och invaliderna, syntes inga avgörande invändningar kunna göras mot att avdragsregeln skärptes för dem, som hade en relativt hög inkomst. Av dessa skäl föreslog kommittén införande av följande avdragsregel. Överstege moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 750 kronor i ortsgrupp I, 1,000 kronor i ortsgrupp II och 1,250 kronor i ortsgrupp III eller hade den arbetsoförmögne, därest han vore gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp I, 1,200 kronor i ortsgrupp II och 1,500 kronor i ortsgrupp III, skulle barnbidraget minskas med följande tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstege sagda belopp, nämligen med fem tiondelar av överskjutande beloppet i den mån det icke överstege 400 kronor, med sex tiondelar i den mån beloppet överstege 400 men icke 800 kronor och med sju tiondelar i den mån det överstege 800 kronor.

Kostnaderna.

Socialvårds kommittén framhåller, att enligt verkställda kostnadsberäkningar den årliga kostnadsökningen, om avdragsregeln ändrades till $\frac{5}{10}$, skulle uppgå vid en ökning av den avdragsfria inkomsten med 25 procent till 350,000 kronor och vid en ökning av samma inkomst med 50 procent till 500,000 kronor. Med de av kommittén föreslagna avdragsreglerna torde kostnaden komma att uppgå till omkring 325,000 kronor. Om endast avdragsregeln ändrades till $\frac{5}{10}$ men den avdragsfria inkomsten icke förhöjdes, beräknades kostnadsökningen till omkring 160,000 kronor. Av nämnda belopp skulle omkring $\frac{5}{6}$ falla å statsverket och resten å kommunerna. Vid beräkningarna hade förutsatts, att beträffande redan utgående barnbidrag skulle, liksom det föreslagits beträffande folkpensionerna, en teknisk omräkning verkställas.

I *årets statsverksproposition* (femte huvudtiteln, punkten 43) har hemställts, att riksdagen till Barnbidrag måtte för budgetåret 1942/43 anvisa ett

förslagsanslag av 10,500,000 kronor. Det anmärktes, att vid anslagsberäkningen hänsyn icke tagits till den kostnadsökning, som skulle uppstå, därest av socialvårdskommittén i dess skrivelse den 16 september 1941 föreslagna ändringar i lagen om barnbidrag skulle genomföras.

Yttrandena.

I åtskilliga yttranden tillstyrkas socialvårdskommitténs förslag.

Statskontoret anför, att det kunde ifrågasättas, om icke ur olika synpunkter en konsekvent tillämpning av femtiondelsregeln vore att föredraga, därvid dock någon förhöjning av de nu gällande inkomstgränserna — vilka framstode såsom relativt höga vid en jämförelse med den avdragsfria inkomsten för folkpensionerna — borde vidtagas. Kommittén hade icke närmare angivit motiven för att denna utväg icke anlåtats. Skulle emellertid starka billighetsskäl för bifall till kommitténs förslag på denna punkt finnas föreligga, ville statskontoret icke motsätta sig ett genomförande av förslaget.

Pensionsstyrelsen framhåller, att ett bibehållande av reduktionsfaktorn $\frac{7}{10}$ även å allenast en del av inkomstskalan medförde enahanda olägenheter vid en förhöjning av de procentuella dyrtidstilläggen å barnbidrag, som gällde beträffande folkpensionerna. Såväl hänsynen härtill som svårigheten att på lämpligt sätt avväga reduktionsfaktorn efter olika inkomstlägen ävensom arbetstekniska skäl talade enligt pensionsstyrelsens mening för att liksom nu en och samma reduktionsfaktor skulle bli gällande för alla inkomstintervaller.

I stort sett enahanda skäl som pensionsstyrelsen anför mot ändring av det avdragsfria beloppet enligt folkpensioneringslagen talade även mot de av kommittén föreslagna ändringarna i barnbidragslagens bestämmelser rörande avdragsfri inkomst. Skulle härutinnan föreslagna ändringar komma till stånd, ansåge pensionsstyrelsen det icke tillrådligt, att reduktionsfaktorn sänktes till $\frac{5}{10}$, utan densamma borde då sättas till $\frac{6}{10}$ för hela inkomstskalan. Om i enlighet med styrelsens förslag rubbning ej skedde i bestämmelserna rörande avdragsfri inkomst, syntes reduktionsfaktorn lämpligen böra bestämmas på samma sätt som föreslagits beträffande folkpensioneringslagen eller till $\frac{5}{10}$. En sänkning av reduktionsfaktorn till allenast $\frac{6}{10}$ medgåve utbetalning av åtta månadsbelopp i dyrtidstillägg, innan högsta gränsen överskredes.

En reservant i pensionsstyrelsen (byråchefen Broberg) avstyrker, såsom förut nämnts, helt socialvårdskommitténs förslag.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet finner den föreslagna graderade skalan beträffande avdragsfri inkomst tillkrånglad. Gemensamma bestämmelser borde finnas i närbesläktade författningar.

Svenska stadsförbundet åberopar vad förbundet anför rörande de mot bestämmelserna i lagen om barnbidrag svarande stadgandena i folkpensioneringslagen.

Svenska landskommunernas förbund — som i princip avstyrker detaljändringar — anför, att, om ändringar dock ansåges böra ske, avdragsregelns ändring vore motiverad. Beträffande höjning av den avdragsfria inkomsten

vore det — särskilt i fråga om lagen om barnbidrag (samt lagen om bidragsförskott) — svårt att taga ståndpunkt utan tillgång till den utredning rörande socialvården, som väntades från socialvårdskommittén.

Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller, att länsstyrelsen iakttagit, huru som gifta, invalida män med flera barn genom barnbidrag jämte någon egen inkomst kunnat uppnå eller överskrida den inkomst, som mannen haft under sin arbetsföra tid eller som intjänades av arbetsföra män i motsvarande ställning. Samma förhållande torde än mer komma att gälla efter de av kommittén föreslagna ändringarna. Härmed borde sammanställas den omständigheten, att sådana familjer, där fadern vore gift och invalid, enligt kommitténs beräkningar syntes representera den största gruppen av barnbidragstagare. Förslaget till ändring beträffande barnbidragen företedde också i flera avseenden avvikelser från de föreslagna ändringarna beträffande folkpensioneringen. Förslaget syntes därför böra underkastas närmare utredning, innan detsamma lades till grund för ändring i lagstiftningen.

I några yttranden yrkas ändring av lagen om barnbidrag i annat hänseende.

Pensionsstyrelsen anför:

Bestämmelsen i 6 § 2 mom. 2 stycket nämnda lag att — utom i fråga om föräldralösa barn, för vilka enligt 1 mom. särskilda föreskrifter gälla — barns egen inkomst (med undantag för arbetsinkomst) helt skall avdragas från barnets andel i barnbidrag, leder till att med nuvarande system för beräkandet av dyrtidstillägg andelen jämte dyrtidstillägg minskas med mer än vad den egna inkomsten ökas. Även fransett den inverkan som dyrtidstillägget har, synes bestämmelsen om helt avdrag för barns inkomst för sträng. Detta torde särskilt få anses gälla i fråga om pension på grund av pupillförsäkring, bidrag från avliden faders arbetsgivare, understöd från fond etc., i vilka fall en dylik avdragsregel kan motverka benägenheten att bidraga till barns försörjning. Föreskriften i 6 § 2 mom. barnbidragslagen i fråga om helt avdrag för barns egen inkomst synes därför böra ändras så att barns inkomst (utom arbetsinkomst) påverkar barnbidraget på samma sätt som den del av försörjarens inkomst, som ligger ovan gränsen för avdragsfri inkomst. Enligt styrelsens åsikt skulle alltså avdragsfaktorn i fråga om barn, som icke förlorat båda föräldrarna, såväl beträffande försörjares som barns inkomst böra bestämmas till $\frac{5}{10}$. Givetvis bör, om ändring på av styrelsen föreslaget sätt verkställes beträffande icke föräldralösa barns inkomst, föräldralösa barn med egen inkomst (utöver arbetsinkomst) icke komma i sämre läge än de förra. Med hänsyn till den möjlighet för skälighetsprövning, som bestämmelsen i 6 § 1 mom. barnbidragslagen ger, synes emellertid någon ändring i lagstadgandets avfattning knappast erforderlig.

Daco påpekar behovet av att omedelbart ändrade bestämmelser införas med avseende å de regler, som gälla för avdrag för barns egna arbetsfria inkomster. Problemet torde lämpligen kunna lösas genom införande av regler om privilegiering av barnets egna inkomster i enlighet med folkpensioneringslagens bestämmelser.

Socialstyrelsen finner skäl tala för att den nuvarande och även den föreslagna avdragsregeln vid barnbidrag och bidragsförskott i fråga om barns

egen inkomst äro väl hårda. Möjligheterna för en uppmjukning av regeln torde därför böra undersökas i samband med en kommande utredning. En sådan uppmjukning synes t. ex. kunna ske genom att gällande bestämmelser om privilegiering av inkomst skulle utsträckas att gälla även barns inkomster.

Reservanten inom pensionsstyrelsen (byråchefen Broberg) yttrar:

Den oegentlighet som, efter införande av dyrtidstillägg, uppstår på grund av bestämmelsen om helt avdrag å barnbidrag för icke föräldralösa barn i anledning av barns inkomst (utöver arbetsinkomst) synes mig kunna rättas genom föreskrift i lag om dyrtidstillägg å barnbidrag. Där bör nämligen inlagas bestämmelse, att avdraget skall verkställas först sedan dyrtidstillägg lagts till barnbidragsandelen.

Socialvårdskommittén, som upptagit nu ifrågavarande spörsmål till behandling i sammanhang med besvarandet av Liedstrands skrivelse, anför härom:

Bestämmelsen i 6 § 2 mom. andra stycket att avdrag å barntillägget skall göras med barnets hela inkomst i den mån den ej härrör från dess eget arbete avser icke föräldralösa barn. Beträffande dessa gäller den i lagens 6 § 1 mom. förefintliga regeln att, om barnet har inkomst som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, barnbidrag antingen ej skall utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt.

Kommittén vill erinra om de skäl som ligga till grund för stadgandet i 6 § 2 mom. andra stycket. 1934 års barnpensioneringssakkunniga uttala därom följande: »Även beträffande vissa andra inkomster än de, som härröra från barnets eget arbete, hava de sakkunniga öfvervägt lämpligheten av att mildra föreskriften om inkomsternas avdragande å barnbidraget. Sålunda kan det ifrågasättas, att på visst sätt begränsa denna avdragsregel i fråga om sådana inkomster, som hava karaktär av pupillförsäkring, periodiskt understöd och dylikt, för att icke eljest motverka benägenheten hos enskilda att på dylikt sätt sörja för sina barns framtida uppehälle och hos släktingar och vänner att understödja ensamställda barn. Gentemot dessa i och för sig beaktansvärda synpunkter synes dock den grundsatsen böra fasthållas, att det allmänna icke bör träda emellan i andra fall än då det förefintliga behovet icke kan tillgodoses på annat sätt, och de sakkunniga hava därför icke ansett sig böra frångå den regeln, att ett barns inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall avdragas å den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget.»

Att denna regel under nuvarande förhållanden kan verka på ett mindre tilltalande sätt torde emellertid vara obestriddligt. Ändring av lagrummet synes emellertid i varje fall icke böra ifrågakomma i nu förevarande sammanhang. En sådan ändring skulle nämligen, i motsats till de av kommittén föreslagna, bliva av principiell natur och kunna medföra konsekvenser av både formell och reell innebörd, vilka synas tarva ingående öfverväganden. En ändring skulle sålunda påverka jämväl 1 mom. av ifrågavarande paragraf och kunde, om regel motsvarande t. ex. den i lagens 5 § förekommande $\frac{7}{10}$ -regeln infördes, lätt medföra att det allmännas sammanlagda utgifter för barn, vars inkomst utgöres av bidragsförskott, bleve större än för andra barnbidragsberättigade barn i motsvarande ekonomiska ställning. Den av Liedstrand påpekade konsekvensen av att dyrtidstillägg utgår torde emellertid, med hänsyn till att antalet barnbidragsberättigade barn med egen inkomst är relativt ringa, utan större administrativa svårigheter kunna undvikas ge-

nom en bestämmelse av innebörd, att dyrtidstillägg skall räknas å den å barnet belöpande barnbidragsandelen, innan barnets egen inkomst dragits från densamma.

III. Lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Gällande bestämmelser.

Enligt 1 § lagen den 18 juni 1937 (nr 383) om förskottering av underhållsbidrag till barn äger barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, att — sedan förfallodag för bidraget förflutit utan att bidraget guldits — av allmänna medel erhålla förskott å bidraget (*bidragsförskott*) med belopp och under villkor, som närmare angivas i lagen.

4 § innehåller bestämmelser om storleken av bidragsförskott. Paragrafens fjärde stycke stadgar, att bidragsförskott skall minskas, därest moderns årsinkomst överstiger 600 kronor i ortsgrupp 1, 800 kronor i ortsgrupp 2 och 1,000 kronor i ortsgrupp 3 eller, om modern är gift, därest hon tillsammans med sin make har en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1,125 kronor i ortsgrupp 2 och 1,350 kronor i ortsgrupp 3. Minskningen skall utgöra sju tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger nyssnämnda belopp.

Såsom inkomst, vilken skall läggas till grund för beräkning av bidragsförskott, anses det för vederbörande senast till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet. Ingår fri kost och fri bostad, är värdet av dessa förmåner på visst sätt maximerat. Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av bidragsförskottet minskas med nämnda inkomst.

Socialvårdskommitténs framställning.

Kommittén framhåller, att den har för avsikt att upptaga lagen om bidragsförskott till granskning i olika avseenden men att sådan granskning ännu icke verkställts. Emellertid syntes, framhåller kommittén, därest de av kommittén ifrågasatta ändringarna beträffande barnbidragen komme till stånd, motsvarande ändringar böra vidtagas i bidragsförskottslagen.

Yttrandena.

I åtskilliga yttranden tillstyrkas socialvårdskommitténs förslag, därvid i allmänhet intet särskilt nämnts om desamma, såvitt de avse bidragsförskottslagen.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet framhåller beträffande förslaget om skilda avdragsregler för olika delar av inkomst utöver vissa belopp att, då barnbidragens belopp uträknades av pensionsstyrelsen, det icke syntes spela någon större roll, om själva uträkningen genom nya bestämmelser gjordes mera komplicerad. Bidragsförskottens belopp skulle emellertid icke fastställas av någon central myndighet med särskilt utbildade

tjänstemän utan av barnavårdsnämnderna landet runt. Redan nu klagades det icke utan fog över att bestämmelserna i bidragsförskottslagen rörande uträkningen av förskottens belopp vore för åtskilliga barnavårdsnämnder svåra att bemästra. Med hänsyn därtill syntes det förbundet föga tilltalande att genom införandet av berörda avdragsregler ytterligare komplicera uträkningarna. Därest så emellertid ansåges böra ske, torde det vara erforderligt, att särskilda tabeller för uträkning av bidragsförskott tillhandahölles barnavårdsnämnderna, exempelvis genom socialstyrelsen.

Utredning rörande bidragsförskottslagen.

Den 17 oktober 1941 anbefallde Kungl. Maj:t socialvårdskommittén att verkställa översyn av lagen om förskottering av bidragsförskott till barn.

Kommitténs arbete med denna översyn pågår och förslag i ämnet beräknas bli avlämnat innevarande vår.

B. Dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpensioner m. m.

Anslagsäskanden i 1942 års statsverksproposition.

I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkterna 41, 43 och 50) har framhållits, att dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd, barnbidrag och blindhetsersättningar från och med den 1 juli 1942 icke borde bestridas från de förut omnämnda anslagen utan från särskilda förslagsanslag. Jag anförde därvid till statsrådsprotokollet, att ställning icke tagits till frågan efter vilka grunder dyrtidstilläggen i fortsättningen borde utgå, att förslag i ämnet emellertid borde föreläggas årets riksdag samt att för den skull anslag för ändamålet under särskilda rubriker borde begäras. I statsverkspropositionen har med hänsyn därtill under punkterna 42, 44 och 51, i avbidan på särskild proposition, upptagits förslagsanslag till Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd, Dyrtidstillägg å barnbidrag och Dyrtidstillägg å ersättning åt blindas med följande preliminärt uppskattade belopp, nämligen respektive 41,000,000, 3,700,000 och 500,000 kronor.

Vidare har i årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 46) beträffande av pensionsstyrelsen begärt anslag å 980,000 kronor till Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar framhållits, att styrelsen vid beräkningen därav icke tagit hänsyn till de särskilda kostnader, som måste uppkomma, därest i fortsättningen — liksom hittills — dyrtidstillägg beviljades å folkpensioner och invalidunderstöd. Det anfördes, att slutligt anslagsäskande beträffande ifrågavarande anslag syntes böra göras först i anslutning till blivande förslag till riksdagen rörande dyrtidstilläggen. Preliminärt beräknades anslaget för budgetåret 1942/43 till 1,150,000 kronor.

Dyrtidstillägg under år 1941.

Under år 1941 har till den som åtnjutit folkpension, däri ingick tilläggs-pension, eller invalidunderstöd, barnbidrag eller blindhetsersättning utgått dyrtidstillägg. Till en början bestämdes, att dyrtidstilläggen skulle uppgå till en sjättedel — eller $16\frac{2}{3}$ procent — av pensionens, understödets, bi-dragets eller ersättningens belopp för året (lag den 7 februari 1941, nr 57, och förordning den 7 mars 1941, nr 104). Sedermera beslöts ytterligare dyrtidstillägg med $8\frac{1}{3}$ procent (lag den 14 november 1941, nr 839, och för-ordning samma dag, nr 841). Sammanlagda dyrtidstillägget under år 1941 utgjorde alltså 25 procent. Utbetalning av dyrtidstillägg ägde rum genom tre månadsutbetalningar, envar utgörande en tolfedel eller $8\frac{1}{3}$ procent av vederbörande förmåns årsbelopp. De ägde rum i februari (vissa utbetal-ningar dock först i maj), november och december månader.

Särskilda bestämmelser angående tillämpningen av förutnämnda lagar och förordningar om dyrtidstillägg lämnades i kungörelser den 7 februari 1941, nr 58, den 7 mars 1941, nr 105, samt den 14 november 1941, nr 840 och 842.

Storleken av dyrtidstilläggen fastställdes under 1941 med hänsyn till den stegring, som socialstyrelsens levnadskostnadsindex undergått efter stor-maktskrigets utbrott hösten 1939. Levnadskostnadstalet var — i jämförelse med 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå — den 1 juli 1939 108. Den 1 oktober 1940 hade det stigit till 126, d. v. s. med $16\frac{2}{3}$ procent, och med hänsyn därtill bestämdes i början av år 1941 dyrtidstillägget till två månadsutbetalningar, d. v. s. just $16\frac{2}{3}$ procent. Då ståndpunkt under hösten 1941 skulle tagas till storleken av förhöjt dyrtidstillägg, hade levnadskost-nadsindex — per den 1 juli 1941 — stigit till 140, d. v. s. med 29.6 procent. Med hänsyn till att utbetalning av tillägg å folkpensioner och invalidunder-stöd i annan ordning än med helt månadsbelopp skulle stöta på stora svå-righeter bestämdes, att en ytterligare månadsutbetalning och alltså sam-manlagt under året tre månadsutbetalningar, d. v. s. 25 procent av årsbe-loppet, skulle göras.

Dyrtidstillägg under första halvåret 1942.

I en den 30 januari 1942 dagtecknad proposition, nr 60, har föreslagits, bland annat, att riksdagen måtte antaga vid propositionen fogade förslag till lag om dyrtidstillägg under första halvåret 1942 å folkpensioner, invalid-understöd och barnbidrag ävensom förordning om dyrtidstillägg under första halvåret 1942 å blindhetsersättningar.

Författningsförslagen innebära, att dyrtidstillägg skall under första halv-året 1942 utgå med belopp, motsvarande två månadsutbetalningar av ve-derbörande förmån, samt utbetalas i mars och juni månader.

Nämnda proposition innehåller redogörelse för de under år 1941 gällan-de bestämmelserna rörande dyrtidstillägg (sid. 5—7), referat av social-vårdskommitténs i det föregående behandlade skrivelse den 16 september 1941 jämte vissa däröver avgivna yttranden (sid. 7—11) ävensom redogörelse

för vissa utredningar berörande tilläggspensionärernas förhållanden (sid. 11—15) — omfattande socialvårdskommitténs betänkande III (statens off. utredn. 1941: 29) samt utredningar av socialstyrelsen den 5 och 24 januari 1942. Jag hänvisar till vad i sådant hänseende anförts i berörda proposition.

C. Förenkling av utbetalandet av folkpensioner m. m.

I skrivelse den 17 mars 1942 har *pensionsstyrelsen* framställt vissa förslag rörande förenkling av sättet för utbetalandet av folkpensioner och invalidunderstöd. Förslagen föranleda, därest de skola genomföras, ändringar i kungörelsen den 18 december 1936 (nr 615) angående sättet och tiden för utbetalning av pensioner och understöd jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering och förordningen samma dag (nr 435) om invalidunderstöd. Spörsmålet rörande ifrågavarande förslag har jag för avsikt att upptaga till behandling i annat sammanhang.

Pensionsstyrelsen har emellertid i sin skrivelse vidare anförts, att ytterligare förenkling skulle kunna ske såväl beträffande utbetalandet av folkpensioner (invalidunderstöd) som i fråga om tillverkningen av vid utbetalningarna använda kvittenshäften genom ändring av gällande bestämmelser om pensionsbeloppens avrundning. Pensionsstyrelsen har härom anförts:

Enligt 31 § tredje stycket folkpensioneringslagen avrundas pensionernas årsbelopp uppåt till närmaste med 1 krona 20 öre delbara årsbelopp. Eftersom tilläggspensionerna helt täckas av allmänna medel, borde man kunna avrunda folkpensionen, då tilläggspension utgår, icke endast uppåt utan även nedåt till närmaste med 6 kronor delbara årsbelopp, innebärande en höjning eller sänkning av pensionen med högst 3 kronor. En sådan ändring som den föreslagna skulle innebära en besparing av i medeltal 60 öre per nytillkommen folkpensionstagare med tilläggspension.

Vad beträffar pensionstagare med enbart grundpension borde man, förutsatt att nya dylika pensioner icke utbetalades oftare än kvartalsvis, kunna genomgående höja pensionen, då så erfordrades för att utbetalningen skulle kunna ske kvartalsvis jämnt i femtiotal ören, vilket skulle kräva en höjning av pensionen med högst 2 kronor. En dylik ändring skulle medföra en ökning av kostnaden för pensionernas avrundning från i medeltal 60 öre till 1 krona per nytillkommen folkpensionstagare med enbart grundpension.

För genomförande av detta förslag erfordrades ändring av 31 § tredje stycket folkpensioneringslagen. En sådan ändring skulle möjligen böra föranleda en reservation i 6 § i fråga om tilläggspensions belopp.

Genomfördes ifrågavarande lagändringar samt av pensionsstyrelsen föreslagna, i det föregående berörda ändringar av 1936 års kungörelse, skulle, allt eftersom nuvarande pensionstagare avlede och nya tillkomme, en betydande förenkling inträda i postverkets arbete med tryckning av kvittenshäften och utbetalning av folkpensioner. Sålunda skulle framdeles i genomsnitt varannan utbetalning kunna ske i hela kronor och var tionde i endast sedlar i stället för nu var tionde respektive var femtionde. Omedelbart skulle förenklingarna medföra, bland annat, att vid den av en lagändring nödvändig-

gjorda tryckningen av 160,000 nya kvittenshäften endast en femtedel så många olika valörer som eljest bleve erforderliga.

Pensionsstyrelsen har slutligen ytterligare föreslagit, att i de fall, då den automatiska omräkning, som skulle äga rum efter en lagändring, utvisade en mindre ökning av den gamla pensionen än exempelvis sex kronor, ändring av den gamla pensionen icke skulle vidtagas.

Yttranden över pensionsstyrelsens skrivelse hava avgivits av statskontoret, generalpoststyrelsen, socialvårdskommittén och fullmäktige i riksbanken. Statskontoret ifrågasätter, huruvida skäl föreläge för att avrundning i fall, då enbart grundpension utginge, skulle ske på det sätt, att utbetalning alltid skulle kunna äga rum kvartalsvis i jämnt femtiotal ören. En avrundning av jämna kvartalsbelopp syntes nämligen icke motiverad i fall, då grundpensionen skulle utbetalas halvårsvis eller en gång årligen. Någon reservation i 6 § folkpensioneringslagen ansåge statskontoret icke erforderlig. Slutligen syntes gränsen nedåt för underlåten ändring av pension vid automatisk omräkning icke böra sättas högre än till tre kronor. Generalpoststyrelsen, socialvårdskommittén och fullmäktige i riksbanken hava helt tillstyrkt pensionsstyrelsens förslag.

Sedan i början av år 1941 beslutats, att dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd, barnbidrag och blindhetsersättningar skulle för nämnda år utgå med 16 $\frac{2}{3}$ procent av förmånernas belopp för år räknat, upptogs på hösten samma år spørgsmålet om dyrtidstillägg å nyssnämnda förmåner till fortsatt behandling, bland annat inom socialvårdskommittén. Det var därvid fråga dels om ytterligare dyrtidstillägg under år 1941 och dels om sådant tillägg för år 1942. Därvid framstod det såsom uppenbart, att systemet med procentuella tillägg icke kunde användas, om levnadskostnaderna mera kraftigt ökade, under annan förutsättning än att vissa lagändringar vidtoges, i det att, på grund av konstruktionen av gällande avdragsregler vid egen inkomst, dyrtidstillägget för den som innehade sådan inkomst eljest i det närmaste eller helt skulle bliva utan värde. Även om en sådan levnadskostnadsökning icke beräknades vara att vänta omedelbart, syntes dock risk därför kunna föreligga.

Socialvårdskommittén upptog i anslutning till spørgsmålet om dyrtidstillägg till övervägande vissa frågor rörande förbättringar av själva folkpensioneringen, vilka kunde vara påkallade av krisförhållandena eller eljest önskvärda. Därvid diskuterades bland annat möjligheten av förhöjning av pensionerna för ensamstående pensionärer, frågan huruvida åtgärder kunde vidtagas för att åstadkomma en mera vidsträckt användning av de kommunala pensionstillskotten samt spørgsmålet huruvida kommunala pensionstillskott och kommunala hyresbidrag med statsbidrag till folkpensionärer kunde införas. Realiserades sådana förslag, skulle dyrtidstillägg kunna undvikas. Kommittén fann emellertid, att betydande organisatoriska svårigheter vore förenade med ett genomförande av förslag av nyss angivna innehåll, samt drog därav

Departements-
chefen.

den slutsatsen, att dyrtidstillägg även i fortsättningen borde anlitas för att bringa folkpensionärer och övriga förmånstagare, om vilka i detta sammanhang är fråga, den nödvändiga hjälpen.

I samband med att fortsatt beviljande av dyrtidstillägg sålunda tillstyrktes, framlade emellertid socialvårdskommittén förslag till vissa lagändringar, vilka enligt kommitténs mening omedelbart borde genomföras. Jag upptager nu först dessa lagändringsförslag till behandling.

Vad först angår *lagändringar rörande folkpensioner och invalidunderstöd* har socialvårdskommittén, såsom förut nämnts, ansett en förutsättning för ett fortsatt anlitage av systemet med procentuella dyrtidstillägg vara, att ändring gjordes i den nu gällande regeln för bestämmande av tilläggspension, enligt vilken från det för vederbörande ortsgrupp fastställda beloppet avdrag göres med sju tiondelar av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den överstiger 100 kronor. I samband med detta förslag har socialvårdskommittén därjämte hemställt, att ändringar måtte vidtagas, innefattande höjning av det avdragsfria beloppet samt skärpning av bestämmelserna om uppskattning av inkomst av förmögenhet. Kommittén har betonat, att dessa förslag vore att betrakta som ett provisorium i avvaktan på mera omfattande förslag, som vore föremål för kommitténs övervägande. De nu ifrågavarande förslagen kunde emellertid enligt kommitténs mening icke anses föregripa de förslag, som väntades.

I åtskilliga yttranden tillstyrkas socialvårdskommitténs förslag. Från några håll har emellertid det uttalandet gjorts, att detaljändringar icke nu borde vidtagas isolerade, då det skulle vara till avsevärd fördel att i ett sammanhang få taga ställning till samtliga de reformer rörande pensionsförsäkringen, som kunde komma att ifrågasättas. Pensionsstyrelsen har därjämte betonat, att genom de av socialvårdskommittén nu framlagda förslagen någon förbättrad ekonomisk ställning icke gäves de tilläggspensionärer — vilkas antal uppginge till över 300,000 — som hade inga eller mycket små egna inkomster.

För egen del kan jag visserligen vitsorda, att det ur flera synpunkter skulle vara till fördel att behandla samtliga reformförslag beträffande folkpensioneringen på en gång för att på lämpligt sätt kunna väga olika förslag mot varandra. Då emellertid kommitténs förslag, på sätt i det följande närmare kommer att angivas, synas mig i och för sig starkt motiverade, samt dessa åtgärder icke äro sådana, att de föregripa den mera omfattande reform av folkpensioneringen, som i sinom tid torde bliva aktuell, finner jag mig nu böra föreslå de åtgärder, om vilka nyss talats. Dessa åtgärder komma visserligen att draga icke obetydliga kostnader såväl för staten som för kommunerna. Härvid må emellertid erinras därom, att den nu gällande folkpensioneringen — med bortseende från dyrtidstillägg — icke dragit de kostnader, med vilka man tidigare räknat.

Enligt de sakkunnigberäkningar, som lågo till grund för de åren 1935 och 1937 genomförda bestämmelserna rörande folkpensioner och invalidunderstöd, skulle kostnaderna för sådana pensioner och understöd år 1941 kom-

ma att belöpa sig till 185,400,000 kronor, varav 153,400,000 kronor skulle åvila statsverket. I dessa siffror hava icke inräknats kostnader för barntillägg enligt äldre lag. De faktiska kostnaderna för samma år — fränsett dyrtidstillägg, som uppgått till omkring 37,000,000 kronor, varav å staten belöpt omkring 30,000,000 kronor — kunna beräknas till 160,000,000 kronor, varav 130,900,000 kronor belöpt å statsverket. Till försäkringsfonden beräknades vid tillkomsten av gällande lagstiftning skola för år 1941 komma att inflyta 71,700,000 kronor, varav 20,000,000 kronor avsågos för fondökning. Till fonden har influtit under budgetåret 1939/40 77,774,000 kronor och under budgetåret 1940/41 77,507,000 kronor; avsättning till fondökning har icke ägt rum under de senaste åren. Av nu anförda sifferuppgifter framgår, att vid tillkomsten av gällande lagstiftning till folkpensioner och invalidunderstöd beräknades komma att för år 1941 av statsverket behöva tillskjutas (153,400,000 — 51,700,000) 101,700,000 kronor. För nämnda år kan nu beräknas komma att för sådana pensioner och understöd inklusive dyrtidstillägg därå av statsmedel tillskjutas (130,900,000 + 30,000,000) 160,900,000 minskat med [77,500,000 — 20,000,000 (som dock faktiskt icke avsatts till fonden)] 57,500,000 eller 103,400,000 kronor. Folkpensioner och invalidunderstöd jämte dyrtidstillägg därå hava sålunda för år 1941 kostat staten endast obetydligt mera än vad statsmakterna vid lagstiftningens tillkomst räknade med att av statsmedel skulle behöva för nämnda år utgivas allenast för pensioner och understöd.

Vad först beträffar ändring av avdragsregeln vid egen inkomst över det avdragsfria beloppet är avdragsfaktorn $\frac{7}{10}$, på sätt jag redan vid tillkomsten av gällande lag framhöll, enligt min mening alltför hög. Med fog har beträffande densamma anförts, att den minskar folkpensionärernas intresse att söka sig eget arbete. Jag biträder därför socialvårdskommitténs i praktiskt taget alla remissyttranden tillstyrkta förslag rörande sänkning av nämnda faktor till $\frac{6}{10}$.

I fråga om förslaget till höjning av den avdragsfria inkomsten, som för närvarande är bestämd till 100 kronor, talar, på sätt socialvårdskommittén framhållit, för en relativt stark höjning att folkpensionärerna därigenom skulle stimuleras att åtaga sig arbete. Å andra sidan hava flera skäl anförts för att försiktighet vid en eventuell höjning bör iakttagas. En framtida revision får icke föregripas; det måste vidare tillses, att icke de folkpensionärer, som äga viss arbetsförmåga, komma i ett bättre läge än fullt arbetsföra personer inom samma befolkningsgrupp och hänsyn måste tagas till kostnaderna. För egen del finner jag mig kunna biträda socialvårdskommitténs förslag om höjning till 200 kronor. Mot en sådan höjning har i främsta rummet invänts, att tilläggs pensioneringen komme att utsträckas till inkomstgrupper, inom vilka verkligt behov av tilläggs pension i regel icke kunde antagas föreligga. Inkomstgränserna för rätt till tilläggs pension skulle nämligen, enligt folkpensioneringslagens huvudbestämmelser, i de tre ortsgrupperna bliva respektive 700, 900 och 1,100 kronor för ensam person och dubbla dessa belopp för äkta makar. Häremot må emellertid erin-

ras därom, att, enligt vad av socialvårdskommittén verkställda undersökningar utvisat, de nuvarande pensionsbeloppen måste anses vara alltför låga. I avsevärd utsträckning hava de — även i fråga om vissa pensionstagare med egna inkomster — måst kompletteras genom understöd från fattigvården eller genom kommunala pensionstillskott. Till jämförelse må vidare nämnas, att, enligt vad jag inhämtat, fattigvårdsunderstöd i Stockholm — tillhörande ortsgrupp 3 — kunna beräknas i genomsnitt utgå med 1,200 à 1,300 kronor till ensam person samt 2,000 à 2,100 kronor till äkta makar. Det principiella spørsmålet om förhållandet mellan ensamstående och äkta makars pensioner synes mig icke böra upptagas till avgörande i förevarande sammanhang. Detta spørsmål kommer däremot givetvis att bli föremål för ingående överväganden av socialvårdskommittén vid dess fortsatta arbete.

En skärpning av gällande regler för uppskattning av fastighets eller kapitals avkastning torde böra genomföras, då, såsom socialvårdskommittén framhållit, höjning nu icke synes böra ifrågakomma beträffande den fria inkomst, som härflyter från förmögenhet. Skärpningen synes böra vidtagas enligt kommitténs alternativ B, d. v. s. genom en fördubbling av nuvarande procentsatser.

Beträffande de föreslagna reformernas tillämplighet på nuvarande pensionärer bör, på sätt socialvårdskommittén föreslagit, gälla, att de skola äga tillämpning även på dem, som vid reformernas ikraftträdande redan åtnjuta tilläggspension eller invalidunderstöd.

Genomförandet av reformerna kan ske på i huvudsak två sätt, antingen så, att en rent teknisk omräkning av utgående förmåner verkställas med stöd av de inkomster, som fastställts vid pensionernas beviljande, eller ock så, att efter ingivande av särskild jämningsansökan ny uppskattning av inkomster och pensionsbelopp göres. En tillämpning av sistnämnda förfaringsätt skulle enligt pensionsstyrelsens beräkningar draga en tid av 2—2½ år, under det att en teknisk omräkning skulle kunna verkställas på omkring 8 månader. Det torde härvid bli fråga om omräkning av pensionerna (invalidunderstöden) för omkring 160,000 tilläggspensionärer. Enligt min mening synes endast sistnämnda utväg kunna ifrågakomma. Med hänsyn till den tid, som dock åtgår, torde de nya författningsbestämmelserna icke lämpligen kunna träda i kraft förrän den 1 januari 1943. — Pensionsstyrelsens förslag att i de fall, då omräkningen utvisade viss mindre ökning av pensionen, ändring av densamma ej skulle vidtagas, synes mig böra godtagas, dock med den modifikation av ökningens belopp — tre kronor i stället för sex kronor — som föreslagits av statskontoret. Föreskrift härom torde lämpligen kunna intagas såsom en övergångsbestämmelse i vederbörande lagförslag.

Beträffande *lagändringar rörande barnbidrag* föreligga otvivelaktigt vissa svårigheter att, innan socialvårdskommitténs mera omfattande förslag föreligga, taga ställning till de detaljändringar, om vilka nu är fråga. Då emellertid de i 5 § 2 mom. angivna beloppen enligt min mening måste anses vara redan för normala ekonomiska förhållanden alltför låga, då vidare de ändrings-

förslag därutinnan, som socialvårdskommittén framlagt, synas mig försiktigt avvägda samt då slutligen ändringsförslagen icke torde föregripa socialvårds-kommitténs kommande förslag i ämnet, finner jag mig kunna tillstyrka, att kommitténs förslag till ändring av de i nyssnämnda paragraf angivna beloppen genomföras. I likhet med pensionsstyrelsen anser jag däremot, att socialvårds-kommitténs förslag rörande ändring av avdragsfaktorn icke böra godtagas. Samma faktor bör gälla för alla inkomstintervaller, och den bör, med hänsyn till inkomstbeloppens höjd, icke sättas så låg som $\frac{6}{10}$ utan i enlighet med pensionsstyrelsens förslag därutinnan fastställas till $\frac{9}{10}$. — Till frågan om avdrag för barns inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, återkommer jag i det följande.

Vad angår *ändringar rörande lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn* må anmärkas, att, då socialvårdskommittén i skrivelse den 16 september 1941 föreslog, att mot ändringarna beträffande barnbidrag svarande ändringar borde vidtagas även i fråga om bidragsförskott, kommittén ännu icke erhållit uppdrag att verkställa översyn av bidragsförskottslagen. Sedermera har emellertid kommittén erhållit sådant uppdrag och är för närvarande sysselsatt därmed. Förslag i ämnet kan, enligt vad jag erfarit, väntas bli avgivet under vårens lopp. Sedan detsamma undergått remissbehandling, torde förslag till lagstiftning böra framläggas för riksdagen.

Kostnaderna i anledning av de lagändringar, som i det föregående tillstyrkts, synas med hänsyn till att lagändringarna avses skola träda i kraft först den 1 januari 1943 nu böra beräknas endast för tiden $\frac{1}{4}$ — $\frac{30}{100}$ 1943, d. v. s. för ett halvt budgetår. För statsverket torde de komma att uppgå till följande belopp, nämligen på grund av ändringarna i lagen om folkpensionering till 4,750,000 kronor och i anledning av ändringarna i lagen om barnbidrag till 130,000 kronor. Utöver nämnda kostnader tillkommer för pensionsstyrelsens omräkning av tilläggs pensionärernas pensioner (invalidunderstöd) 35,000 kronor samt för postverkets bestyr i anledning av nämnda omräkning 150,000 kronor.

Kostnaderna för kommuner och landsting i anledning av ändringarna i folkpensioneringslagen synas kunna för helt budgetår beräknas till 2,000,000 kronor samt för kommunerna i anledning av ändringarna i barnbidragslagen till 50,000 kronor. Ändring av grunderna för landstingens bidragsskyldighet anser jag icke böra upptagas till prövning nu utan först i samband med frågan om allmän översyn av lagen om folkpensionering.

I detta sammanhang finner jag mig böra omnämna, att frågan om ändring av gällande *regler för uppskattning av naturaförmåner* är föremål för Kungl. Maj:ts fortsatta övervägande.

Slutligen vill jag framhålla, att de önskemål, som framförts i förenämnda skrivelse från licentiaten Liedstrand, i åtskilliga hänseenden blivit tillgodosedda genom vad förut föreslagits. De spörsmål, som berörts i hans skrivelse, torde för övrigt komma att ytterligare övervägas av socialvårds-kommittén vid dess fortsatta arbete.

Jag övergår härnäst till frågan om *dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd, barnbidrag och blindhetsersättningar under budgetåret 1942/43*. Såsom framhållits i propositionen nr 60 till årets riksdag rörande dyrtidstillägg å ifrågavarande förmåner under första halvåret 1942 gör den skärpta dyrtiden det nödvändigt, att statsmakterna tillse, att de personer, som åtnjuta nyssnämnda förmåner, allt fortfarande erhålla skäligen kompensation för dyrtiden.

Stegringen av levnadskostnaderna från det nuvarande världskrigets början uppgick vid början av år 1942 enligt socialstyrelsens allmänna levnadskostnadsindex till 34 $\frac{1}{4}$ procent. En kompensation för levnadskostnadsökningen lämnad i samma form som hittills, d. v. s. genom månadsutbetalningar av vederbörande förmån, skulle närmast motsvaras av fyra månadsutbetalningar, utgörande tillhopa 33 $\frac{1}{3}$ procent av förmånens årsbelopp. Av de undersökningar, som verkställes av socialstyrelsen, har visserligen syntts framgå, att den av dyrtiden föranledda levnadskostnadsstegringen är något lägre beträffande de förnödenheter, som i huvudsak nyttjas av folkpensionärerna och därmed jämställda förmånstagare, än i fråga om samtliga förnödenheter. Såvitt angår folkpensionärer synas vissa tecken tyda på, att prisstegringarna å av dem nyttjade förnödenheter till sina absoluta tal äro ganska lika i de olika dyrortsgrupperna, varför de till sina belopp, i procent räknade, icke följa pensionstilläggens eller inkomsternas storlek. Säkra hållpunkter härför lämna dock icke det förefintliga materialet. I socialstyrelsens utredning ingå jämväl i öfrigt åtskilliga osäkra faktorer, som föranleda, att avgörande hänsyn icke synes mig kunna tagas till densamma.

Mot systemet med procentuella dyrtidstillägg har anmärkts i främsta rummet, att det ställde förmånstagare i de lägre dyrortsgrupperna i en relativt sämre ställning än förmånstagarna i den högsta dyrortsgruppen, men därjämte att förmånstagare med egen inkomst missgynnades, varigenom villigheten att utföra arbete kunde minskas. Det må i detta sammanhang erinras om att de lagändringar, som i det föregående föreslagits, innebära ökade förmåner för tilläggspensionärer med egen inkomst.

Olika utvägar beträffande ändrade anordningar rörande dyrtidstilläggen hava prövats. Därvid hava bland annat diskuterats tre alternativ, *det första* innebärande att under nästa budgetår skulle utgå dels tre procentuella tillägg i form av tre extra månadsutbetalningar av vederbörande förmån och dels ett fixt tillägg, lika i alla ortsgrupper och till alla förmånstagare, *det andra* innebörd att under nämnda budgetår skulle utgå dels två sådana procentuella tillägg och dels två sådana fixa tillägg som nyss nämnts samt *det tredje* av innebörd att fyra fixa tillägg skulle utgå. Att bestämma det fixa beloppet lika i alla ortsgrupper och till alla förmånstagare torde, i enlighet med vad pensionsstyrelsen anför, vara det enda praktiskt genomförbara. Beloppet av varje fixt tillägg har beräknats till genomsnittliga värdet av en månadsutbetalning för den, som i dyrortsgrupp 2 ej har egna inkomster, d. v. s. till 35 kronor.

Beloppen av totalinkomster vid vissa olika alternativ framgå av följande tabeller. I båda tabellerna avses förmånstagare, för vilka folkpensioneringslagens huvudbestämmelser gälla, därvid grundpensionen beräknats till 70 kronor. Vidare räknas i tabell 1 med de i det föregående föreslagna bestämmelserna, d. v. s. avdrag med $\frac{5}{10}$ av egen inkomst i den mån den överstiger 200 kronor, under det att i tabell 2 — i överensstämmelse med gällande lag — räknas med avdrag med $\frac{7}{10}$ av egen inkomst i den mån den överstiger 100 kronor.

Tabell 1.

(Grundpension 70 kronor, avdrag $\frac{5}{10}$ av egen inkomst över 200 kronor.)

	D y r o r t s g r u p p 1				
	Utan egen inkomst	Egen ink. 300 kr.	Egen ink. 500 kr.	Egen ink. 690 kr.	Egen ink. 700 kr.
3 procentuella tillägg	400: —	637: 50	712: 50	783: 75	770: —
4 , 	426: 67	660: —	726: 67	790: —	770: —
3 , jämte ett fixt tillägg å 35 kronor..	435: —	672: 50	747: 50	818: 75	770: —
2 , jämte två fixa tillägg å 35 kronor..	443: 33	685: —	768: 33	847: 50	770: —
4 fixa , å 35 kronor	460: —	710: —	810: —	905: —	770: —
	D y r o r t s g r u p p 2				
	Utan egen inkomst	Egen ink. 300 kr.	Egen ink. 500 kr.	Egen ink. 890 kr.	Egen ink. 900 kr.
3 procentuella tillägg	525: —	762: 50	837: 50	983: 75	970: —
4 , 	560: —	793: 33	860: —	990: —	970: —
3 , jämte ett fixt tillägg å 35 kronor	560: —	797: 50	872: 50	1,018: 75	970: —
2 , jämte två fixa tillägg å 35 kronor	560: —	801: 67	885: —	1,047: 50	970: —
4 fixa , å 35 kronor	560: —	810: —	910: —	1,105: —	970: —
	D y r o r t s g r u p p 3				
	Utan egen inkomst	Egen ink. 300 kr.	Egen ink. 500 kr.	Egen ink. 1,090 kr.	Egen ink. 1,100 kr.
3 procentuella tillägg	650: —	887: 50	962: 50	1,183: 75	1,170: —
4 , 	693: 33	926: 67	993: 33	1,190: —	1,170: —
3 , jämte ett fixt tillägg å 35 kronor	685: —	922: 50	997: 50	1,218: 75	1,170: —
2 , jämte två fixa tillägg å 35 kronor	676: 67	918: 33	1,001: 67	1,247: 50	1,170: —
4 fixa , å 35 kronor	660: —	910: —	1,010: —	1,305: —	1,170: —

Tabell 2.

(Grundpension 70 kronor, avdrag $\frac{1}{10}$ av egen inkomst över 100 kronor.)

		D y r o r t s g r u p p 1				
		Utan egen inkomst	Egen ink. 300 kr.	Egen ink. 400 kr.	Egen ink. 450 kr.	Egen ink. 460 kr.
3 procentuella tillägg		400: —	525: —	537: 50	543: 75	530: —
4 "		426: 67	540: —	546: 67	550: —	530: —
3 " jämte ett fixt tillägg å 35 kronor		435: —	560: —	572: 50	578: 75	530: —
2 " jämte två fixa tillägg å 35 kronor		443: 33	580: —	598: 33	607: 50	530: —
4 fixa " å 35 kronor		460: —	620: —	650: —	665: —	530: —
		D y r o r t s g r u p p 2				
		Utan egen inkomst	Egen ink. 300 kr.	Egen ink. 500 kr.	Egen ink. 590 kr.	Egen ink. 600 kr.
3 procentuella tillägg		525: —	650: —	675: —	686: 25	670: —
4 "		560: —	673: 33	686: 67	692: 67	670: —
3 " jämte ett fixt tillägg å 35 kronor		560: —	685: —	710: —	721: 25	670: —
2 " jämte två fixa tillägg å 35 kronor		560: —	696: 67	733: 33	749: 33	670: —
4 fixa " å 35 kronor		560: —	720: —	780: —	807: —	670: —
		D y r o r t s g r u p p 3				
		Utan egen inkomst	Egen ink. 300 kr.	Egen ink. 500 kr.	Egen ink. 740 kr.	Egen ink. 750 kr.
3 procentuella tillägg		650: —	775: —	800: —	830: —	820: —
4 "		693: 33	806: 67	820: —	836: —	820: —
3 " jämte ett fixt tillägg å 35 kronor		685: —	810: —	835: —	865: —	820: —
2 " jämte två fixa tillägg å 35 kronor		676: 67	813: 33	850: —	894: —	820: —
4 fixa " å 35 kronor		660: —	820: —	880: —	952: —	820: —

Av tabell 1 framgår — såvitt angår tilläggspensionärer utan egen inkomst — att en person i dyrortsgrupp 1 får något bättre sammanlagd inkomst vid alternativet med tre procentuella tillägg och ett fixt tillägg än vid alternativet med fyra procentuella tillägg samt att alternativen med två eller fyra fixa tillägg äro ännu något fördelaktigare för honom, att inkomsten i orts-

grupp 2 är lika stor vid samtliga alternativ, i vilka fyra tillägg ingå, samt att inkomsten i ortsgrupp 3 är något lägre vid alternativet med tre procentuella och ett fixt tillägg än vid alternativet med fyra procentuella tillägg ävensom att alternativen med två eller fyra fixa tillägg äro ännu något ofördelaktigare för förmånstagaren. Viss utjämning mellan dyrortsgrupperna äger sålunda rum vid samtliga alternativ, i vilka fixa tillägg ingå.

Tabell 1 utvisar tillika, att förmånstagare med egna inkomster i det stora flertalet fall få det något fördelaktigare ställt vid alternativ, i vilka fixa tillägg ingå, än vid alternativet med fyra procentuella tillägg. Undantag härutinnan gäller blott för inkomsttagare i ortsgrupp 3 med inkomst, som icke överstiger 400 kronor.

Tabellerna påvisa slutligen tydligt den nackdel, som system med fixa tillägg medföra, nämligen den förstorade klyftan mellan dem, som hava lägsta tilläggs pension, och dem som ej hava någon tilläggs pension.

Efter överbäggande av de olika skäl av såväl teoretisk som praktisk natur, vilka tala för och emot olika system för kompensation av dyrtiden, har jag såsom den lämpligaste utvägen funnit mig böra föreslå en medelväg, nämligen den, att under nästa budgetår skola utgå två procentuella och två fixa tillägg.

Av de sålunda föreslagna dyrtidstilläggen torde de två procentuella månadsutbetalningarna böra avse tredje och fjärde kvartalen 1942, under det att de fixa beloppen torde böra avse första och andra kvartalen 1943. För denna uppdelning talar, förutom vissa praktiska skäl, den omständigheten, att de fixa tilläggen, vilka för det stora antalet förmånstagare, som tillhör ortsgrupp 1, äro förmånligare än de procentuella tilläggen, böra utgivas efter de sistnämnda, då ju levnadskostnaderna i varje fall icke kunna väntas bliva minskade under den tid, som nu ifrågavarande dyrtidstillägg avse.

Å barnbidrag synas dyrtidstillägg böra utgå efter i princip samma regel som nyss föreslagits i fråga om dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd. De fixa tilläggen måste emellertid bestämmas med hänsyn till olika barnantal och synas böra uppgå till 25 kronor för ett barn (motsvarar ett månadsmaximitillägg i ortsgrupp 2), 44 kronor (avrundat uppåt från 43 kronor 75 öre) för två barn, 62 kronor 50 öre för tre barn samt ytterligare 12 kronor 50 öre för varje barn däröver.

Från åtskilliga håll har framförts anmärkning mot de otillfredsställande konsekvenser, som gällande bestämmelser i 6 § 2 mom. lagen om barnbidrag rörande avdrag för barns inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, medföra. Med hänsyn till vad socialvårdskommittén anført synes ändring av lagen dock icke nu böra ske. Nämnda konsekvenser synas emellertid utan större administrativa svårigheter kunna undvikas genom att, på sätt socialvårdskommittén föreslagit, en bestämmelse införes i dyrtidstilläggsförfattningen av innebörd, att dyrtidstillägg skall räknas å den å barnet belöpande bidragsandelen, innan barnets egen inkomst dragits från densamma.

Å blindhetsersättningar, som äro lika stora i alla dyrorter och oberoende av storleken av inkomst, synas fyra månadstillägg vara lämpliga.

Författningar med föreskrifter om dyrtidstillägg torde böra givas i hudsak samma innehåll som tidigare författningar rörande dyrtidstillägg. Närmare redogörelse för deras innehåll synes med hänsyn härtill icke erforderlig. Det synes allenast böra omnämnas, att det enligt föreslagna bestämmelser ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa, under vilka månader i de olika kvartalen dyrtidstillägg skola utbetalas.

Kostnaderna för de nu föreslagna dyrtidstilläggen torde böra utgå huvudsakligen i samma ordning som kostnaderna för förut beslutade tillägg, d. v. s. såvitt angår tillägg å blindhetsersättningar helt av staten samt i övrigt av staten med bidrag, beträffande barnbidrag av kommunerna samt i fråga om folkpensioner och invalidunderstöd av kommuner och landsting. Härutinnan synes böra föreskrivas, att kommuner och landsting skola till de under andra halvåret 1942 utgående förmånerna bidraga med en sjättedel av deras andelar i kostnaderna för under år 1942 utanordnade tilläggs-pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. Beträffande de under första halvåret 1943 utgående förmånerna synas kommuner och landsting — med hänsyn till de ökade kostnaderna för de fixa tilläggen — böra bidraga med 20 procent eller en femtedel av deras andelar i kostnaderna för under år 1943 utanordnade tilläggs-pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Statsverkets kostnader för ifrågavarande dyrtidstillägg torde kunna uppskattas till 47,700,000 kronor beträffande folkpensioner och invalidunderstöd, 3,770,000 kronor i fråga om barnbidrag samt 530,000 kronor såvitt angår blindhetsersättningar. Härtill kommer 294,000 kronor såsom ersättning åt postverket för utbetalning av dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd.

Till upplysning angående kostnaderna för statsverket vid olika alternativ, i vilka fyra dyrtidstillägg ingå, må slutligen följande från pensionsstyrelsen inhämtade uppgifter återgivas:

	D y r t i d s t i l l ä g g				
	4 proc.	3 proc., 1 fixt (under andra kvar- talet 1943)	2 proc., 2 fixa (under år 1943)	2 proc., 2 fixa (ett under år 1942, ett under år 1943)	4 fixa
Folkpensioner och invalidunderstöd.....	43,000,000	45,350,000	47,700,000	48,500,000	54,000,000
Barnbidrag	3,540,000	3,630,000	3,770,000	3,790,000	3,940,000
Postverkets kostnader för utbetalning av dyrtidstillägg	258,000	280,000	294,000	302,000	329,000

Det förslag till ändring av 31 § tredje stycket lagen om folkpensionering, som framlagts av pensionsstyrelsen, synes mig böra genomföras. Att, då endast grundpension utgår, avrundning uppåt till med två kronor delbart års-

belopp verkställas även beträffande pension, som utbetalas halvårs- eller helårsvis, synes icke hava någon nämnvärd ekonomisk betydelse. Att märka är, att statsverket genom lagändringen, på sätt pensionsstyrelsen anför, kommer att göra en icke obetydlig årlig besparing. Lagändringen kommer givetvis att tillämpas endast vid den förut omförmälda tekniska omräkningen samt å efter lagändringens ikraftträdande nytillkomna eller jämkade pensioner. — En hänvisning till 31 § tredje stycket synes böra göras i 6 § 2 mom.

I överensstämmelse med vad i det föregående anförts hava inom socialdepartementet upprättats förslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, till

1) *lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering;*

2) *lag angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag;*

3) *lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag; samt*

4) *förordning om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å blindhetsersättningar.*

Förstnämnda författningsförslag är av den natur, att lagrådets utlåtande däröver bör inhämtas.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över det under 1) upptagna lagförslaget måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Bengt Hammarberg.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen har här uteslutits.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

I anslutning till de överväganden rörande dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd, barnbidrag och blindhetsersättningar, som i anledning av pensionsstyrelsens förslag uppdragits åt socialvårdskommittén, och med hänsyn till nödvändigheten att även under år 1942 bereda folkpensionärer m. fl. lättnad under rådande dyrtid, har kommittén ansett sig jämväl böra upptaga vissa frågor rörande andra förbättringar av folkpensioneringen som kunde vara påkallade av krisförhållandena eller eljest önskvärda. Kommittén har sålunda ingående diskuterat möjligheten av förhöjning av pensionerna för ensamstående pensionärer, frågan huruvida åtgärder kunde vidtagas för att åstadkomma en mera vidsträckt användning av de kommunala pensionstillskotten samt huruvida kommunala pensionstillskott och kommunala hyresbidrag med statsbidrag till folkpensionärer kunde införas. Det har dock visat sig, att betydande organisatoriska svårigheter äro förenade med genomförande av förslag i sådant syfte. Även i fortsättningen torde därför dyrtidstillägg böra anlitas för att bringa folkpensionärer m. fl. den nödvändiga hjälpen. I direkt samband därmed har emellertid kommittén av skäl, som av det följande framgår, funnit sig böra föreslå en förhöjning av den avdragsfria inkomsten enligt folkpensioneringslagen samt lagarna om barnbidrag och förskottering av underhållsbidrag till barn samt viss ändring av avdragsregeln i övrigt.

Folkpensioneringen.

Vad först angår krisförhållandenas inverkan på folkpensioner och invalidunderstöd må erinras, att enligt lagen den 7 februari 1941 (nr 57) under år 1941 utgår dyrtidstillägg till dem, som åtnjuta folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd eller barnbidrag. Dyrtidstillägget uppgår till ett belopp motsvarande två månaders utbetalningar av den ifrågakommande förmånen eller sålunda med $16\frac{2}{3}\%$ av förmånens belopp. Socialvårdskommittén avgav den 13 december 1940 till Kungl. Maj:t utlåtande över en av pensionsstyrelsen den 28 november 1940 avgiven utredning med förslag angående möjligheten för folkpensionernas förbättring med hänsyn till levnadskostnadernas stegring m. m. ävensom ett inom socialdepartementet upprättat utkast till lag om dyrtidstillägg för folkpensioner och invalidunderstöd, vilket förslag och utkast sedermera lades till grund för den nyss omförmälda lagstiftningen i ärendet. I utlåtandet framhöll socialvårdskommittén bl. a. att i det dåvarande läget endast sådana förbättringar kunde ifrågakomma, som omedelbart beredde folkpensionärerna förhöjning av pensionsbeloppen i anledning av levnadskostnadsstegringen, varvid åtgärder borde undvikas som kunde försvåra ett senare genomförande av en realförbättring av deras förmåner, som vore sämst ställda i försörjningshänseende. Den av pensionsstyrelsen valda metoden att höja alla folkpensioner, i vilka tilläggspensioner inginge, ävensom invalidunderstöd med belopp, som stode

i visst förhållande till dessa förmåners storlek, uppfyllde enligt kommitténs mening nämnda krav, samtidigt som den vore förenad med stora tekniska fördelar. Vad kommittén sålunda uttalat torde i stort sett äga sin giltighet även i den nu rådande situationen. Emellertid torde stegringen av levnads-kostnaderna föranleda till att ytterligare åtgärder böra vidtagas i syfte att bereda folkpensionärerna lättnader under den rådande dyrtiden.

Pensionsstyrelsen har sålunda i skrivelse till Konungen den 30 augusti 1941 föreslagit att dyrtidstillägget å folkpensionerna under år 1941 skulle höjas med ytterligare en månadsutbetalning. Över nämnda förslag har kommittén denna dag avgivit anbefallt utlåtande och därvid tillstyrkt förslaget. Då kommittén tillstyrkt pensionsstyrelsens förslag har kommittén icke förbisett de olägenheter, som äro förenade med detsamma och kommittén håller före, att även om man kan bortse från dessa olägenheter för innevarande år kan det icke vara lämpligt att utan vidare fortsätta på den inslagna vägen med beviljande av procentuella dyrtidstillägg å folkpensioner och invalid-understöd.

⁷/₁₀-regeln.

Enligt 6 § 2 mom. folkpensioneringslagen utgår tilläggs pension med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 250 kronor, i ortsgrupp II 350 kronor och i ortsgrupp III 450 kronor med avdrag av ⁷/₁₀ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad mån den må överstiga 100 kronor. En stegring av årsinkomsten utöver nämnda gräns medför alltså en minskning av pensionen med 70 kronor för varje 100 kronors stegring. Enligt kommitténs mening är redan den i lagen stadgade reduktionen alltför kraftig. Sedan dyrtidstillägg införts å densamma har emellertid verkan av ifrågavarande reduktionsregel (⁷/₁₀-regeln) ytterligare skärpts. Om det nu utgående dyrtidstillägget ökas, bli konsekvenserna ännu mera otillfredsställande. Vid ett dyrtidstillägg av 25 % kommer sålunda en inkomstökning om 100 kronor att medföra en reduktion av pensionen med 87:50. Skulle dyrtidstillägget komma att stiga till 50 %, skulle pensionen minskas med 105 kronor om pensionärens årsinkomst steg med 100 kronor. Redan det nu anförda synes — under förutsättning att systemet med procentuella dyrtidstillägg skall komma till användning — nödvändiggöra en ändring av ⁷/₁₀-regeln. Härtill kommer emellertid att det särskilt under nuvarande försörjningsläge måste anses vara i hög grad önskvärt att pensionärernas arbetskraft i möjligaste mån utnyttjas inom produktionen. Uppenbart är att ifrågavarande reduktionsregel kan verka på sådant sätt att pensionärerna av fruktan för indragning eller minskning av folkpensionerna underlåta att utföra sådant dem erbjudet arbete, som de annars skulle kunna åtaga sig. Ehuru alltför stor vikt icke torde böra tillmätas nämnda omständighet — inkomster av mera tillfällig natur torde nämligen icke föranleda ändring av utgående pensioner — synes densamma dock vara av den art att den särskilt under nuvarande förhållanden utgör ett starkt motiv att vidtaga ändring av lagbestämmelsen. 1928 års pensionsförsäkringskommitté föreslog (S.O.U. 1934: 18) att pensionstillägget skulle minskas med halva det belopp, varmed den pensionsberättigades inkomst överstege 100 kronor. Enligt kommitténs mening ligger det närmast till hands att verkställa lagändringen på sådant sätt att pensionen såsom nämnda kommitté föreslagit endast minskas med ⁵/₁₀ av den pensionsberättigades årsinkomst i den mån den må överstiga ett visst belopp. Till frågan huru stort nämnda belopp (den avdragsfria inkomsten) bör vara återkommer kommittén i det följande. Ändras reduktionsregeln på nu föreslaget sätt innebär detta att en ökning av den pensionsberättigades inkomst, i den mån den över-

stiger den avdragsfria inkomsten med 100 kronor, medför en minskning av pensionen med kronor 62: 50, om dyrtidstillägget är 25 %, samt med 75 kronor, om dyrtidstillägget skulle vara så högt som 50 %. Den nu föreslagna ändringen av avdragsregeln skulle sålunda vara tillfyllest för att eliminera olägenheten med procentuella dyrtidstillägg. Dessutom skulle en sådan ändring återställa det vid folkpensioneringens tillkomst avsedda förhållandet mellan pensionerna till folkpensionärer med andra inkomster och till sådana utan inkomster. Den föreslagna ändringen kommer emellertid att medföra en relativt betydande förskjutning av de inkomstgränser, vid vilka rätt till tilläggs pension inträder. Till frågan om dessa inkomstgränser återkommer kommittén.

Den avdragsfria inkomsten.

Enligt folkpensioneringslagen minskas den pensionsberättigades tilläggs pension i den mån hans årsinkomst överstiger 100 kronor. Denna s. k. avdragsfria inkomst torde redan vid lagens tillkomst hava varit allt för lågt bestämd. En höjning av densamma måste under alla förhållanden anses utgöra ett av de önskemål, som i första hand böra tillgodoses vid allmän revision av folkpensioneringslagen. Enligt kommitténs mening tala betydelsefulla skäl för att denna fråga redan nu upptages och åtminstone i viss utsträckning får en mera tillfredsställande lösning. Den ökning av inkomsten i penningar räknat, som ägt rum de senaste åren, har tydligen medfört den konsekvensen att den vid folkpensioneringslagens tillkomst avsedda gränsen för den avdragsfria inkomsten i själva verket förskjutits nedåt, varför en viss höjning av densamma i realiteten endast skulle innebära en anpassning efter det förändrade penningvärdet. För en sådan åtgärd talar vidare det nyss anförda önskemålet att folkpensionslagens bestämmelser icke skola motverka att folkpensionärerna efter sin förmåga utföra arbete. Slutligen är det otvivelaktigt ur administrativ synpunkt lämpligt att ändra ifrågakvarande regel samtidigt som ändring av $\frac{7}{10}$ -regeln äger rum.

Vad angår storleken av den avdragsfria inkomst, som bör ifrågakomma, måste mot varandra vägas olika omständigheter. Å ena sidan är det givetvis önskvärt att gränsen sättes så högt att densamma i avsevärd mån stimulerar folkpensionärerna att åtaga sig erbjudet arbete. Å andra sidan tala åtskilliga skäl för att försiktighet iakttages vid inkomstgränsens höjande. Den bör sålunda icke sättas så högt att därigenom föregripes en framtida revision av folkpensioneringslagen, vilken måhända kan taga sikte på olika inkomstgränser för pensionstagarna allt efter deras civilstånd. Vidare måste tillses att icke de folkpensionärer, som äga viss arbetsförmåga, komma i ett bättre läge än fullt arbetsföra personer inom samma befolkningsgrupp. Slutligen torde särskilt under det nuvarande statsfinansiella läget kostnadsfrågan lägga hinder i vägen för en kraftigare höjning av den avdragsfria inkomsten.

Vid bedömandet av hithörande frågor är det givetvis av största intresse att konstatera huru en tänkt inkomstgräns kommer att verka å orter, där levnadskostnaderna äro jämförelsevis låga. I åtskilliga kommuner utgöras pensionärernas inkomster i betydande omfattning av naturaförmåner, vilka i varje fall under nuvarande förhållanden värderas relativt lågt. Det vill synas kommittén, även om de nuvarande värderingsgrunderna beträffande naturaförmåner ändras, som om betänkligheter kunna anföras mot en större höjning av den avdragsfria inkomsten i kommuner av förevarande slag, åtminstone då fråga är om äkta makar. Då den avdragsfria inkomsten icke bör göras för liten, om den å dyrorterna skall bli av åsyftad betydelse för pensionstagarna, skulle konsekvensen tydligen bli den att den avdragsfria in-

komsten helst borde dyrortsgraderas och dessutom göras beroende av pensionstagarens civilstånd. Kommittén har likväl stannat för att inkomstgränsen såsom för närvarande bör vara lika inom samtliga dyrortsgrupper. Det har nämligen syntts olämpligt, att, medan en prisgeografisk undersökning pågår inom socialstyrelsen, vars konsekvenser för dyrortsgrupperingarna i allmänhet för närvarande icke kunna överblickas, på denna punkt föreslå ändring i vad nu gäller. Frågan om inkomstgränsens beroende av pensionstagarnas civilstånd är av så stor principiell innebörd och medför så stora svårigheter av praktisk och administrativ natur att densamma icke kan lösas i förevarande sammanhang.

Vid övervägande av de ovan anförda omständigheterna har kommittén stannat för att föreslå en förhöjning av den avdragsfria inkomsten från 100 till 200 kronor. Med hänsyn till kronans minskade köpkraft är den reella höjningen visserligen icke så stor, som med hänsyn till förhållandena å dyrorter-na kunde vara önskvärt. Kommittén har dock icke funnit sig kunna föreslå större höjning. En avdragsfri inkomst för äkta makar om 400 kronor torde nämligen inom vissa orter vara den högsta som ur olika synpunkter kan för-svaras. Att några vådliga konsekvenser av den föreslagna höjningen dock icke behöva befaras torde enligt kommitténs mening bestyrkas av de verk-ställda kostnadsberäkningarna.

Genom densamma torde också skapas en mera konsekvent och likformig prövning av den avdragsfria inkomstens verkliga belopp.

Förslagets tillämplighet å nuvarande pensionärer.

De föreslagna ändringarna av $\frac{7}{10}$ -regeln och den avdragsfria inkomsten böra enligt kommitténs mening gälla även dem, vilka vid lagstiftningens ikraftträdande redan äro i åtnjutande av tilläggspension eller invalidunder-stöd. En motsatt anordning skulle leda till orättvisor och dessutom motverka det väsentligaste syftemålet med reformen.

Pensionernas storlek enligt olika alternativ.

Till belysande av storleken av de folkpensioner, som vid olika inkomstlägen skulle utgå dels enligt hittills gällande grunder, dels om endast $\frac{7}{10}$ -regeln ändras till $\frac{6}{10}$ -regel, dels om den avdragsfria inkomsten höjes till 200 kronor samt $\frac{7}{10}$ -regeln bibehålles samt dels om den avdragsfria inkomsten höjes till 200 kronor och därjämte $\frac{7}{10}$ -regeln ändras till $\frac{6}{10}$ -regel, har uppgjorts bilagda uppställning. (Bil. A.) Vid uppställningens uppgörande har antagits att grundpensionen utgör 90 kronor. Beloppen ha uträknats dels utan dyrtidstillägg dels med nuvarande dyrtidstillägg ($\frac{2}{12} = 16\frac{2}{3}\%$) och dels med ett dyrtidstillägg av $\frac{3}{12}$ (= 25 %). Uppställningen, som endast avser ensam-stående pensionstagare (för makar har man att fördubbla siffrorna) visar bland annat att skillnaden mellan full pension i högsta och lägsta ortsgrup-pen, som enligt folkpensioneringslagen är 200 kronor, genom dyrtidstillägget stigit till 233 kronor. Ökas dyrtidstillägget till 25 % stiger skillnaden till 250 kronor.

Inkomstgränser för rätt till folkpension.

De nu föreslagna lagändringarna komma, såsom tidigare påpekats, att på-verka de inkomstgränser vid vilka rätt till tilläggspension upphör. Ifråga-varande inkomstgränser framgå av följande uppställning.

Alternativ	Inkomstgränser		
	Ortsgrupp I	Ortsgrupp II	Ortsgrupp III
100 kr. fritt			
Pensionsavdrag 70 %	457	600	743
100 kr. fritt			
Pensionsavdrag 50 %	600	800	1,000
200 kr. fritt			
Pensionsavdrag 70 %	557	700	843
200 kr. fritt			
Pensionsavdrag 50 %	700	900	1,100

Av uppställningen framgår att en betydande förskjutning uppåt av gränserna kommer att åga rum. En sådan förskjutning torde vid ett konstant penningvärde innebära att den del av befolkningen som är berättigad till tilläggspension blir större. Genom penningvärdets fall har sannolikt hittills en förskjutning ägt rum på sådant sätt att folkpensioneringens klientel blivit minskat i jämförelse med vad som var tänkt vid lagstiftningens tillkomst. I förevarande avseende komma sålunda de föreslagna lagändringarna att i viss mån endast medföra en återgång till det förhållande, som rådde vid lagstiftningens tillkomst.

Höjningen av avkastningen å förmögenhet.

Enligt 7 § 3 st. folkpensioneringslagen skall vid uppskattningen av fastighets eller kapitals avkastning denna höjas med 2 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må överstiga 5,000 kronor, och med ytterligare 3 procent av det belopp, varmed samma värde må överstiga 10,000 kronor. Denna regel innebär att en i lägsta ortsgruppen boende person, som saknar andra icke privilegierade inkomster, uteslutes från rätt till tilläggspension om hans förmögenhet uppgår till omkring 10,700 kronor. I högsta ortsgruppen utesluter en förmögenhet av omkring 14,300 kronor honom från tilläggspension. De nu föreslagna lagändringarna skulle, om den nuvarande höjningsregeln bibehölles, medföra att motsvarande inkomstgränser bleve 13,750 resp. 18,750 kronor. De nu angivna siffrorna förutsätta att ränta å förmögenheten beräknas efter 3 procent.

Enligt kommitténs mening bör en förhöjning av den avdragsfria inkomsten endast avse inkomst av arbete. Någon förhöjning av den fria inkomst som härflyter från förmögenhet kan kommittén icke tillstyrka. Åtgärder böra därför vidtagas till förhindrande av att ändringarna i avdragsreglerna komma att medföra sådana konsekvenser av större betydelse. Den närmast till hands liggande utvägen synes vara att höjningsregeln göres strängare. Man kan därvid tänka sig en höjning med t. ex. 5 procent å belopp överstigande 5,000 kronor och ytterligare 2 procent å belopp överstigande 10,000 kronor eller eventuellt en fördubbling av de procentsatser med vilka höjning nu skall ske. Av bilagda tabell framgå de förmögenhetsgränser, som skulle bli gällande om någon av dessa regler tillämpades. (Bil. B.)

Ev. privilegiering av arbetsinkomster.

Genom ändring i antydd riktning av höjningsregeln skulle personer, som huvudsakligen åtnjuta inkomst av förmögenhet bliva i väsentlig mån uteslagna från förbättringen. Kommittén har även såsom alternativ till förslaget om förhöjning av den avdragsfria inkomsten övervägt att på ett eller annat sätt privilegiera arbetsinkomst. Härifrån har kommittén emellertid måst avstå. Det skulle nämligen bereda så gott som oöverstigliga svårigheter att på ett tillfredsställande sätt angiva vad som är arbetsinkomst, särskilt för mindre jordbrukare, och vidare skulle en sådan anordning medföra synnerliga ad-

ministrativa svårigheter, åtminstone om privilegieringen skulle tillämpas även beträffande de redan förefintliga pensionstagarna.

Uppskattning av naturaförmåner och arbetsinkomst m. m.

Genomföras de nu föreslagna lagändringarna, vilka till stor del motiveras med penningvärdets fall, synes konsekvensen fordra att reglerna för uppskattning av naturaförmåner även anpassas efter det förändrade penningvärdet. De nu gällande reglerna, vilka återfinnas i Kungl. Maj:ts brev till pensionsstyrelsen den 30 juni 1937, böra därför i samband med lagstiftningens ikraftträdande ersättas med nya regler.

Sättet för de föreslagna reformernas genomförande.

Vid det praktiska genomförandet av lagändringarna i den mån de beröra redan beviljade pensioner och invalidunderstöd har man i huvudsak två vägar att gå. Man kan sålunda antingen göra en rent teknisk omräkning av de utgående pensionerna med stöd av de inkomster, som fastställts vid pensionernas beviljande, eller också uppställa fordran att vederbörande pensionstagare för att komma i åtnjutande av de nya avdragsreglerna inger en särskild jämningsansökning.

En teknisk omräkning kan verkställas huvudsakligen med hjälp av tillfälligt anställd personal i biträdesställning. Vid genomförandet av en sådan omräkning torde det ur arbetssynpunkt i stort sett vara likgiltigt huruvida $\frac{7}{10}$ -regeln eller 100 kronorsregeln eller båda dessa regler ändras. En sådan teknisk omräkning skulle enligt från pensionsstyrelsen under hand inhämtade upplysningar komma att omfatta omkring 160,000 tilläggpensionärer. Under förutsättning att en arbetsstyrka å omkring 40 personer kommer till användning vid omräkningen skulle densamma jämte postverkets arbete med tryckning och distribuering av nya kvittenshäften till de berörda pensionstagarna draga en tid av sannolikt omkring åtta månader. Denna metod är sålunda relativt lätt genomförbar men lider av den nackdelen att till grund för de ökade pensionerna i många fall komma att ligga inkomstberäkningar, vilka äro ganska föråldrade eller i varje fall icke överensstämma med de inkomster, som pensionstagarna åtnjuta vid tiden för omräkningens verkställande. Ändring av beräkningen av förmögenhetsavkastning är icke möjlig vid detta förfaringsätt. Vad angår denna nackdel må dock bemärkas att de redan förefintliga pensionstagarnas förmögenheter i princip icke kunna överstiga de gränser, som den nu gällande lagstiftningen medför, varför personer med större förmögenheter icke kunna genom omräkningsförfarandet draga nytta av lagändringarna. Slutligen låter det sig icke göra att vid en omräkning anpassa värdet å naturaförmåner m. m. eller uppskattningen av arbetsinkomst efter de ändrade förhållandena. Härigenom komma de förefintliga pensionstagarna i gynnsammare läge än nya pensionssökande.

Om ansökningsförfarandet skulle tillämpas kan det antagas, att tilläggs-pensionärer, vilka genom jämkningen icke skulle i någon avsevärdare mån få sitt pensionsbelopp förhöjt, icke skulle komma att ingiva jämningsansökan, varför pensionsstyrelsen kalkylerat med att mellan 140,000 och 150,000 tilläggpensionärer skulle komma att söka jämkning. Därigenom skulle emellertid i första hand uppkomma ett mycket betungande arbete inom pensionsnämnderna och det anses knappast möjligt för ombuden, vilka i regel innehåva sitt uppdrag såsom bisyssla, att övervara alla sammanträden, som måste bli mycket tidsödande. Vidare skulle de avdelningar inom pensionsstyrelsen, som ha hand om registrering och förvaring av pensionsansökningar samt uträk-nandet av pensionsbeloppen m. m. bli synnerligen hårt ansträngda. Slutligen skulle behovet av kvalificerad arbetskraft för ansökningarnas prövning

inom pensionsstyrelsen bli så stort att det enligt vad från pensionsstyrelsen inhämtats får anses tveksamt, huruvida erforderlig arbetskraft skulle kunna uppbringas inom rimlig tid. I varje fall kommer ett sådant förfaringsätt att medföra att den tid, inom vilken reformen bleve genomförd för de redan förefintliga pensionstagarna, bleve avsevärt längre än vid en teknisk omräkning. Av pensionsstyrelsen beräknas att det för arbetsbalansens avverkning komme att taga en tid av 2—2½ år. Emellertid skulle vid begagnandet av denna metod hänsyn kunna tagas till ändrade priser å naturaförmåner och till pensionstagarnas ändrade ekonomiska förhållanden i övrigt. Vidare kan man, om denna metod kommer till användning, verkställa omräkning av förmögenhetsavkastning även beträffande de nuvarande pensionstagarna.

Vid övervägande av de nu angivna omständigheterna har kommittén, med hänsyn särskilt till nödvändigheten av att begränsa tiden för och omfånget av det med reformen förenade administrativa arbetet, funnit sig böra föreslå att de genom ändring på ovan angivet sätt av folkpensioneringslagen skapade pensionsförbättringarna tillgodogöras de nuvarande tilläggs pensionärerna utan ansökningsförfarande och enbart genom en teknisk omräkning av de till dem nu utgående pensionerna (invalidunderstöden).

Övergångsbestämmelse.

Vid en teknisk omräkning kan såsom nyss antytts icke undvikas att vissa redan förefintliga pensionstagare erhålla mera än vad som skolat tillkomma dem, om nya regler i fråga om kapitalavkastning och uppskattning av naturaförmåner kunnat tillämpas å dem. Det kommer givetvis att inträffa att sådana pensionstagare efter omräkningens verkställande ingiva ansökningar om jämkning av sina pensioner på grund av att deras inkomster minskats. Om de nya reglerna för inkomstens beräkning då komma till användning — vilket torde böra ske — kan det tydligen inträffa att ansökningarna medföra minskning av pensionerna i stället för ökning. I syfte att förhindra sådan minskning torde en bestämmelse erfordras av innebörd att utgående pensionsförmåner icke må minskas enbart på grund av de nya reglerna för inkomsternas beräkning.

Kostnaderna.

Rörande kostnaderna för de sålunda föreslagna reformerna hava beräkningar utförts av förste aktuarien hos pensionsstyrelsen E. Lindh. Ett exemplar av beräkningarna bifogas här (Bil. C och D). Av beräkningarna framgår att genomförande av reformerna skulle draga en årlig kostnad av omkring 11.5 miljoner kronor varav å statsverket skulle belöpa omkring 9 miljoner kronor. Skulle endast $\frac{7}{10}$ -regeln ändras bleve motsvarande kostnad 4.8 miljoner kronor, varav å staten skulle belöpa 3.8 miljoner kronor. Denna beräkning avser en teknisk omräkning av pensionsbeloppen. Frågan om kostnaden skulle bli väsentligen lägre om ansökningsförfarandet tillämpas kan icke med någon större grad av säkerhet besvaras.

Barnbidragen.

Då lagarna om folkpensionering och barnbidrag i fråga om förmånernas utformning förete stora likheter är tydligt att ändringar i den ena lagen som en konsekvens medför behov av ändringar i den andra. Vad beträffar de av kommittén föreslagna ändringarna gäller att den s. k. $\frac{7}{10}$ -regeln är gemensam för båda lagarna. Då samma skäl i stort sett kunna åberopas för ändring av denna regel ifråga om barnbidragens beräkning som ifråga om folkpensionernas torde ändring av folkpensioneringslagen i detta avseende böra

medföra jämkning även av barnbidragslagens motsvarande bestämmelser. Såsom tidigare nämnts utgår dyrtidstillägg å barnbidragen efter samma regler, som gälla beträffande dyrtidstilläggen å folkpensionerna.

Vad åter angår den avdragsfria inkomsten äro förhållandena icke fullt analoga i det att inkomstgränsen är betydligt högre enligt barnbidragslagen än enligt folkpensioneringslagen samt dyrortsgraderad och beroende av civilstånd. I 5 § 2 mom. lagen om barnbidrag stadgas sålunda att om moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst överstiger 600 kronor i ortsgrupp I, 800 kronor i ortsgrupp II och 1,000 kronor i ortsgrupp III eller har den arbetsoförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp I, 1,125 kronor i ortsgrupp II och 1,350 kronor i ortsgrupp III minskas barnbidraget med sju tiondelar i vad den överstiger sagda belopp.

De i lagen angivna beloppen synas även under mera normala ekonomiska förhållanden vara väl snävt tillmätta. Redan av detta skäl torde en förhöjning vara motiverad. De ökade arbetslönerna och levnadskostnaderna utgöra ett ytterligare skäl för att en revision av lagen nu kommer till stånd. Särskilt gäller detta beträffande beräkning av inkomst för barnbidrag till änkors barn. Det torde emellertid av praktiska skäl vara olämpligt att införa olika inkomstgränser för olika kategorier av försörjare.

En förhöjning av inkomstgränserna med 50 % eller till beträffande ensamstående försörjare 900, 1,200 och 1,500 kronor synes i och för sig icke omotiverad. Mot en sådan förändring kan dock göras den erinran, att om avdragsregeln samtidigt ändras så att endast $\frac{5}{10}$ av den överskjutande inkomsten minskar barnbidragen, desamma kunna bli alltför stora för änkor eller invalider med många barn. Särskilt på ladsbygden kunna bidragsbeloppen bliva så pass stora, att en änka med inkomst kan tillsammans med barnbidraget få större årsinkomst än vad i ekonomiskt hänseende jämförbara familjer ha och en gift invalid man kan få större inkomst än vad han hade som arbetsför eller som hans fullt arbetsföra arbetskamrater kunna förtjäna. Om barnbidragsverksamheten handhades av ett kommunalt organ kunde frågan ordnas genom införande av en regel av innebörd, att vederbörandes inkomst och barnbidraget tillsammans icke finge uppgå till högre belopp än vad som motsvarar årsinkomsten för familjen under mannens livstid resp. om han varit arbetsför. Med nuvarande centraliserade förvaltning är en sådan individuell inkomstprövning icke möjlig att tillämpa.

Vid övervägande av de olika skäl som kunna anföras för en större eller mindre förhöjning har kommittén stannat för att föreslå att den avdragsfria inkomsten förhöjes med omkring 25 % eller till resp. 750, 1,000 och 1,250 kronor för ensamstående försörjare samt den avdragsfria inkomsten för gift försörjare bestämmes till nyss nämnda belopp förhöjda med 20 % av beloppet för ensamstående eller till respektive 900, 1,200 och 1,500 kronor.

Enligt de nu gällande bestämmelserna är skillnaden mellan ensamstående och gift försörjares avdragsfria inkomst större än vad kommittén sålunda föreslår. Om hänsyn tages till den föreslagna förhöjningen för ensamstående erhålla de gifta försörjarna även med kommitténs förslag en förbättring. Det bör även bemärkas beträffande äkta makar att barnbidraget utgår till invalider, vilka om makarna ha en låg inkomst erhålla tilläggspension och sålunda i verkligheten ha en större årlig inkomst än den som upptages i makarnas inkomstberäkning för barnbidrag.

Om den nuvarande $\frac{7}{10}$ -regeln mildras liksom för tilläggspensionärerna till $\frac{5}{10}$ -regel kan denna ändring tillsammans med förhöjningen av den avdragsfria inkomsten komma att medföra att barnbidrag komma att utgå till försörjare med jämförelsevis stora inkomster. Då lagändringen avser att för-

bättra försörjningsmöjligheten för de ekonomiskt svagaste änkorna och invaliderna, synas inga avgörande invändningar kunna göras mot att avdragsregeln skärpes för dem som ha en relativt hög inkomst. Av dessa skäl föreslår kommittén införande av följande avdragsregel. Överstiger moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 750 kronor i ortsgrupp I, 1,000 kronor i ortsgrupp II och 1,250 kronor i ortsgrupp III, eller har den arbetsoförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp I, 1,200 kronor i ortsgrupp II och 1,500 kronor i ortsgrupp III, minskas barnbidraget med följande tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp, nämligen med fem tiondelar av överskjutande beloppet i den mån det icke överstiger 400 kronor, med sex tiondelar i den mån beloppet överstiger 400 men icke 800 kronor och med sju tiondelar i den mån det överstiger 800 kronor.

I bilagda 8 tabeller (bil. E—L) har uträknats barnbidragens storlek såväl med som utan dyrtidstillägg vid en förhöjning av den avdragsfria inkomsten med 25 % samt med $\frac{7}{10}$ och $\frac{5}{10}$ avdrag ävensom med den jämkning av 50 %-regeln som kommittén föreslår.

Enligt den ovan omförmälda av förste aktuarien Lindh uppgjorda kostnadsberäkningen (bil. C och D) skulle den årliga kostnadsökningen, om avdragsregeln ändrades till $\frac{5}{10}$, uppgå till vid en ökning av den avdragsfria inkomsten med 25 % till 350,000 kronor och vid en ökning av samma inkomst med 50 % till 500,000 kronor. Med kommitténs nu föreslagna avdragsregel torde kostnaden komma att uppgå till omkring 325,000 kronor. Om endast avdragsregeln ändras till $\frac{5}{10}$ men den avdragsfria inkomsten icke förhöjes, beräknas kostnadsökningen till omkring 160,000 kronor. Av nämnda belopp skulle omkring $\frac{5}{6}$ falla å statsverket och resten å kommunerna. Vid beräkningarna har förutsatts att beträffande redan utgående barnbidrag skall, liksom tidigare föreslagits beträffande folkpensionerna, verkställas en teknisk omräkning.

Bidragsförskotten.

Ifråga om lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn må erinras att enligt direktiven för kommitténs arbete skall kommittén upptaga till överbäggande om offentligt understöd i annan form än fattigvård kan utgå till kvinna med utomäktenskapliga barn, även i sådana fall då fadern är okänd. I samband med denna svårlösta fråga bör bidragsförskottsförordningen upptagas till granskning i olika avseenden. Någon sådan granskning har ännu icke kunnat verkställas inom kommittén. Emellertid torde, om de nu ifrågasatta ändringarna beträffande barnbidragen komma till stånd, motsvarande ändringar böra företagas i förevarande lag.

I detta ärendes behandling hava deltagit undertecknad Eriksson samt herrar Bexelius, Hagård, Höjer, Skoglund, Wallén, Wangson och Österström samt fru Nordgren.

Stockholm den 16 september 1941.

Å Socialvårdskommitténs vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Sven Larsson.

Bil. A.

Summan av grundpension (antagen utgöra 90 kr.), tilläggs pension och dyrtidstillägg för ensamstående person.

Årsinkomst kr.	100 kr. fritt						200 kr. fritt					
	Pensionsavdrag 70 %			Pensionsavdrag 50 %			Pensionsavdrag 70 %			Pensionsavdrag 50 %		
	Dyrtidstillägg			Dyrtidstillägg			Dyrtidstillägg			Dyrtidstillägg		
	0	2/12	3/12	0	2/12	3/12	0	2/12	3/12	0	2/12	3/12
<i>I:a ortgruppen</i>												
100.....	340	396	425	340	396	425	340	396	425	340	396	425
150.....	305	356	381	315	367	394	340	396	425	340	396	425
200.....	270	315	337	290	338	362	340	396	425	340	396	425
300.....	200	233	250	240	280	300	270	315	337	290	338	362
400.....	130	152	162	190	222	237	200	233	250	240	280	300
500.....	90	90	90	140	163	175	130	152	162	190	222	237
600.....	90	90	90		90	90		90	90	140	163	175
700.....	90	90	90		90	90		90	90		90	90
<i>II:a ortgruppen</i>												
100.....	440	513	550	440	513	550	440	513	550	440	513	550
150.....	405	472	506	415	484	519	440	513	550	440	513	550
200.....	370	432	462	390	455	487	440	513	550	440	513	550
300.....	300	350	375	340	397	425	370	432	462	390	455	487
400.....	230	268	287	290	338	362	300	350	375	340	397	425
500.....	160	187	200	240	280	300	230	268	287	290	338	362
600.....	90	90	90	190	222	237	160	187	200	240	280	300
700.....	90	90	90	140	163	175		90	90	190	222	237
800.....	90	90	90		90	90		90	90	140	163	175
900.....	90	90	90		90	90		90	90		90	90
<i>III:e ortgruppen</i>												
100.....	540	630	675	540	630	675	540	630	675	540	630	675
150.....	505	589	631	515	601	644	540	630	675	540	630	675
200.....	470	548	587	490	572	612	540	630	675	540	630	675
300.....	400	467	500	440	513	550	470	548	587	490	572	612
400.....	330	385	412	390	455	487	400	467	500	440	513	550
500.....	260	305	325	340	397	425	330	385	412	390	455	487
600.....	190	222	237	290	338	362	260	305	325	340	397	425
700.....	120	140	150	240	280	300	190	222	237	290	338	362
800.....	90	90	90	190	222	237	120	140	150	240	280	300
900.....	90	90	90	140	163	175		90	90	190	222	237
1,000.....	90	90	90		90	90		90	90	140	163	175
1,100.....	90	90	90		90	90		90	90		90	90

Bil. B.

Högsta förmögenhetsbelopp, som icke utgöra hinder för beviljande av tilläggspension (under förutsättning att andra icke privilegierade inkomster saknas), då den avdragsfria inkomsten är 200 kr. och avdragsregeln 5/10.

Siffrorna avse ensam person, beträffande makar har man att fördubbla beloppen.

Förmögenhetsavkastningens beräkning	Högsta förmögenhetsbelopp kr.		
	Ortsgrupp I	Ortsgrupp II	Ortsgrupp III
<i>Ränta beräknad efter 3 %</i>			
2 % höjning å 5—10,000 kr.....			
5 % » å mera än 10,000 kr..... (den nuvarande regeln)	13,750	16,250	18,750
5 % höjning å 5—10,000 kr.....			
7 % » å mera än 10,000 kr.....	11,500	13,500	15,500
4 % höjning å 5—10,000 kr.....			
10 % » å mera än 10,000 kr.....	11,530	13,070	14,610
<i>Ränta beräknad efter 4 %</i>			
2 % höjning å 5—10,000 kr.....			
5 % » å mera än 10,000 kr..... (den nuvarande regeln)	12,220	14,440	16,660
5 % höjning å 5—10,000 kr.....			
7 % » å mera än 10,000 kr.....	10,450	12,270	14,090
4 % höjning å 5—10,000 kr.....			
10 % » å mera än 10,000 kr.....	10,710	12,140	13,570
<i>Enligt nuvarande lagbestämmelser äro de högsta förmögenhetsbeloppen följande:</i>			
Vid 3 % ränta.....	10,710	12,500	14,280
» 4 % »	9,280	11,110	12,700

Bil. C.

P. M.

angående de med vissa ändringar i folkpensioneringslagen och lagen om barnbidrag förenade årliga kostnader.

Statsrådet och chefen för socialdepartementet har begärt att följande utredningar skulle verkställas.

1) angående ökningen i årskostnader i det fall att beträffande tilläggs-pensioner och invalidunderstöd den »fria» inkomsten höjdes från nuvarande 100 kronor till genomgående 200 kronor i samtliga ortsgrupper och samtidigt avdragsprocenten för överskjutande inkomst sänktes från nuvarande 70 till 50 procent,

2) om, med samma förutsättningar rörande avdragsprocenten som i 1), den fria inkomsten sattes till 200 kronor i ortsgrupp 1, 250 kronor i ortsgrupp 2 och 300 kronor i ortsgrupp 3,

3) om, beträffande barnbidrag, den fria inkomsten höjdes från nuvarande 600, 800 och 1,000 kronor i resp. ortsgrupp 1, 2 och 3, till resp. a) 750, 1,000 och 1,250 kronor eller b) till 900, 1,200 och 1,500 kronor i motsvarande ortsgrupper, samtidigt som avdragsprocenten för försörjarens inkomst sänktes från 70 till 50 %.

Utredning har beträffande dessa frågor verkställts inom pensionsstyrelsens försäkringsbyrå. För utredningens resultat redogöres i det följande.

Då det ansågs nödvändigt att det å försäkringsbyråns statistiska avdelning befintliga kortmaterialet genomgicks och nybearbetades, sedan tvenne genomgripande omräkningar av pensionernas belopp verkställts för genomförande av först 1935 års lag och sedan 1937 års lagändring, varigenom dyrortsgradering infördes, verkställdes en omfattande sammanräkning av materialet i fråga, sådant det befann sig vid 1939 års utgång. Bl. a. uppdelades härvid samtliga tilläggs-pensionstagare (och innehavare av enbart understöd) vilka voro födda under år, vilkas sista siffra var 2 eller 7, efter tilläggs-pensionernas storlek i grupper med 50 kronors intervall. Det är denna uppdelning som ligger till grund för den föreliggande utredningen och som möjliggjort att denna kunnat genomföras utan mycket tidsödande och även kostsamma förarbeten.

Vid utredningen ha de ifrågavarande åldrarna sammanförts i vissa grupper, vilka kunde förväntas uppvisa typiska olikheter i fördelningen av pensioner (och följaktligen inkomster) nämligen personer i åldrar över 67 år, 67-åringar och personer i åldrar under 67 år.

Vid lämna nedan en översikt över det begagnade primärmaterialet. Personer i åldrar över 67 år omfattar pensionstagare födda åren 1867, 1862, 1857 etc., i 67 års ålder personer födda 1872 och personer i ålder under 67 år födda åren 1877, 1882, 1887 o. s. v.

1. Tilläggs-pensioner enligt folkpensioneringslagens övergångsbestämmelser.

M ä n.

Pensionsbelopp	Över 67 år		67 år		Under 67 år		Inalles	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ortsgrupp 1.								
— 50.....	97	0.7	12	0.5	23	0.4	132	0.6
50—100.....	230	1.6	24	1.0	73	1.2	327	1.4
100—150.....	574	4.0	65	2.7	163	2.6	802	3.5
150—200.....	1,067	7.5	150	6.2	334	5.3	1,551	6.8
200—250.....	1,983	13.9	310	12.9	569	9.1	2,862	12.5
250—300.....	3,363	23.6	580	24.0	846	13.5	4,789	20.9
300.....	6,921	48.7	1,265	52.7	4,260	67.9	12,446	54.3
Inalles	14,235	100.0	2,406	100.0	6,268	100.0	22,909	100.0
Ortsgrupp 2.								
— 50.....	10	0.4	—	—	4	0.3	14	0.3
50—100.....	32	1.1	6	1.1	12	0.9	50	1.1
100—150.....	50	1.8	13	2.5	10	0.8	73	1.6
150—200.....	103	3.6	15	2.9	21	1.6	139	3.0
200—250.....	134	4.7	27	5.2	42	3.2	203	4.3
250—300.....	222	7.8	30	5.8	63	4.7	315	6.7
300—350.....	299	10.5	46	8.9	88	6.6	433	9.2
350—400.....	431	15.1	75	14.5	108	8.1	614	13.1
400.....	1,566	55.0	306	59.1	981	73.8	2,853	60.7
Inalles	2,847	100.0	518	100.0	1,329	100.0	4,694	100.0
Ortsgrupp 3.								
— 50.....	8	0.6	2	0.5	3	0.3	13	0.5
50—100.....	9	0.7	6	1.6	6	0.7	21	0.8
100—150.....	13	1.1	4	1.1	6	0.7	23	0.9
150—200.....	17	1.4	5	1.4	9	1.0	31	1.2
200—250.....	34	2.8	8	2.2	22	2.4	64	2.6
250—300.....	41	3.3	14	3.8	21	2.3	76	3.0
300—350.....	53	4.3	9	2.4	14	1.6	76	3.0
350—400.....	77	6.2	15	4.1	26	2.9	118	4.7
400—450.....	94	7.6	26	7.0	30	3.3	150	6.0
450—500.....	80	6.5	26	7.0	32	3.5	138	5.5
500.....	807	65.5	254	68.9	734	81.3	1,795	71.8
Inalles	1,233	100.0	369	100.0	903	100.0	2,505	100.0
K v i n n o r.								
Ortsgrupp 1.								
— 50.....	76	0.5	6	0.2	19	0.3	101	0.4
50—100.....	228	1.4	20	0.5	37	0.5	285	1.0
100—150.....	488	3.0	58	1.5	94	1.3	640	2.3
150—200.....	964	5.8	144	3.8	232	3.2	1,340	4.8
200—250.....	1,813	11.0	343	9.1	481	6.6	2,637	9.5
250—300.....	3,466	21.0	854	22.5	966	13.2	5,286	19.1
300.....	9,482	57.3	2,363	62.4	5,510	74.9	17,355	62.9
Inalles	16,517	100.0	3,788	100.0	7,339	100.0	27,644	100.0
Ortsgrupp 2.								
— 50.....	9	0.2	2	0.2	1	0.1	12	0.2
50—100.....	27	0.6	1	0.1	3	0.2	31	0.4
100—150.....	53	1.2	3	0.3	12	0.6	68	0.9
150—200.....	79	1.8	12	1.1	17	0.9	108	1.5
200—250.....	156	3.6	26	2.5	29	1.5	211	2.9
250—300.....	239	5.5	41	3.9	72	3.7	352	4.8
300—350.....	377	8.7	89	8.5	106	5.5	572	7.8
350—400.....	623	14.3	145	13.9	174	9.0	942	12.9
400.....	2,784	64.1	727	69.5	1,522	78.5	5,033	68.6
Inalles	4,347	100.0	1,046	100.0	1,936	100.0	7,329	100.0

K v i n n o r.

Pensionsbelopp	Över 67 år		67 år		Under 67 år		Inalles	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ortsgrupp 3.								
— 50.....	13	0.5	—	—	—	—	13	0.3
50—100.....	13	0.5	1	0.1	2	0.1	16	0.3
100—150.....	18	0.7	3	0.4	5	0.4	26	0.6
150—200.....	36	1.4	4	0.6	10	0.7	50	1.1
200—250.....	36	1.4	9	1.3	15	1.1	60	1.3
250—300.....	40	1.5	12	1.7	16	1.2	68	1.5
300—350.....	73	2.8	11	1.6	12	0.9	96	2.1
350—400.....	111	4.3	19	2.8	30	2.2	160	3.4
400—450.....	139	5.4	39	5.7	52	3.8	230	5.0
450—500.....	155	6.0	51	7.4	33	2.4	239	5.2
500.....	1,953	75.5	541	78.4	1,187	87.2	3,681	79.2
Inalles	2,587	100.0	650	100.0	1,362	100.0	4,639	100.0

Understöd enligt övergångsbestämmelserna.

M ä n.

Ortsgrupp 1.

— 50.....	1	0.1	—	—	2	0.2	3	0.2
50—100.....	11	1.4	1	1.3	—	—	12	0.6
100—150.....	24	3.1	1	1.3	2	0.2	27	1.4
150—200.....	37	4.8	1	1.3	13	1.2	51	2.6
200—250.....	67	8.6	—	—	9	0.8	76	3.9
250—300.....	101	13.0	6	7.9	30	2.8	137	7.1
300.....	535	69.0	67	88.2	1,033	94.8	1,635	84.2
Inalles	776	100.0	76	100.0	1,089	100.0	1,941	100.0

Ortsgrupp 2.

— 50.....	—	—	—	—	—	—	—	—
50—100.....	3	1.5	—	—	—	—	3	0.6
100—150.....	2	1.0	—	—	2	0.7	4	0.8
150—200.....	3	1.5	—	—	—	—	3	0.6
200—250.....	9	4.6	1	4.5	1	0.4	11	2.2
250—300.....	5	2.6	—	—	2	0.7	7	1.4
300—350.....	9	4.6	2	9.1	6	2.2	17	3.4
350—400.....	14	7.2	—	—	8	21.9	22	4.4
400—450.....	150	77.0	19	86.4	260	93.1	429	86.6
Inalles	195	100.0	22	100.0	279	100.0	496	100.0

Ortsgrupp 3.

— 50.....	—	—	—	—	—	—	—	—
50—100.....	1	0.5	—	—	—	—	1	0.2
100—150.....	—	—	1	2.7	1	0.3	2	0.4
150—200.....	1	0.5	—	—	1	0.3	2	0.4
200—250.....	—	—	—	—	—	—	—	—
250—300.....	1	0.5	—	—	—	—	1	0.2
300—350.....	1	0.5	—	—	1	0.3	2	0.4
350—400.....	3	1.6	1	2.7	—	—	4	0.8
400—450.....	6	3.2	1	2.7	6	2.1	13	2.5
450—500.....	6	3.2	2	5.4	3	1.0	11	2.2
500.....	169	90.0	32	86.5	274	96.0	475	92.9
Inalles	188	100.0	37	100.0	286	100.0	511	100.0

K v i n n o r.

Pensionsbelopp	Över 67 år		67 år		Under 67 år		Inalles	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ortsgrupp 1.								
— 50.....	10	0.4	—	—	1	0.1	11	0.3
50—100.....	47	1.9	—	—	—	—	47	1.3
100—150.....	119	4.8	—	—	2	0.2	121	3.3
150—200.....	181	7.3	2	1.3	7	0.7	190	5.1
200—250.....	271	11.0	4	2.5	15	1.4	290	7.9
250—300.....	422	17.1	12	7.6	30	2.8	464	12.6
300.....	1,415	57.5	140	88.6	1,014	94.8	2,569	69.5
Inalles	2,465	100.0	158	100.0	1,069	100.0	3,692	100.0
Ortsgrupp 2.								
— 50.....	1	0.1	—	—	—	—	1	0.1
50—100.....	8	1.0	—	—	—	—	8	0.7
100—150.....	10	1.2	—	—	—	—	10	0.8
150—200.....	12	1.5	—	—	2	0.6	14	1.2
200—250.....	25	3.0	—	—	2	0.6	27	2.3
250—300.....	29	3.5	—	—	2	0.6	31	2.6
300—350.....	55	6.7	2	3.5	5	1.6	62	5.2
350—400.....	96	11.6	3	5.3	10	3.2	109	9.1
400.....	591	71.4	52	91.2	290	93.4	933	78.0
Inalles	827	100.0	57	100.0	311	100.0	1,195	100.0
Ortsgrupp 3.								
— 50.....	1	0.2	—	—	—	—	1	0.1
50—100.....	4	0.7	—	—	—	—	4	0.5
100—150.....	5	0.9	—	—	—	—	5	0.6
150—200.....	5	0.9	—	—	—	—	5	0.6
200—250.....	7	1.2	—	—	—	—	7	0.8
250—300.....	12	2.1	—	—	—	—	12	1.4
300—350.....	10	1.7	—	—	1	0.5	11	1.3
350—400.....	19	3.3	1	2.0	—	—	20	2.4
400—450.....	20	3.5	1	2.0	2	1.0	23	2.7
450—500.....	22	3.8	1	2.0	1	0.5	24	2.9
500.....	473	81.7	47	94.0	206	98.0	726	86.7
Inalles	578	100.0	50	100.0	210	100.0	838	100.0
Tilläggs pensioner enligt 6 § folkpensioneringslagen.								
M ä n								
Ortsgrupp 1.								
— 50.....	—	—	76	4.1	26	3.4	102	3.9
50—100.....	—	—	160	8.7	33	4.3	193	7.4
100—150.....	—	—	282	15.3	77	10.0	359	13.7
150—200.....	—	—	389	21.1	144	18.6	533	20.4
200—250.....	—	—	463	25.1	151	19.5	614	23.5
250—300.....	—	—	473	25.7	342	44.2	815	31.1
Inalles	—	—	1,843	100.0	773	100.0	2,616	100.0

M ä n.

Pensionsbelopp	Över 67 år		67 år		Under 67 år		Inalles	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ortsgrupp 2.								
— 50.....	—	—	13	3.4	3	1.9	16	3.0
50—100.....	—	—	16	4.2	2	1.3	18	3.4
100—150.....	—	—	32	8.4	7	4.5	39	7.3
150—200.....	—	—	39	10.2	13	8.4	52	9.7
200—250.....	—	—	45	11.8	11	7.1	56	10.4
250—300.....	—	—	50	13.1	16	10.3	66	12.3
300—350.....	—	—	51	13.4	20	12.9	71	13.2
350.....	—	—	136	35.5	83	53.6	219	40.7
Inalles	—	—	382	100.0	155	100.0	537	100.0
Ortsgrupp 3.								
— 50.....	—	—	3	2.3	4	5.5	7	3.4
50—100.....	—	—	6	4.6	1	1.4	7	3.4
100—150.....	—	—	9	6.9	1	1.4	10	4.9
150—200.....	—	—	9	6.9	1	1.4	10	4.9
200—250.....	—	—	13	9.9	3	4.1	16	7.8
250—300.....	—	—	5	3.8	2	2.7	7	3.4
300—350.....	—	—	13	9.9	5	6.8	18	8.8
350—400.....	—	—	12	9.2	6	8.2	18	8.8
400—450.....	—	—	8	6.1	6	8.2	14	6.9
450.....	—	—	53	40.4	44	60.3	97	47.7
Inalles	—	—	131	100.0	73	100.0	204	100.0
K v i n n o r.								
Ortsgrupp 1.								
— 50.....	—	—	45	2.2	29	2.2	74	2.2
50—100.....	—	—	146	7.0	49	3.8	195	5.8
100—150.....	—	—	231	11.1	94	7.3	325	9.7
150—200.....	—	—	373	18.0	172	13.4	545	16.2
200—250.....	—	—	513	24.8	277	21.5	790	23.5
250.....	—	—	764	36.9	666	51.8	1,430	42.6
Inalles	—	—	2,072	100.0	1,287	100.0	3,359	100.0
Ortsgrupp 2.								
— 50.....	—	—	21	2.7	2	0.6	23	2.1
50—100.....	—	—	27	3.6	9	2.6	36	3.2
100—150.....	—	—	45	5.9	10	2.8	55	5.0
150—200.....	—	—	70	9.2	26	7.4	96	8.6
200—250.....	—	—	74	9.7	21	6.0	95	8.6
250—300.....	—	—	102	13.4	32	9.1	134	12.1
300—350.....	—	—	100	13.2	46	13.1	146	13.1
350.....	—	—	320	42.3	206	58.4	526	47.3
Inalles	—	—	759	100.0	352	100.0	1,111	100.0
Ortsgrupp 3.								
— 50.....	—	—	10	2.1	2	1.0	12	1.7
50—100.....	—	—	20	4.1	5	2.4	25	3.6
100—150.....	—	—	27	5.6	6	2.9	33	4.8
150—200.....	—	—	28	5.8	4	1.9	32	4.6
200—250.....	—	—	33	6.8	8	3.8	41	5.9
250—300.....	—	—	23	4.8	6	2.9	29	4.2
300—350.....	—	—	37	7.7	18	8.7	55	8.0
350—400.....	—	—	53	11.0	12	5.8	65	9.4
400—450.....	—	—	46	9.5	24	11.5	70	10.1
450.....	—	—	205	42.6	123	59.1	328	47.7
Inalles	—	—	482	100.0	208	100.0	690	100.0

Invalidunderstöd enligt Kungl. förordningen den 28 juni 1935.

M ä n.

Pensionsbelopp	Över 67 år		67 år		Under 67 år		Inalles	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ortsgrupp 1.								
— 50.....	1	2.9	—	—	1	0.4	2	0.7
50—100.....	3	8.6	1	8.3	2	0.8	6	2.0
100—150.....	4	11.4	—	—	2	0.8	6	2.0
150—200.....	9	25.7	—	—	4	1.6	13	4.3
200—250.....	11	31.4	—	—	5	1.9	16	5.2
250.....	7	20.0	11	91.7	244	94.5	262	85.8
Inalles	35	100.0	12	100.0	258	100.0	305	100.0
Ortsgrupp 2.								
— 50.....	1	4.3	1	5.9	—	—	2	1.4
50—100.....	1	4.3	—	—	1	1.0	2	1.4
100—150.....	—	—	1	5.9	—	—	1	0.7
150—200.....	1	4.3	1	5.9	—	—	2	1.4
200—250.....	1	4.3	2	11.8	1	1.0	4	2.8
250—300.....	3	13.0	—	—	1	1.0	4	2.8
300—350.....	1	4.3	—	—	—	—	1	0.7
350.....	15	65.5	12	70.5	100	97.0	127	88.8
Inalles	23	100.0	17	100.0	103	100.0	143	100.0
Ortsgrupp 3.								
— 50.....	—	—	—	—	—	—	—	—
50—100.....	—	—	1	2.2	1	1.1	2	1.4
100—150.....	—	—	—	—	1	1.1	1	0.7
150—200.....	—	—	1	2.2	—	—	1	0.7
200—250.....	—	—	1	2.2	—	—	1	0.7
250—300.....	—	—	—	—	1	1.1	1	0.7
300—350.....	—	—	3	6.7	2	2.2	5	3.4
350—400.....	3	37.5	3	6.7	1	1.1	7	4.8
400—450.....	—	—	3	6.7	—	—	3	2.1
450.....	5	62.5	33	73.3	86	93.4	124	85.5
Inalles	8	100.0	45	100.0	92	100.0	145	100.0
K v i n n o r.								
Ortsgrupp 1.								
— 50.....	1	2.8	1	6.7	—	—	2	0.7
50—100.....	9	25.0	—	—	—	—	9	3.2
100—150.....	4	11.1	2	13.3	1	0.4	7	2.5
150—200.....	7	19.4	1	6.7	—	—	8	2.8
200—250.....	3	8.3	1	6.7	5	2.2	9	3.2
250.....	12	33.4	10	66.6	224	97.4	246	87.6
Inalles	36	100.0	15	100.0	230	100.0	281	100.0
Ortsgrupp 2.								
— 50.....	3	13.0	—	—	—	—	3	2.0
50—100.....	2	8.7	—	—	5	4.7	7	4.7
100—150.....	4	17.4	1	5.6	1	0.9	6	4.1
150—200.....	1	4.3	1	5.6	1	0.9	3	2.0
200—250.....	2	8.7	—	—	—	—	2	1.4
250—300.....	2	8.7	3	16.7	—	—	5	3.4
300—350.....	3	13.0	4	22.1	7	6.5	14	9.5
350.....	6	26.2	9	50.0	93	87.0	108	72.9
Inalles	23	100.0	18	100.0	107	100.0	148	100.0

K v i n n o r.

Pensionsbelopp	Över 67 år		67 år		Under 67 år		Inalles	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ortsgrupp 3.								
— 50.....	—	—	—	—	—	—	—	—
50—100.....	1	2.4	—	—	—	—	1	0.7
100—150.....	5	12.2	1	6.2	—	—	6	4.4
150—200.....	7	17.1	3	18.8	4	5.1	14	10.4
200—250.....	3	7.3	1	6.2	—	—	4	3.0
250—300.....	8	19.5	—	—	—	—	8	5.9
300—350.....	1	2.4	—	—	—	—	1	0.7
350—400.....	4	9.8	3	18.8	3	3.8	10	7.4
400—450.....	2	4.9	1	6.2	—	—	3	2.2
450—500.....	10	24.4	7	43.8	71	91.1	88	65.8
Inalles	41	100.0	16	100.0	78	100.0	135	100.0

Det torde vara av intresse att i detta sammanhang undersöka i vilken omfattning högsta tilläggs pensionsbelopp utgår. Med utgångspunkt från det föreliggande materialet kan man beräkna att detta äger rum i följande procent av pensionerna i vederbörande grupp.

(Vi beteckna

Tilläggs pension enligt övergångsbestämmelserna Ö T.

Understöd enligt samma bestämmelser Ö I.

Tilläggs pension enligt folkpensioneringslagens huvudbestämmelser F T.

Invalidunderstöd enligt K. Förordningen den 28 juni 1935 F I.)

% personer med högsta möjliga pension.

Bestämmelser	Ortsgrupp	Män	Kvinnor
Ö T	1	54	63
	2	61	69
	3	72	79
	Inalles	57	58
Ö I	1	84	70
	2	87	78
	3	93	87
	Inalles	86	74
F T	1	31	43
	2	41	47
	3	48	48
	Inalles	86	88
F I	1	86	88
	2	89	73
	3	86	65
	Inalles	87	78

För samtliga pensionstagare skulle procenten bli:

Män 57.5 Kvinnor 68.5

Båda könen: 63.9 %.

D. v. s. i det närmaste $\frac{2}{3}$ av pensionstagarna inneha högsta möjliga pensionsbelopp.

Det närmaste steget blir nu att försöka beräkna, huru stor ökningen i kostnaden blir om för den nuvarande pensionstagarestocken de nya förslagen genomföras. Vi beräkna först alternativ 1, d. v. s. den fria inkomsten höjes till 200 kronor och avdragsprocenten sänkes från 70 till 50 %.

I de fall, att inkomsten ligger mellan 100 och 200 kronor kommer pensionen efter de föreslagna bestämmelserna att uppgå till högsta möjliga belopp. Det lägsta tilläggspensionsbelopp, enligt nu gällande bestämmelser, vilket kommer att höjas till högsta belopp, är följande

Ö T och Ö I	Ortsgrupp 1	230 kr.
	2	330 »
	3	430 »
F T och T I	1	180 »
	2	280 »
	3	380 »

Det är sålunda två uppgifter som skola lösas: dels skall man uppskatta, vilken procent av antalet pensionstagare i de grupper inom vilken de nyssnämnda pensionsbeloppen falla, som ha högre pension än dessa belopp, dels gäller det att uppskatta medelpensionen i en grupp vilken som helst.

Då man närmare betraktar procenten pensionstagare inom 50-kronorsintervallen, ser man att dessa med avtagande pension i regel falla tämligen som i en geometrisk serie. Med utgångspunkt härifrån torde man, med de kvoter i serien som här förekomma, ungefär uppskatta medelpensionsbeloppet i en grupp till den övre gränsen för gruppen minskad med 22 à 23 kronor. Likaså kan man uppskatta antalet pensionstagare med inkomst under 200 kronor och således med pension över nyss ovan angivna belopp i de grupper inom vilka dessa pensionsbelopp falla, till omkring 45 % av antalet pensionstagare inom gruppen.

Med ledning härav beräknas procenten dels för pensionstagare vilkas pension ligger under högsta pension men över de nyssnämnda beloppen, dels för pensionstagare med pension lika med eller under dessa belopp till följande. (Gränsen motsvarar pensionstagare med inkomst av 200 kronor.)

Pensionstagare med inkomst av:

M ä n.

	Över 67 år		67 år		Under 67 år	
	100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.
Ö T						
ortsgrupp 1	30.0	21.3	29.9	17.4	17.7	14.4
2	19.9	25.1	18.6	22.3	11.1	15.1
3	10.0	24.5	10.2	20.9	5.0	13.7
Ö I						
ortsgrupp 1	14.0	17.0	7.9	3.9	3.2	2.0
2	9.3	13.7	4.1	9.5	3.9	3.0
3	4.6	5.4	6.6	6.9	1.9	2.1
F T						
ortsgrupp 1	—	—	34.6	39.7	27.9	27.9
2	—	—	19.3	45.2	17.5	28.9
3	—	—	10.2	49.4	11.9	27.8
F I						
ortsgrupp 1	43.2	36.8	—	8.3	2.6	2.9
2	24.2	10.3	—	29.5	0.5	2.5
3	17.2	20.3	9.8	10.2	0.5	6.1

K v i n n o r.

	Över 67 år		67 år		Under 67 år	
	100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.
Ö T						
ortsgrupp 1	26.1	16.6	26.7	10.9	16.2	8.9
” 2	18.3	17.6	17.8	12.7	11.5	10.0
” 3	8.5	16.0	10.0	11.6	4.1	8.7
Ö I						
ortsgrupp 1	12.2	20.3	8.8	2.6	3.4	1.8
” 2	14.6	14.0	6.9	1.9	3.9	2.7
” 3	5.4	12.9	2.9	3.1	0.9	1.1
F T						
ortsgrupp 1	—	—	32.9	30.2	27.5	20.7
” 2	—	—	19.2	38.5	17.2	24.4
” 3	—	—	14.5	42.9	14.1	26.8
F I						
ortsgrupp 1	17.2	49.4	9.8	23.6	2.2	0.4
” 2	17.0	56.8	29.8	20.2	6.5	6.5
” 3	9.4	66.2	14.7	41.5	1.7	7.2

Medelpensions(-understöds-)beloppen i grupperna i fråga ha beräknats till följande belopp

M ä n.

	Över 67 år		67 år		Under 67 år	
	100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.
Ö T						
ortsgrupp 1	270	170	271	176	269	169
” 2	369	239	370	235	368	240
” 3	465	305	466	287	467	284
Ö I						
ortsgrupp 1	269	168	278	128	273	156
” 2	370	224	341	274	368	252
” 3	467	331	471	288	461	328
F T						
ortsgrupp 1	—	—	218	118	217	122
” 2	—	—	317	175	318	186
” 3	—	—	413	222	416	225
F I						
ortsgrupp 1	218	123	—	78	218	112
” 2	308	168	—	158	292	176
” 3	392	367	411	234	392	242

Kvinnor.

		Över 67 år		67 år		Under 67 år	
		100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.	100—200 kr.	Över 200 kr.
Ö T							
ortsgrupp	1	271	170	272	181	271	175
›	2	370	248	370	266	370	257
›	3	467	305	468	328	463	318
Ö I							
ortsgrupp	1	270	164	273	197	272	181
›	2	370	238	369	316	371	257
›	3	467	294	467	392	461	376
F T							
ortsgrupp	1	—	—	219	122	220	122
›	2	—	—	316	180	319	188
›	3	—	—	415	227	421	247
F I							
ortsgrupp	1	209	105	217	106	228	128
›	2	320	128	319	204	328	99
›	3	411	221	405	225	392	233

De formler, enligt vilka tilläggspensionerna (invalidunderstöden) beräknas enligt nuvarande grunder äro, i respektive dyrortsgrupper enligt *övergångsbestämmelserna*

300 (400, 500)—0.7 (i—100) kr. där i är den beräknade inkomsten, samt enligt *huvudbestämmelserna*

250 (350, 450)—0.7 (i—100) kr.

Enligt de föreslagna bestämmelserna skulle beräkningen ske enligt följande formler

300 (400, 500)—0.5 (i—200)

resp.

250 (350, 450)—0.5 (i—200) kr.

Skillnaden mellan pensionerna enligt de båda alternativen blir följaktligen

1) Inkomst mellan 100 och 200 kr.

0.7 (i—100) kr.

eller, om det högsta möjliga pensionsbeloppet betecknas med M och P är pensionen enligt nuvarande bestämmelser

M—P.

2) Inkomst över 200 kr.

0.7 (i—100)—0.5 (i—200) kr. = 0.2 i + 30 kr.,

eller med användning av nyss angivna beteckningar

$$\frac{0.2}{0.7} (M - P) + 50.$$

$$\text{emedan } i = \frac{M - P}{0.7} + 100.$$

Med användning av dessa formler och tidigare angivna procenter och medelpensioner för pensionstagare mellan 100 och 200 samt över 200 kr. inkomst erhålla vi följande genomsnittliga pensionsförhöjning per person inom vederbörande grupper

		M ä n			K v i n n o r		
		Över 67 år	67 år	Under 67 år	Över 67 år	67 år	Under 67 år
Ö T							
ortsgrupp	1	28	23	18	22	17	12
, 2	2	30	27	18	22	17	13
, 3	3	29	27	17	20	15	10
Ö I							
ortsgrupp	1	18	6	3	25	4	25
, 2	2	17	11	4	18	4	4
, 3	3	7	9	3	16	3	1
F T							
ortsgrupp	1	—	46	33	—	36	26
, 2	2	—	52	34	—	45	29
, 3	3	—	61	36	—	54	33
F I							
ortsgrupp	1	45	8	3	52	25	1
, 2	2	30	31	3	70	28	9
, 3	3	25	15	7	80	54	9

De sålunda beräknade genomsnittliga förhöjningarna per pensionstagare, vilka beräknats med användning av undersökningar rörande fördelningen av pensionerna efter storlek, pensionstagarnas kön och olika tillämpade lagbestämmelser vid 1939 års utgång, tillämpa vi nu på materialet från 1940 års utgång, det senast tillgängliga.

Pensionstagare vid 1940 års utgång.

		M ä n			K v i n n o r		
		Över 67 år	67 år	Under 67 år	Över 67 år	67 år	Under 67 år
Ö T							
ortsgrupp	1	83,301	2,014	32,542	97,769	3,408	38,703
, 2	2	17,508	497	7,142	27,606	1,001	10,725
, 3	3	7,890	383	4,797	16,651	707	7,672
Inalles		108,699	2,894	44,481	142,026	5,116	57,100
Ö I							
ortsgrupp	1	3,217	92	5,633	10,251	150	5,580
, 2	2	891	30	1,494	3,740	57	1,624
, 3	3	906	38	1,263	2,602	55	1,126
Inalles		5,014	160	8,390	16,593	262	8,330
F T							
ortsgrupp	1	3,690	2,411	8,157	3,832	2,951	11,455
, 2	2	761	536	1,789	1,292	1,049	3,443
, 3	3	266	259	940	762	669	2,190
Inalles		4,717	3,206	10,886	5,886	4,669	17,088
F I							
ortsgrupp	1	284	21	1,241	207	14	1,101
, 2	2	161	14	472	234	20	512
, 3	3	252	47	508	278	17	397
Inalles		697	82	2,221	719	51	2,010

Härur beräkna vi pensionsförhöjningen för nuvarande pensionstagare, varvid vi samtidigt angiva det totala antalet pensionstagare i vederbörande grupper

		M ä n		K v i n n o r	
		Antal	Förhöjning 1,000 kr.	Antal	Förhöjning 1,000 kr.
Ö T					
ortsgrupp	1	117,857	2,964.5	139,880	2,673.2
›	2	25,147	667.2	39,332	763.8
›	3	13,070	320.7	25,030	420.3
Inalles		156,074	3,952.4	204,242	3,857.3
Ö I					
ortsgrupp	1	8,942	75.3	15,981	270.8
›	2	2,415	21.5	5,421	74.1
›	3	2,207	10.5	3,783	42.4
Inalles		13,564	107.3	25,185	387.3
F T					
ortsgrupp	1	14,258	549.8	18,238	542.0
›	2	3,086	128.3	5,784	205.2
›	3	1,465	65.9	3,621	149.5
Inalles		18,809	744.0	27,643	896.7
F I					
ortsgrupp	1	1,546	16.7	1,322	12.2
›	2	647	6.7	765	21.6
›	3	807	10.6	692	26.7
Inalles		3,000	34.0	2,780	60.5
Totalt		191,446	4,837.7	259,846	5,201.8

Vi påpeka ännu en gång, att Ö T betyder tilläggs pensioner och Ö I understöd enligt övergångsbestämmelserna samt F T tilläggs pensioner enligt folkpensioneringslagens huvudbestämmelser och F I invalidunderstöd enligt K. förordningen den 28 juni 1935.

Nu medför emellertid ett genomförande av det med »alternativ 1» betecknade förslaget icke blott en förhöjning av tilläggs pensionerna för nuvarande pensionstagare eller framdeles för dem, som enligt nu gällande grunder voro berättigade till dylika pensioner. Det medför också att en helt ny stock av tilläggs pensionstagare tillkommer på grund av utsträckningen av den inkomstgräns, inom vilken rätt till tilläggs pension förekommer. En uppskattning av de ekonomiska påföljderna härav är ganska vanskelig att företaga. Om man följer frekvensen av tilläggs pensioner nedåt till allt lägre pensionsbelopp, inträder nämligen ett fenomen, som försvårar en extrapolation till högre inkomster, nämligen att de lägsta tilläggs pensionerna bliva så föga begärliga, att de därtill berättigade personerna icke göra sig besvär att ansöka därom. De lägsta tilläggs pensionernas frekvens måste därför bliva för låg i jämförelse med vad de borde vara. Om man försöker skaffa sig en uppfattning om antalet vid en ändring av pensionsvillkoren tillkommande pensionstagare måste man därför utgå från en pensionsgrupp så pass högt upp på skalan, att denna olust att söka icke gör sig märkbart gällande. I den föreliggande undersökningen har det ansetts vara lämpligt att i allmänhet — då siffrorna icke varit för låga och förloppet för oregelbundet — att utgå från pensionstagare med en pension emellan 100 och 150 kronor. Förhållandet mellan procenten pensionstagare i denna grupp och närmast högre har använts som reduktions-

tal för att erhålla procenten pensionstagare i närmast lägre grupp. *Samma* procent pensionstagare har antagits vara förhanden i de lägre pensionsgrupper, som efter den föreslagna ändringen skulle förekomma, dock så att i de lägsta därefter förekommande pensionstagargrupperna en motsvarande minskad lust att ansöka om pension föresatts som nu är förhanden.

Vi meddela till en början en tabell, utvisande utvidgningen av det inkomstområde, inom vilket tilläggspension enligt alternativ 1 kan förekomma, jämfört med nuvarande gränser.

Högsta inkomstgräns för tilläggspension.

	Nu	Alt. 1.	Alt. 2.
Huvudbestämmelserna			
Ortsgrupp 1	457	700	700
" 2	600	900	950
" 3	743	1,100	1,200
Övergångsbestämmelserna			
Ortsgrupp 1	529	800	800
" 2	671	1,000	1,050
" 3	814	1,200	1,300

Med ledning av ovanstående betraktelser har en uppskattning verkställt av de kostnader som de nytillkomna tilläggspensionstagarna skulle orsaka, om alternativ 1 genomfördes. Det är klart att denna uppskattning är ganska osäker men att den med sannolikhet medför ett något för högt resultat. Vi ha nämligen antagit samma frekvens för pensionstagarna i de tillkommande inkomstlägena som vi ansett oss böra antaga bland de lägsta nu berättigade om den konstaterade »ansökningslusten» icke vore för handen.

Kostnadsökning till följd av nytillkomna tilläggspensionstagare.

	M ä n 1,000 kr.	Kvinnor 1,000 kr.
Ö T		
Ortsgrupp 1	564	564
" 2	102	103
" 3	58	65
Inalles	723	732
Ö I		
Ortsgrupp 1	20	24
" 2	4	14
" 3	2	9
Inalles	26	47
F T		
Ortsgrupp 1	121	116
" 2	25	46
" 3	19	39
Inalles	165	201
F I		
Ortsgrupp 1	6	12
" 2	4	12
" 3	0	3
Inalles	10	27
Totalt	924	1,007

eller sammanlagt omkring 1.9 miljoner kronor. Man torde kunna utgå från att kostnaden sannolikt ligger mellan 1.5 och 2 miljoner kronor, möjligen närmast den lägre siffran.

I det med *alternativ 2* betecknade förslaget höjdes den fria inkomstgränsen i ortsgrupperna 2 och 3 med 50, resp. 100 kronor utöver vad som var fallet i alternativ 2. Detta medför dels att större antal pensionstagare erhålla högsta pensionsbelopp, dels att de pensionstagare, som enligt alternativ 1 äro pensionsberättigade utan att efter alternativ 2 erhålla högsta pensionsbelopp, få sin pension ökad med 25, resp. 50 kronor, samt att slutligen ett antal nya pensionstagare tillkomma. Dessa olika moment kunna utan svårighet uppskattas efter samma linjer som följts inom alternativ 1 och det torde icke vara nödvändigt att närmare ingå på ett dryftande av detaljer härutinnan.

Uppskattningens resultat blev följande:

	M ä n 1,000 kr.	Kvinnor 1,000 kr.
Ö T		
ortsgrupp 2	160	196
, 3	144	175
Ö I		
ortsgrupp 2	5	17
, 3	4	20
F T		
ortsgrupp 2	34	48
, 3	34	75
F I		
ortsgrupp 2	1	9
, 3	4	19
Inalles	336	559

eller sammanlagt omkring 940,000 kronor.

Som sammanfattning kan sägas, att alternativ 1 torde medföra en kostnadsökning av i runt tal 11.5 miljoner kronor, varav på statens andel omkring 9 miljoner kronor.

Genomföres alternativ 2 skulle härtill komma en ytterligare kostnad av omkring 1 miljon kronor, varav på statens andel 800,000 kronor.

Härtill kommer naturligtvis den inverkan förslagens genomförande skulle få på kostnaden för de dyrtidstillägg, som utgå till innehavare av folkpension.

Barnbidrag.

I fråga om *barnbidrag* har vid utredning av de för dem uppställda ändringsalternativen använts ett material, som sammanbragtes vid genomförandet av barnbidragslagstiftningen och som omfattar ungefär $\frac{3}{10}$ av de vid lagens ikraftträdande till barnbidrag berättigade personerna. Detta material har genomgått med hänsyn till försörjarnas egna inkomster och en överslagsräkning har verkställts, utvisande den höjning i barnbidragsbelopp för nu därtill berättigade familjer, som ett genomförande av det första alternativet skulle medföra. Detta alternativ innebär, som ovan redan nämnts, en höjning av den fria inkomsten i resp. ortsgrupper från 600, 800 och 1,000 kronor till 750, 1,000 och 1,250 kronor.

På förhand må framhållas att föräldralösa barn icke medtagits, då fast-

ställandet av barnbidrag för dessa icke sker efter samma strikta regler som för övriga, och då man f. ö. för dessa icke kan tala om någon försörjarinkomst.

Den beräknade kostnadsökningen skulle å det observerade materialet utgöra följande

	Antal observerade familjer	Kostnads- ökning kr.	Ökning pr familj kr.
Icke invalida änkor.			
Ortsgrupp 1.....	2,475	18,768	7.6
„ 2.....	900	13,990	15.6
„ 3.....	498	14,970	30.1
Icke invalida og. kvinnor.			
Ortsgrupp 1.....	262	3,567	13.6
„ 2.....	129	3,080	28.9
„ 3.....	87	5,188	59.5
Gifta personer, fadern invalid.			
Ortsgrupp 1.....	2,999	36,357	12.1
„ 2.....	639	11,665	18.3
„ 3.....	283	8,313	29.4

Övriga förekommande grupper — fränskilda kvinnor samt ensamstående invalida personer — synas icke kunna medföra något egentligt tillskott till kostnaderna i fråga.

Ökningen är, per familj räknat, avsevärt högre i de högre ortsgrupperna.

De så erhållna siffrorna ha tillämpats på beståndet av barnbidrag vid 1939 års slut, om vilket nödiga data publicerats i tidskriften »Folkpensioneringen» (nr 3 årg. 1941).

Med ledning av dessa siffror, vilka kunna anses vara för vårt ändamål tillfredsställande, då snarast någon minskning i antalet barnbidrag därefter synes ha inträtt, beräkna vi följande kostnadsökningar, i 1,000 kronor.

Icke inv. änkor.....	59	39	36
Gifta inv. og. kvinnor.....	8	7	10
Gifta, fadern invalid.....	103	29	20

eller ialles 311,000 kronor.

Kostnadspåföljden av det utvidgade klientel, som följer av inkomstgränsernas utvidgning, är här ännu vanskeligare att uppskatta än då fråga var om folkpensioner, men torde å andra sidan icke äga samma betydelse som där. Man torde kunna anse sig vara på den säkra sidan, om kostnadsökningen, även denna utvidgning beräknad, sättes till 350,000 kronor för år, varav $\frac{5}{100}$ eller i runt tal 300,000 kronor på staten.

Det andra alternativet kan efter en överslagsräkning beräknas medföra en ytterligare kostnadsökning av omkring 150,000 kronor, varav $\frac{5}{100}$ på staten.

Samma reservation rörande kostnadsökning i fråga om dyrtidstillägg som framställdes beträffande folkpensioner, göres även här.

Stockholm den 26 augusti 1941.

Erik Lindh
Förste aktuarie.

P. M. nr 2

angående de med vissa ändringar i folkpensioneringslagen och lagen om barnbidrag förenade årliga kostnader.

Enligt uppdrag från Socialvårdskommitténs ordförande har undertecknad utrett frågan, vilken kostnadsökning som skulle inträda, om man med bibehållande av samma inkomstgränser för erhållande av högsta tilläggspensions-, resp. barnbidragsbelopp, sänkte avdragsprocenten för överskjutande inkomst (egen, resp. försörjarens) till 50 %.

Utredningen har verkställts med användande av samma primärmaterial som i min tidigare promemoria, där jämväl ändringar i den fria inkomsten förutsattes.

1. *Folkpensioner och invalidunderstöd.*

Enligt gällande bestämmelser erhålles tilläggspensionen, resp. invalidunderstödet genom följande formler i resp. ortsgrupper

a) enligt övergångsbestämmelserna

300 (400,500) — 0.7 (i — 100) kronor.

b) enligt lagens huvudbestämmelser

250 (350,450) — 0.7 (i — 100) kronor.

Enligt det förslag, som här skall behandlas, skall i formlerna härovan 0.7 ändras till 0.5.

Ökningen i pension blir för alla, som icke ha högsta belopp, 0.2 (i — 100) eller om M är högsta tilläggspension och P den utgående pensionen

$$\frac{2}{7}(M - P)$$

Med användning av det i min förra promemoria refererade materialet erhålles följande genomsnittliga ökning i tilläggspension för nuvarande pensionsstagare

Grupp	M ä n			K v i n n o r		
	Över 67 år	67 år	Under 67 år	Över 67 år	67 år	Under 67 år
Ö T						
Ortsgrupp 1	10.5	8.6	7.0	8.3	5.8	4.5
” 2	13.4	12.2	8.0	9.2	6.4	5.1
” 3	14.6	13.6	8.9	9.6	6.5	4.9
Ö I						
Ortsgrupp 1	6.8	2.4	1.0	9.8	1.3	0.9
” 2	7.8	4.2	1.6	7.8	1.1	1.5
” 3	3.1	4.7	1.2	8.1	1.2	0.5
F T						
Ortsgrupp 1	—	18.1	12.8	—	14.0	9.9
” 2	—	24.9	15.2	—	20.6	12.8
” 3	—	33.2	19.0	—	28.8	16.8
F I						
Ortsgrupp 1	17.8	4.1	1.4	22.3	10.6	0.3
” 2	13.8	15.8	1.8	37.5	11.1	5.1
” 3	7.7	7.4	3.7	44.3	28.5	4.7

Med ledning härav erhålla vi följande pensionsförhöjningar för nuvarande pensionstagare (utgången av år 1940).

Grupp	M ä n 1,000 kr.	Kvinnor 1,000 kr.
Ö T		
Ortsgrupp 1	1,120.1	1,005.5
” 2	298.8	315.1
” 3	163.1	202.0
Inalles	1,582.0	1,522.6
Ö I		
Ortsgrupp 1	27.7	105.7
” 2	9.5	31.7
” 3	4.5	21.7
Inalles	41.7	159.1
F T		
Ortsgrupp 1	214.8	208.4
” 2	59.5	92.3
” 3	35.3	78.0
Inalles	309.7	378.7
F I		
Ortsgrupp 1	6.7	5.1
” 2	3.0	11.6
” 3	4.2	14.7
Inalles	13.9	31.4
Totalt	1,947.3	2,091.8

Härtill kommer så den kostnad som härrör av utsträckningen av den övre inkomstgräns, inom vilken tilläggspension kan förekomma.

Den nuvarande övre gränsen och den enligt förslaget förefintliga framgår ur följande tabell.

	Nu	Förslaget
Huvudbestämmelserna		
Ortsgrupp 1	457	600
” 2	600	800
” 3	743	1,000
Övergångsbestämmelserna		
Ortsgrupp 1	529	700
” 2	671	900
” 3	814	1,100

Kostnadsökningen till följd av nytillkommande tilläggspensionstagare skulle, beräknat på motsvarande sätt som i min tidigare promemoria, bliva följande:

G r u p p	M ä n 1,000 kr.	Kvinnor 1,000 kr.
Ö T		
Ortsgrupp 1.....	228	225
” 2.....	49	52
” 3.....	32	36
Inalles	309	313
Ö I		
Ortsgrupp 1.....	8	10
” 2.....	2	7
” 3.....	1	5
Inalles	11	22
F T		
Ortsgrupp 1.....	42	44
” 2.....	11	20
” 3.....	10	20
Inalles	63	84
F I		
Ortsgrupp 1.....	2	2
” 2.....	2	6
” 3.....	0	1
Inalles	4	9
Totalt	387	428

Dessa siffror torde ligga något i överkant, men då höjningen av inkomstgränsen är mindre än i tidigare beräknade alternativ, har detta här icke så stor betydelse.

Den totala årliga kostnadsökningen för tilläggs pensioner och invalidunderstöd torde alltså kunna beräknas till

Män 2.3 milj. kr.

Kvinnor 2.5 ” ”

eller sammanlagt 4.8 miljoner kr.

Av detta skulle omkring 1 miljon kronor falla på kommuner och landsting och resten, 3.8 miljoner kronor, på staten.

2. Barnbidrag.

Utredningen har verkställt på samma material som låg till grund för min tidigare utredning (d. v. s. praktiskt taget $\frac{3}{10}$ av den stock som beviljades barnbidrag vid lagstiftningens genomförande).

Resultatet blev följande

	Antal observerade familjer	Kostnads- ökning	Ökning pr familj
Icke invalida änkor			
Ortsgrupp 1	2,475	7,090	2.9
" 2	900	5,140	5.7
" 3	498	5,390	10.9
Icke invalida og. kvinnor			
Ortsgrupp 1	262	1,350	5.2
" 2	129	1,080	8.0
" 3	87	1,440	15.5
Gifta personer, fadern invalid			
Ortsgrupp 1	2,999	16,000	5.3
" 2	639	9,820	15.4
" 3	283	3,670	12.9

För den ikraftvarande stocken (beräknad enligt siffrorna för utgången av år 1939, »Folkpensioneringen» årg. 1941, nr 3) skulle den årliga kostnadsökningen följaktligen bliva i 1,000-tal kronor.

	O r t s g r u p p		
	1	2	3
Icke inv. änkor	22	14	13
" " og. kvinnor.....	3	2	3
Gifta, mannen invalid	45	24	9
Inalles	70	40	25

eller sammanlagt 185,000 kr.

Nyttillkomna pensionstagare — till följd av övre inkomstgränsens höjning — torde medföra någon ökning, låt oss säga med 25,000 kronor eller till 160,000 kronor. Härav skulle $\frac{5}{6}$ eller omkring 135,000 kronor falla på staten.

Stockholm den 4 september 1941.

Erik Lindh
Förste aktuarie.

Bil. E.

Barnbidrag till ensamstående försörjare (utan dyrtidstillägg).
1:a ortsgruppen.

Årsinkomst Kr.	1 b a r n					4 b a r n				
	Nuv. ink. gräns 600 kr.		Förhöjn. till 750 kr.			Nuv. ink. gräns 600 kr.		Förhöjn. till 750 kr.		
	7/10 avdrag	5/10 avdrag	7/10 avdrag	5/10 avdrag	avdrag enl. kom- mitténs förslag	7/10 avdrag	5/10 avdrag	7/10 avdrag	5/10 avdrag	avdrag enl. kom- mitténs förslag
600	240	240	240	240	240	720	720	720	720	720
700	170	190	240	240	240	650	670	720	720	720
800	100	140	205	215	215	580	620	685	695	695
900	30	90	135	165	165	510	570	615	645	645
1,000	—	40	65	115	115	440	520	545	595	595
1,100	—	—	—	65	65	370	470	475	545	545
1,200	—	—	—	15	10	300	420	405	495	490
1,300	—	—	—	—	—	230	370	335	445	430
1,400	—	—	—	—	—	160	320	265	395	370
1,500	—	—	—	—	—	90	270	195	345	310
1,600	—	—	—	—	—	20	220	125	295	245
1,700	—	—	—	—	—	—	170	55	245	175
1,800	—	—	—	—	—	—	120	—	195	105
1,900	—	—	—	—	—	—	70	—	145	35
2,000	—	—	—	—	—	—	20	—	95	—

Bil. F.

Barnbidrag till ensamstående försörjare (25 % dyrtidstillägg).
1:a ortsgruppen.

Årsinkomst Kr.	1 b a r n					4 b a r n				
	Nuv. ink. gräns 600 kr.		Förhöjn. till 750 kr.			Nuv. ink. gräns 600 kr.		Förhöjn. till 750 kr.		
	7/10 avdrag	5/10 avdrag	7/10 avdrag	5/10 avdrag	avdrag enl. kom- mitténs förslag	7/10 avdrag	5/10 avdrag	7/10 avdrag	5/10 avdrag	avdrag enl. kom- mitténs förslag
600	300	300	300	300	300	900	900	900	900	900
700	212	237	300	300	300	812	873	900	900	900
800	125	175	256	268	268	725	775	856	868	868
900	37	112	168	206	206	637	712	768	806	806
1,000	—	50	81	143	143	550	650	681	743	743
1,100	—	—	—	81	81	462	587	593	681	681
1,200	—	—	—	18	12	375	525	506	618	612
1,300	—	—	—	—	—	287	462	418	556	537
1,400	—	—	—	—	—	200	400	331	493	462
1,500	—	—	—	—	—	112	337	243	431	387
1,600	—	—	—	—	—	25	275	156	368	306
1,700	—	—	—	—	—	—	212	68	306	218
1,800	—	—	—	—	—	—	150	—	243	131
1,900	—	—	—	—	—	—	87	—	181	43
2,000	—	—	—	—	—	—	25	—	118	—

Bil. G.

Barnbidrag till gift försörjare (utan dyrtidstillägg).
1:a ortgruppen.

Årsinkomst kr.	1 barn			4 barn		
	Nuv. ink.gräns 900 kr.		Ink. gräns 900 kr. med avdrag enl. kom. förslag	Nuv. ink.gräns 900 kr.		Ink. gräns 900 kr. med avdrag enl. kom. förslag
	7/10 avdrag	5/10 avdrag		7/10 avdrag	5/10 avdrag	
900	240	240	240	720	720	720
1,000	170	190	190	650	670	670
1,100	100	140	140	580	620	620
1,200	30	90	90	510	570	570
1,300	—	40	40	440	520	520
0,400	—	—	—	370	470	460
1,500	—	—	—	300	420	400
1,600	—	—	—	230	370	340
1,700	—	—	—	160	320	280
1,800	—	—	—	90	270	210
1,900	—	—	—	20	220	140
2,000	—	—	—	—	170	70
2,200	—	—	—	—	70	—

Bil. H.

Barnbidrag till gift försörjare (med 25 % dyrtidstillägg).
1:a ortgruppen.

Årsinkomst kr.	1 barn			4 barn		
	Nuv. ink.gräns 900 kr.		Ink.gräns 900 kr. med avdrag enl. kom. förslag	Nuv. ink.gräns 900 kr.		Ink.gräns 900 kr. med avdrag enl. kom. förslag
	7/10 avdrag	5/10 avdrag		7/10 avdrag	5/10 avdrag	
900	300	300	300	900	900	900
1,000	212	237	237	812	837	837
1,100	125	175	175	725	775	775
1,200	37	112	112	637	712	712
1,300	—	50	50	550	650	650
1,400	—	—	—	462	587	575
1,500	—	—	—	375	525	500
1,600	—	—	—	287	462	425
1,700	—	—	—	200	400	350
1,800	—	—	—	112	337	262
1,900	—	—	—	25	275	175
2,000	—	—	—	—	212	87
2,200	—	—	—	—	87	—

Barnbidrag till ensamstående försörjare (utan dyrtidstillägg).
3:e ortsgruppen.

[illegible]

Bil. L.

Barnbidrag till gift försörjare (med 25 % dyrtidstillägg).
3:e ortgruppen.

[illegible]

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 20 april 1942.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 16 april 1942 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 1 april 1942, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet Sven Björkholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

*Utdrag av protokollet över socialärendena, hållet inför Hans Maj:t
Korungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 april
1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 20 april 1942 avgivna utlåtande över det den 1 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering*.

Efter förmälan att lagrådet lämnat nämnda lagförslag utan erinran anför föredraganden:

Såsom jag anför till statsrådsprotokollet den 1 innevarande april kunna kostnaderna för statsverket i anledning av de föreslagna ändringarna i lagen om folkpensionering för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{1}$ 1943 beräknas uppgå till 4,750,000 kronor samt i anledning av ändringarna i lagen om barnbidrag för samma tid till 130,000 kronor. Statsverkets kostnader för de nu föreslagna dyrtidstilläggen för budgetåret 1942/43 kunna uppskattas till 47,700,000 kronor beträffande folkpensioner och invalidunderstöd, 3,770,000 kronor i fråga om barnbidrag samt 530,000 kronor såvitt angår blindhetsersättningar. Anslaget till Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar synes böra beräknas till sammanlagt 1,424,000 kronor, varav 980,000 kronor av pensionsstyrelsen begärts i skrivelse den 30 augusti 1941, 150,000 kronor utgöra ersättning för postverkets bestyr i anledning av den tekniska omräkningen samt 294,000 kronor utgöra ersättning för utbetalning av dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd.

Kostnaderna för pensionsstyrelsens tekniska omräkning av tilläggspensionärernas pensioner kunna beräknas uppgå till högst 10,000 kronor för omkostnader och högst 25,000 kronor för avlöningar. I vad mån kostnader i sistnämnda hänseende över huvud komma att utgå kan emellertid för närvarande icke avgöras. Omkostnaderna torde böra bestridas från den i pensionsstyrelsens omkostnadsstat upptagna posten till expenser. Kostnaderna för avlöningar synas, i den mån de uppkomma, böra bestridas från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i den avlöningsstat

för pensionsstyrelsen, som av riksdagen godkänts att tillämpas från och med budgetåret 1942/43.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga förenämnda förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering,

dels antaga de inom socialdepartementet upprättade förslagen till

1. lag angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag,

2. lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt

3. förordning om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å blindhetsersättningar,

dels medgiva, att det för nämnda budgetår anvisade förslagsanslaget till *Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m.* må tagas i anspråk till bestridande av kostnaderna under första halvåret 1943 i anledning av de föreslagna ändringarna i lagen om folkpensionering,

dels medgiva, att det för samma budgetår anvisade förslagsanslaget till *Barnbidrag* må tagas i anspråk till bestridande av kostnaderna under första halvåret 1943 i anledning av de föreslagna ändringarna i lagen om barnbidrag,

dels medgiva, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i den avlöningsstat för pensionsstyrelsen, som av riksdagen godkänts att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43, må — därest det skulle visa sig erforderligt att taga densamma i anspråk för bestridande av kostnaderna för pensionsstyrelsens tekniska omräkning av tilläggspensionärernas pensioner (invalidunderstöd) — för samma budgetår överskridas med högst 25,000 kronor,

dels ock för budgetåret 1942/43 anvisa

till *Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd* ett förslagsanslag av kronor 47,700,000,
till *Dyrtidstillägg å barnbidrag* ett förslagsanslag

av kronor 3,770,000,

till *Dyrtidstillägg å ersättning åt blinda* ett förslagsanslag

av kronor 530,000,

samt till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* ett förslagsanslag av kronor 1,424,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Hammarberg.
